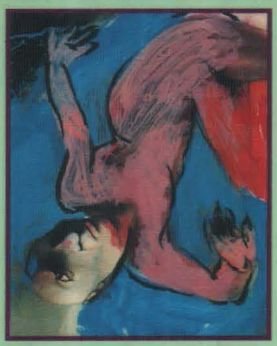
Bir erkeğe nasıl tecavüz edilir?

MÄRTA TIKKANEN

Almancadan çeviren:
İlknur İgan

AYRINTI

MÄRTA TIKKANEN

Märta Tikkanen 1935'te Finlandiya'da doğdu. İsveç asıllıdır; Finlandiya'da anadili İsveççe olan küçük bir gruba dahildir. Bu azınlık 1900 yıllarında, "yönetici sınıf"ı ve Düzen'i temsil ediyordu; dili, edebiyatı ve eğitimi ayrıcalıklı durumdaydı. Zamanla grup küçüldükçe gücü de azaldı. İsveççe yazan Märta Fince de konuşabilmektedir. Kitapları ilk defa Finlandiya'da İsveççe basılmış, daha sonra İsveçli yayıncılar tarafından İsveç'te basılmak üzere satın alınmış ve ardından Finceye çevrilmiştir.

Märta sanat eğitimi gördü. Bir yıl gazeteci olarak çalıştı ve ayrıca İsveççe öğretmenliği yaptı. İlk romanı 1970'te basıldı; "Şimdi Yarın" adını taşıyan yapıt, çok sayıda çocuğu olan, kimliğini bulamamış, doyumsuz bir ev kadınını anlatıyordu. 1972'de "Sahipsiz Toprak", 1974'te "Doris Mihailov Kimin Umurunda?" adlı romanları yayımlanan Märta, İsveç'te 1976'da çıkan "Bir Erkeğe Nasıl Tecavüz Edilir?" ile üne kavuştu.

Märta, 1984'te ölen yazar, oyuncu ve gazeteci Henrik Tikkanen ile evliydi. Dört çocuğu vardır. 1972'de yetişkinlere yönelik, 6000 öğrencili Fin Okulu'nun ilk kadın müdürü olmuştu.

1978'de tüm zamanını edebiyat çalışmalarına ayırmaya karar verdi ve iki yıl sonra da işinden ayrıldı. Şimdi Helsinki'de küçük bir dairede yaşamakta, çok sayıda röportaj ve konferans teklifi almaktadır.

Yayımlanmış Kitapları: 1970, *Nu imorron* (Şimdi Yarın); 1972, *Ingenmansland* (Sahipsiz Toprak); 1974, *Vem bryr sig om Doris Mihailov?* (Doris Mihailov Kimin Umurunda?); 1976, *Män kan inte valdtas* (Bir Erkeğe Nasıl Tecavüz Edilir?); 1978, *Århundradets kärlekssaga* (Yüzyılın Aşk Hikâyesi); 1981, *Mörkret som ger glädjen djup* (Karanlık ve Işık); 1982, *Sofias egen bok* (Sofia'nın Kendi Kitabı); 1986, *Rödluvan* (Kırmızı Başlıklı Kız); 1989 *Storfangaren;* 1992, *Arnaía.*

Ayrıntı: 220
Edebiyat dizisi: 76

Bir Erkeğe Nasıl Tecavüz Edilir?
Märta Tikkanen

Almancadan çeviren
İlknur İgan

Yayıma hazırlayan
Zeynep Atayman

Kitabın özgün adı
Män kan inte våldtas

Çeviride kullanılan metin
Wie vergewaltige ich einen Mann?
Çeviren: Verena Reichel
Rowohlt/1990

© Bok Förlaget Trevi AB

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Arka kapak fotoğrafı
Björn Edlund

Düzelti
Canan Dilâ

Basıma hazırlık
Renk Yapımevi Tel: (0 212) 516 94 15

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. Tel: (0 212) 212 03 39-40

Birinci basım *1998*

ISBN 975-539-153-3

AYRINTI YAYINLARI
Piyer Loti Cad. 17/2 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Märta Tikkanen

Bir Erkeğe Nasıl Tecavüz Edilir?

AYRINTI

Inez Garcia,
Jo Ann Little
ve ortalığı karıştırmaya cesaret edemeyen
bütün isimsiz kız kardeşleri için.

Tova Randers, belediye kütüphanesinin kitap ödünç verme bölümünde çalışıyor. Yaklaşık üç yıldır burada, yani maaşına yapılacak ilk artırımın zamanı sonbaharda geliyor. İki çocuğunu tek başına yetiştiren bir anne o. Tova daha önce de bir devlet lisesinde yedi yıl öğretmen olarak çalışmış olduğu için, maaşının iki kat artırılmasını hak ettiğini düşünüyor. Ancak gereken niteliklere sahip olmadığından yalnızca ihtiyaç olunca, vekil öğretmen olarak ders vermişti, şimdi haftalık ders saatleri yeterli bulunmadığı için de başvurusu reddedildi.

Oğulları Mick ve Jockum'un yaşları 14 ve 16.

Tova aldığı kütüphane yardımcısı maaşını akşamları çeviri işleri yaparak takviye etmeye çalışıyor. Ne yazık ki bu iş epeyce zaman

gerektiriyor ve Tova'nın uykuya fazlasıyla ihtiyacı var.
Kütüphanedeki işinden bir bakıma hoşnut. Günün birinde diplomalı kütüphaneci olabilmeyi kuruyor. İş arkadaşlarıyla arası oldukça iyi. Yalnız zaman zaman biraz fazla miskinleşiyorlar. Ödünç verme bölümünde, okumayı seven bir Allahın kulu yok. Tova iş saatleri dışında onlarla pek ender görüşüyor.
Haftada bir gün caz balesine gidiyor. Bu belediyenin düzenlediği bir kurs ve yılda sadece üç Fin Markı tutuyor. Tova bu ücret karşılığında kilosunu kontrol altında tutacağını umuyor. Kalçaları ve basenleri onu kaygılandırıyor. Ayrıca kendini günün birinde dans pistinde bulacak olursa bir parça antrenmandan zarar gelmeyeceğini düşünüyor. Ya da kendini bir erkekle yatakta bulursa.
Tova, dans pistinde ve yatakta iyi anlaşabileceği bir erkeği yeniden bulacağına hâlâ inanıyor. Pek çok hayal kırıklığı yaşamış olmasına rağmen buna inanıyor ya da en azından bunu umut ediyor. Jon Randers'le. Düşüncesinde bile sadece B. diye adlandırdığı bir adamla. Ve daha kısa süre önce Kari adında birisiyle.
Tova özgürlüğe inanıyor. İnsanların birbirlerini incitmeden birlikte yaşama becerisine sahip olmaları gerektiğine inanıyor. Buna, omuz omuza yaşamak diyor. Bu ifadeyi kullandığında çoğu zaman bununla ne kastettiğini açıklamak zorunda kalıyor. Böyle durumlarda, bazan fazla karmaşık ve ayrıntıcı oluyor. Onun için temelde önemli olan, insanların yalana ihtiyaç duymaması ve gerçeğin kaçınılmaz olarak şiddete yol açmaması.
Tova Randers 16 temmuzda kırk yaşına basacak.

Tova Randers 17 temmuz perşembe sabahı saat beş buçukta polise gitmiyor. Sürüklenerek eve gidiyor, asansör kapısının sesi çıkmasın diye merdivenlerden yukarı çıkıyor ve daire kapısını ardından sessizce kapatıyor. Sonra derhal giysilerini çıkartıp bir yığın halinde kapının yanında bırakıyor.
Yüzüne soğuk su çarpıyor ve suyu alev alev yanarak zonklayan bileklerinden uzun süre akıtıyor. Komşuları rahatsız etme korkusuyla ne banyo, ne de duş yapmaya cesaret edebiliyor. Suyun altında ellerini serinletiyor. Islak yüzünden gözyaşları süzülüyor. Sonra yatağına uzanıp yatıyor ve gözlerini boşluğa dikiyor. Gözleri sonuna

kadar açık, beyaz tavana bakarak neredeyse üç saat hiç kıpırdamadan sırtüstü yatıyor. Gözünü tek bir kez bile kırpmadığı, bakışlarının öylece sabitleşip kaldığı duygusunu taşıyor.
Bir daha asla gizlenemeyeceği düşüncesi kafasından geçiyor, gözkapaklarının ardına bile.
Saat dokuzu iki geçe kütüphanenin personel müdürüne telefon ederek hasta olduğunu bildiriyor. Ağır bir migren krizine tutulduğunu söylüyor.
Migreni yok. En azından o ana kadar yoktu.
Polisi hâlâ aramıyor. Olay gözler önüne serilebilir, gazeteler kendisi hakkında yazabilir, adı verilmese bile birisi olayla arasında bir bağlantı kurabilir. Kimliğini ortaya çıkartabilirler. Orta yaşlardaki bir kadının ırzına geçildi. Kütüphane memuru 40. yaşgününde cinsel ilişkiye zorlandı. İki çocuk annesi karyola demirine bağlandı. Olasılıkla işin içinde alkol de vardı. Bir de bu.
Aman Tanrım. Aman Tanrım, aman Tanrım.
Tova Randers, 40 yaşında bir belediye memuru, iki çocuk annesi, Hespariangatan 30 numarada, dördüncü kattaki evinin oturma odasında kahverengi halının üzerinde daireler çizerek dolaşıyor ve gözyaşlarının akıp durmasına engel olamıyor.
Sonunda gerçekten migren ağrısı başladığında, bunda alkolün de etkisi var. Dev, yeşil bir dalga gibi Tova'nın üzerine yığılıyor. Dalga içini dışına çıkartarak tekrar dışarı püskürdüğünde tuvalete zor yetişiyor. Üşüme ve bulantıdan titriyor, başının çevresinde beyaz yıldızlar titreşiyor, şakakları zonklamaktan kızarıyor. İnliyor.
Bir süre sonra yanına bir leğen koyarak yatağa yatıyor.
Sahildeki bir taş gibi. Sahilde üzerinden serin, düzenli, bilinçsiz dalgalar geçen serin, çıplak, nemli bir taş gibi, sahilde sadece soğuk ıslak dalgalar yuvarlanıyor ve artık basınç yok, utanç yok, düşünce yok.
Sanki transtaymış gibi orada yatıyor. Saatlerce.
Uyandığında öğle sonrası olmuş. İçerisi serin, güneş arka avlunun diğer tarafındaki pencere camlarında yansıyor. Kendisini donuk, boş, güçsüz hissediyor.
Dikkatlice kalkıyor, yatağı düzeltiyor ve buzdolabına gidiyor. Dolap neredeyse boş. Süt içiyor, bir dilim siyah ekmek alıp, te-

reyağı sürmeden yiyor, ağır ağır çiğniyor, ekmeğin ekşimsi tadını alıyor.
Masanın üzerindeki kırıntıları topluyor, lavaboya döküyor, su dolu bardağı boşaltıyor ve bardağı lavabonun kenarına koyuyor.
Sonra kahverengi bir halısı olan oturma odasına gidiyor. Koltuğa oturup büzülüyor, bacaklarını koltuğun kenarına uzatıyor, başını eline dayıyor. Diğer eliyle bir saç kıvrımıyla oynuyor.
Saçları ne kadar yumuşak ve temiz olursa o kadar iyi düşünebiliyor.
Saçları şimdi çok temiz. Daha dün yıkadı. Böyle düşünmek daha kolay geliyor. Tova Randers saç tutamlarını parmaklarına dolarken kırkıncı yaşgününün yirmi dört saatini bir kez daha, adım adım gözden geçiriyor.

Tam tam tatam tam, tatati tam tam.

hayır, bu olmasın, bu aklını kaçırtmaya birebir

tam tamtam tatatam tam tatati tam tam tititam tam tatati tam tam

eyvah, eyvah, yeter ki bu olmasın, bu budalaca tangırdayan ritim olmasın

Tova bu parçadan hep nefret etti, bu parça ona löpür löpür, ter damlayan, pelte gibi titreyen yağlı bira göbeklerini hatırlatıyor.

tam tatam tam tam

üstelik bir de bu özgün koku, tıpkı bir zamanlar kendisi için onca önem taşımış olan o adam gibi kokması şart mıydı?

Zaten bu lokalde baştan ne işi vardı, beş yıldan beri buraya adımını

atmamıştı, tek bir kere gelmişti, onun da üzerinden çok uzun bir zaman geçmişti, şimdi öğleden sonraları burada dans edildiğini bilmiyordu. Eğer biliyor olsaydı, o zaman hayatta asla...
Nedeni çok acıkmış olmasıydı, her zamanki gibi.
Her zamanki gibi birkaç dilim jambonla yetinebilirdi, yanına da bir domates ve yoğurt. Kalçaları zaten yeterince büyüktü.
Bambambababambabambabambabam, işte tangırtı yine başladı.
Kalçaları büyükmüş ya da başka bir yeri kalınmış kimin umurunda ki? Aslında kimin için aç kalıyor ki?
Her halükârda şişman da olsa, zayıf da olsa işini daha iyi ya da daha kötü yapacak değil.
Kafe Maestro'da dans olduğunu görür görmez, kapıdan dönmeliydi. Bunu gerçekten yapması gerekirdi. Ama yapmadı. Bütün o merdivenleri tırmandıktan sonra, artık fark etmez, diye düşünmüş olmalı.
Ayrıca burada ızgara et yapıyorlardı. Dürüst olması gerekirse buna hayır diyemiyordu. Yumuşak bir biftek. Doğum gününde bunu kendi kendisine armağan etmek istiyordu.
Kırkıncı yaşgünü.
Kulağa ne kadar korkunç geliyor. Tova bunu hemen savuşturdu. Bunun kendisi için fazladan özel bir anlamı olduğunu itiraf etmeyecek olsa bile.
Olgunluğunun doruğundasın.
Babası doğum gününü kutlamak için işyerine telefon ettiğinde böyle söylemişti.
Babası her isim gününde ve doğum gününde yaptığı gibi onu aramış olmasaydı Tova yaşgününü aklına bile getirmeyecekti. Tova, bu günü unutmaya önceden karar vermişti.
Olgunluğunun doruğundasın. O herif karşısında durup da önünde eğildiğinde aklına babasının bu sözleri geldi. Olayların böyle gelişmesinin suçu babasında. Tam o anda o aptalca lafları istemeden düşünmüş olmasaydı nazikçe reddeder ve orada sadece yemek yemek için bulunduğunu söylerdi ve sonra da çabucak gider, kahvesini başka bir yerde içerdi.
Ama tam da o anda ister istemez aklından geçti o sözler. Olgunluğunun doruğunda. Fazla olgun.
Bambabam bam bam

Zaten iyi dans edemez. Jon hiçbir zaman dansa gitme isteği duymazdı ve yalnız kaldığından beri kendisi de gitmemişti. Dans edemediğini söyleyebilirdi. Dans etmek istemediğini.
Bu sözcükler. Tınıları erguvan kırmızısı, koyu mor, en olgun halindeki kirazlar gibi.
Tova'yı yatağın demirlerine bağlamıştı. Tepeden tırnağa süzmüştü. Bunu yaparken de Tova hakkında konuşarak onu bir daha asla unutmayacağı bir biçimde betimlemişti. Bunu bir daha nasıl unutabilirdi

kendisi hakkında söylediklerini bir daha duymamak için bütün aynaları nereye saklamalıydı.
Erguvan kırmızısı.
Bu renk kirazları daha pek çok kez düşünmek zorunda kalacaktı. Kara kirazlar. Tatları yoğun. Eğer düşmeden önce toplayabilirseniz. Eğer canınız tam da böyle bir şey istiyorsa bu aşırı olgun meyveler enfestir. Ama sanki kabuğu çok daralmışçasına, parmaklarınızın arasında çatlayan meyvenin sarı etinde artık çürüme çizgileri belirmiştir.
Ve insan onların ağızda bıraktıkları tadın toprağımsı bir tada dönüşmesinin uzun sürmeyeceğini anlıyor.
Ama Tova ağızda kalan tadı düşünmüyor. Zaten bunda bir şey yok. Tova bu yüzden kokusundan hoşlandığı bir yabancıyla dans ediyor. Onunla dans etmesinin nedeni bu özgün koku olmalı. Ona Kari'yi hatırlatan bu koku.
Hatta o anda Kari'yi düşünmeye bile cesaret ediyor. Bu yüzden kahvenin yanında bir konyak ısmarlıyor, bir kahve daha istiyor ve o herifle dans ediyor, hayır, asıl kokusunu Kari'nin tıraş losyonu altında gizleyen bu adamı kokluyor.

Ama sonradan yine de ortaya çıktı, gerçek kokusu

böööğğğ

sahte, iğrenç, katlanılmaz

Tova'yı kokularını duymaya zorluyor, Tova bağırıyor, ama adamın teybinde aynı tangırdayan, tepinen müzik aynı yeknesaklıkla durmadan çaldığından sesini kimse duymuyor

tam tatatam tam tam

bir biftekle yetinebilirdi, niçin bir de konyak ve kahve ısmarlamıştı ve asıl olarak bu adamla ne işi vardı

yazın ortasında, hafta arası öğleden sonra saat beşte korkacak bir şey yoktu.
Kalktıklarında adam ona evinde birkaç plak daha çalmak istediğini söylemiş olmasına rağmen onunla gitmeyi düşünmüyordu, teşekkürler, *o* plakları biliyor, ilgisini çekmiyorlar, kendi boş ve sessiz evinde kendi plakları var

sessiz ve boş, ve onu bekleyen kimse yok, iki oğlan da Jon'un yanında

onunla bir kadehçilik daha içebilir, gerçi korkunç bir şekilde şirketiyle, arabasıyla ve harika ailesiyle övünüyor, ama zararı yok, oğullarının sütdişlerini ve yaptığı zorlu kariyeri dinlemeyi göze alabilir, yeter ki sunacağı likör iyi olsun

ve likör gerçekten iyi, tatlı ve sert

gözlerini kapattığında tüm dünya dönüyor ve o Kari'nin kokusunu duyuyor.
Oturduğu yerde aceleyle doğruluyor.
Artık eve gitmek istiyor.
Hoşçakal ve teşekkürler.
Tova ayağa kalkıyor, o zaman adam üstüne atılıyor, onu kanepeye bastırıyor, sana bu yaraşır, seni küçük şıllık, bir de küstahlaşmak ha, sana edecek iki lafım daha var

Tova bunu hâlâ bir oyun olarak kabul ediyor

hatta biraz heyecanlanıyor

eteği yukarı sıyrılıyor, ama bunu istemiyor, tekrar oturup eteğini aşağı çektiğinde adam bir kolunu arkaya kıvırıyor, şimdi Tova bağırıyor ve adam ona vuruyor

daha önce hiç kimse ona vurmamıştı

öfkeden kendinden geçiyor.
"Sen kendini ne sanıyorsun bok herif", diye bağırıyor "buraya seninle yatmak için geldiğimi düşünecek kadar dayanılmaz mı buluyorsun kendini? Beni güldürme, bugün kadınlar, bir erkekle yatmak isteyip istemediklerine ve bunu ne zaman yapmak istediklerine kendileri karar veriyorlar ve bir kadını zorladığında onun istek duyacağını sanma!"
Ama adam yüzüne arsızca gülüyor

söylediklerinden zerre kadar etkilenmiyor

Tova onu ısırınca adam bir kere daha vuruyor, tırmalamaya

başlayınca, yalvararak yere düşene kadar kolunu kıvırıyor
Tova onu tekmelemeye çalışıyor, ama faydası yok
ve aniden korkuya kapılıyor.
Kurbanının kafasını sert bir cisimle dağıtan, cesedi çalılıkların arasına bir yere saklayan Vanda Canavarı'nın hikâyesini biliyor.
O zaman pes ediyor.
Düşünmemeye çalışıyor.
Nerede olduğunu unutmaya çalışıyor.
Ve adamın kendisine yaptıklarını.
Ama söylediklerini unutmak zor. Adamın durmadan yinelediği bu iğrenç müstehcen laflar, daha önce hiç duymadığı ya da en fazla bir kerelik büyük bir gizlilik içinde aklından geçirmiş olduğu laflar. Ve adam sonra kadınların ırzlarına geçilmesini istediklerini iddia ediyor. Bundan zevk aldıklarını, bir erkeğin giysilerini yırtmasına, onları bağlamasına, vurmasına bayıldıklarını. Kadınların gözlerinin, kendisine benzeyen ensesi boğa gibi kalın, göğsü kıllı ve en kalın yeri kökü olan, taşmantarı gibi bir sike sahip erkeklerden başka bir şey görmediğini söylüyor.
Ama kısa, diye düşünüyor Tova muzafferane. Şimdiye kadar gördüğüm en kısa çük. Bu hiçbir kadını sevindirmez. Ne kadar uzun ya da ne kadar kalın olduğunun bir önem taşımadığı yalan. Bu kadar kısa olmamalı, en kalın yeri dibi olmamalı ve gülünç ince ucu bu biçimde eğri olmamalı.
Bunları kafasında durmadan tekrarlıyor. Tova, adamın üzerine boşalttığı ilkel, itici müziğin ritminde bunları söylüyor, dındıdadındın dındın dın
zavallıkısacıkçükkısacıkçük
ama bir şekilde adam bunu hissediyor, Tova'yı yatak odasına sürüklüyor, yatağın üzerine fırlatıyor ve karyolanın demirlerine bağlıyor ve bunu yaparken bakışlarında öylesine tehlikeli bir ifade var ki Tova tekme atacak kadar dinlenmiş olmasına rağmen buna cesaret edemiyor
adam onunla alay ediyor.
"Demek erkeklerle eşit olduklarını düşünen, her şeye kendileri karar veren şu kadınlardansın, buyur bakalım, kendin seç, nasıl istersin, önden mi, arkadan mı, yoksa ikisi birden mi, eğer istediğin bu değildiyse Maestro'da ne arıyordun, yoksa sadece pul ko-

leksiyonuna ve fotoğraf albümlerine mi bakacaktın, ha, ama dans ederken gayet güzel yapışmasını biliyorsun, baygın baygın bakmasını, bir bacağını diz arasına sokmasını ve saçlarını savurmasını biliyorsun, ya üst dudağının üzerindeki ter damlacıkları, başka yerlerinin de ıslandığını gösteriyor..."

"Kes artık domuz!"

"Ha ha, herhalde her şeyden habersiz bir bakire olduğunu iddia etmeyeceksin, yoksa her şeyi kendi istediğin gibi elde edeceğini mi düşündün, önce her şeye hazırmış gibi davranıp sonra bacaklarını birbirine yapıştırarak hadi baha eyvallah, sağol, eee polisi aramayacak mısın, birlikte likör içtiğin bu berbat herifin ırzına geçtiğini anlatmayacak mısın, sen donunu çıkartmak istemediğin halde o parmaklarıyla ve büyük, kötü..."

dındı da dındın dındın dın

Tova bunların gerçek olduğuna, sahici olduğuna hâlâ inanamıyor, başka bir yerde olduğunu, bu iğrenç herifin hiç var olmadığını, her şeyin sadece tuhaf bir rüya olduğunu düşünüyor

şu lanet olası yaşgünü

şu koyu siyah kirazlar, otuz yaşında olsaydı bu asla başına gelmezdi, Kari'yle ve aklından geçirdiği herhangi bir erkekle en küçük bir ilgisi olmayan bu itici adama bakmazdı bile.

Tanrım, bunları düşünmemeli, yoksa kendini tutamayıp ağlayacak

yine ne bayağılıklar mırıldanıyor adam kendi kendine, yapışkan liköründen Tova'nın üzerine döküyor, sonra döktüklerini yalıyor, onun yerinde bir başkasının olmaması ne yazık, diye geçiyor Tova'nın aklından, sonra silkiniyor, adam likörü kendi üzerine de döküyor ve Tova'dan yalamasını istiyor, Tova üstüne tükürüyor, adam ona tekrar vuruyor, sonra likörü doğruca gırtlağından aşağı boşaltıyor, bu Tova'da bir umut kıvılcımı yaratıyor ve o da adamın ağzına giderek daha fazla likör boşaltmaya başlıyor, azıcık kendi bacaklarından sızdırıyor, adam onu da emiyor, yorgunlukla inliyor, ne zaman sızıp kalacak? Yavaşça adamın ensesini okşuyor, parmak uçlarıyla başının arkasını ovuşturuyor, kürek kemiklerine uzanan siniri takip ediyor, migren sinirinin yerini gayet iyi biliyor, tekrar yukarı ensesine çıkıyor, ellerini daha dikkatli kullanmak için kendini zorluyor, sakin, çok sakince, sadece küçük, tüy kadar hafif

hareketler, sonra yavaşça kıpırdıyor, duruyor, bir elini kaldırıyor, yine kıpırdamadan duruyor, diğer elini kaldırıyor, nefesini tutuyor. Bekliyor.
Sakin, sakin.
Yataktan aşağı kayıyor. Hızla yandaki odaya gidiyor, giysileri kanepenin üzerinde, çantası altta bir yerlerde, hepsini toparlayıp giyinmeden sahanlığa çıkıyor, kapıyı sessizce, neredeyse hiç ses çıkartmadan kapatıyor. Hâlâ parmak uçlarına basamak ve gerginlikle yukarıya kulak kabartarak, dizleri pelte gibi bir alt kata iniyor.
Öylesine şiddetle titriyor ki bluzunun düğmelerini ve eteğinin fermuarını zar zor kapatıyor. Çoraplarını çantasına tıkıştırıyor, ayakkabıları elinde, apartman kapısını ardından kapatıyor. Ayakkabılarını giyip koşmaya başlıyor. Koşarak köşeyi dönüyor, sonra bir köşeyi, bir köşeyi daha geçiyor, Frederiksgatan'a varıyor, sendeleyerek ilerlerken ayak sesleri ardında yankılanıyor. Kafe Maestro'ya az kala, hayır, hayır, bir daha asla, bir taksi görüyor, işaret edip durduruyor ve kendisini arka koltuğa bırakıyor.
Adresi verirken sesi boğuk ve anlaşılmaz çıkıyor.
Gözyaşlarını tutuyor. Nefesini tutuyor, yumruklarını sıkıyor, dişleri sıkmaktan gıcırdıyor.
Nihayet evde.
damda damda dam
Saat sabahın dört buçuğu ve Tova Randers kırk yaşını doldurdu.

Derinden incinmiş, sanki hiçbir şey olmamış gibi.
Tova bu sözcüklerin nereden aklına geldiğini bilmiyor, ama koltukta oturduğu sürece elinde olmadan aklından geçiyorlar. Oturuşunu değiştirmesi ya da saç buklelerini sol eli yerine sağ eliyle kıvırması da işe yaramıyor. Ayağa kalkıp ortalıkta dolaştığında bile bu sözcüklerden kurtulamıyor.
Derinden incinmiş. Sanki hiçbir şey olmamış gibi.
Yavaş yavaş bu sözcüklerin gerçekten de bir şeyler ifade ettiğine inanıyor. Belki de bu sözcükler sadece anlaşılmaz değil, migreni başladığında, başlamadan önce ya da bir krizi atlattıktan hemen sonra kafasında takılıp kalan bütün o tuhaf sözcük bileşimleri ve ritimler gibi bir parça abartılı ve yapay. Belki de bu sözcükler şu

anda durumu hakkında bir şeyler söylüyorlar.
Derinden incinmiş.
Neden?
Hah, her halükârda bu heriften değil. Onunla gerçekte hiçbir alışverişi olmadı, hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyor, bilmek de istemiyor. Ondan, kibirinden, korkunçluğundan,
Korku!
İşte bu, korkudan donmuş durumda, derinden incinmiş değil, aksine korkudan felçleşmiş gibi. Binlerce korkuyla, eski, çok eski ve bu çok yeni korkuyla felçleşmiş durumda. Bu çok taze korku en basiti, henüz bunu bir yere yerleştirebilmiş değil, henüz atlatacak ya da zararsız gösterebilecek durumda değil, bu yüzden Tova onunla işe başlıyor.
Kendi istemi dışında zorlanmış olmanın utancı. Kullanılan, nefret eden, küçümseyen ve buna rağmen boyun eğen daha zayıfın durumunda olmanın utancı.
Bunu kimse öğrenmemeli. Bunu kimse hiçbir zaman öğrenmemeli.
Bu yüzden polise gitmiyor. Oturup kalıyor ve son yirmi dört saati düşünüp durarak geçiriyor, sanki yeterince uzun düşünürse her şey hiç yaşanmamış gibi olacak. Sanki nihayet kendisini bundan sıyırabilecek, olanlara sünger çekecek, irinini akıtacak, kusacak, uyuyarak kurtulacakmış gibi.
Bunu zararsız hale getirecek bir olanak bulmalı. Bunu silecek, geçip gidecek.
Sanki hiçbir şey olmamış gibi.
Yeter ki kimse görmemiş olsun. Yeter ki bütün hikâyeyi anlatmak zorunda kalmasına neden olacak birisi bunu öğrenmesin, bir şekilde ortaya çıkmasın. Kendisini Cafe Maestro'daki kadın olarak tanıyıp her şeyi görmüş olan biri şikâyette bulunup da bir de polise her şeyi anlatmak zorunda kalmasın. Onu eve getiren taksi şoförü başına gelenleri anlamış olmalı, hem komşular da duymuş olabilirler.
Kendisini gülünç duruma düşürürler, ilk kezden daha da beter aşağılarlar, onu yabancı insanlarla, her detayı tutanaklara geçirmek isteyen genç polislerle her şeyi bir kez daha gözden geçirmeye zorlarlar. Belki de parmaklarıyla masayı tıkırdatırken bakışlarını zorlayarak belgelere dikerler, o ifadesini verirken bakışlar kar-

şılaşmasın diye gözlerini kaçırırlar.
Ya da gözlerini ona dikerler ve birbirleriyle bakışırlar. Ya daha kalabalık olurlarsa? O zaman belki de kendisini açıkça küçümsediklerini hissedecek.
Bir ip? Ahaa. Demek beyaz bir ip. Ve sağ bacak sağ karyola demirine bağlandı. Peki, bu ahlâk düşkünü, teypteki kaseti değiştirirken siz ne yaptınız? Demek likör içtiniz, eveet.
Boşanmışsınız? Yaşınız?
Otuz dokuz... yani kırk demek istiyorum.
Demek kırk. Ve boşanmış. Hıım.
Tova hayalinde mücadele ettiği polislerden nefret ediyor. Bir yerlerden kulağına çalınmış olan, şimdiye kadar duyduğu en kötü lafları onların ağzından söyletiyor.
Boşanmış karılar, bunları iyi biliriz.
Aslında müteşekkir olmaları gerekir.
Onca zaman erkeksiz. Hayal görüyor. Yani hepsi böyle olurlar.
Menopoz etkisi.
Ya da aybaşısı tutmuş.
Tova öfkeden yumruklarını sıkıyor. Şeytan götürsün, hayır. Böyle bir durumla uzlaşmayı aklından geçirmiyor. Bunu silip atmayı ve sanki hiçbir şey olmamış gibi yaşamını sürdürmeyi de düşünmüyor.
Kendisiyle alay etmelerini göze almayı yeğler. Hafta ortasında öğle sonrasının gün ışığında danslı bir kafeye gitmesinin nedeninin canının biftek istemesi olduğunu, Frederiksgatan'da yukarı doğru yürüyeceğine aşağı doğru yürümesinin nedeninin sadece güzel hava olduğunu, adamın evine gitmesine kara kirazların meyve içini düşünmesinin neden olduğunu, oğulları evde tedirgin kendisini beklemedikleri, babalarının yanında oldukları için likörü içtiğini, kanepeye oturmasına o çok özel tıraş losyonu kokusunun neden olduğunu, aynı bu kokuyu kullanan birisi kendisini terk etmiş olduğu için etekliğini çekiştirmiş olduğunu anlattığında kendisine inanmamalarını göze almayı yeğliyor

ona elbette inanmayacaklar
ama niyeti gerçekten bu değildi
rüyasında bile böyle bir şeyi aklından geçirmemişti

ve ayrıca her insanın fikrini değiştirdiğinde hayır deme hakkı vardır.

Tova şimdi birdenbire hareketleniyor. Önce koltuktan kalkıyor, ama ağlayarak bir aşağı bir yukarı yürümek için değil, kendisine bir fincan çay hazırlamak için. Bu ona çok iyi gelecek. Gerçi birkaç metre ötede ellerini pervaza dayamış pencereden karanlık arka avluyu seyrederken su koyduğunu unutuyor ve çaydanlık neredeyse yanıyor. Tova gözlerinin gördüğü şeyleri kavrayamıyor, hangi pencereler karanlık, hangilerinde ışık var, komşulardan hangisi tatilde, hangisi evde.

Koyu bir çay demlemek için çaydanlığa yeniden su ilave ediyor. Çay soğurken sandalyeden fırlamasına neden olan düşünceler yine aklına takılıyor. Koca fincan çayı içmesi uzun zaman alıyor, ama acelesi yok. Daha önünde bütün bir gece var, ertesi gün ve o ay ve bütün yıl var.

Zaman bir rol oynamıyor. Önemli olan yalnızca ne yapması gerektiğini bilmesi. Fincan boşaldığında yapması gerektiğini bulduğunu düşünüyor.

Polise gitmeyecek. Anlamı yok. Ona nasılsa inanmayacaklar. Kendisi de olsa inanmazdı. Hiç kimse anlattıklarına inanmazdı.

Fakat bu, sanki hiçbir şey olmamışçasına olayı geçiştirmek, kendi kendini küçük görmek, migren ağrıları ve acılar içinde kıvranmak, nefret doluyken dışa karşı iyiymiş gibi davranmak için hiçbir şekilde geçerli neden değil, şimdiye kadar yapmış olduğu gibi.

Jon olsa ne yapardı?

B. olsa ne yapardı?

Kari ne yapardı?

Kısacası incitilmiş ve aşağılanmış bir erkek olsa ne yapardı?

Meseleyi kendisi ele alırdı. İntikam alırdı. Mücadele ederdi. Belki yenik düşerdi, belki üste çıkardı, belki sadece düşmanını değil, suçsuz insanları ve kendisini de tahrip ederdi. Ama mücadele ederdi!

Tova Randers, Stenhuggaregatan, numara 5-B'de, dördüncü katta sağ kanatta oturan bir adama karşı savaş ilan ediyor. Yarın adının ne olduğunu ortaya çıkartacak.

Ve sonra bir strateji düşünecek.

Önüne koyduğu hedef Tova'ya zorlu ve güç geliyor, hatta çok güç. Ama daha şimdiden vazgeçmeyi yeğleyecek olmasına rağmen, mutlaka üstesinden gelmesini gerektirecek kadar da anlamlı ve önemli.

İçinin derinliklerinde bir savaş veriyor. Her şeyden kurtulmak, herşeyi öylece bırakıp vazgeçmek, yüzeyde hiçbir iz kalmayacak şekilde karanlık derinliklere gömmek istiyor. Böylece hepsi silinir ve ne olduğunu bile unuturdu.

Ama içinde buna karşı koyan bir şey var. İçindeki bir şeyler bunu ona yasaklıyor ve aksine mücadeleye girmeye, gerginleşip zorlanmaya, kendi sınırlarını çok aşan bir isyana itiyor.

Gözkapaklarının ardında çelik mavisi bir şeyler var. Öbür yana

dönüp uykuya devam etmesini olanaksız kılan bir şeyler.
Tova için her sabah farklı. Ve sabahın nasıl göründüğü onun için çok önemli. Daha tam olarak uyanmadan çok önce kendisini neyin beklediğini anlıyor. Bu renklere bağlı. Renkler çok farklı ruh durumlarını haber veriyor. Ve bu renkler asla yanıltmıyor.
Kırmızı, zonklayan bir kırmızı, migren ağrısıyla geçecek bir günün başlangıcı. Böyle günlerde Tova hiç uyanmak istemiyor, ağırdan alıyor, kendini uykuya daha derin bırakıyor, direniyor, bilinç yüzeyine çıkar çıkmaz çarpacak yırtıcı yıldırımlarla karşılaşmaktansa boğuk, korku dolu belirsizlikte kalmayı yeğliyor. Olabildiğince uzun süre mücadele ediyor, uyanmak istemiyor, hiçbir şey bilmek istemiyor, ayağa kalkmak ve eğer vaktinde alırsa belki de yararı dokunacak olan hapları bile yutmak istemiyor. Tova uykuya dalarak düşüncelerden kaçıyor, kendisini bir taş gibi derine, daha derine bırakıyor, inatla direniyor.
Artık çok geç olana, hiçbir hapın yararı kalmayacak hale gelene değin. Sonra kırmızı duvarlara, zonklayan, giderek yaklaşan, kendisini cendereye alan duvarlara doğru savruluyor.
Bir zafer duygusuyla uyandığı da oluyor. Bir yanılsamaydı! Hiç de kötü durumda değil, birazcık bile. Bütün o kırmızıları sadece düşlemiş.
Ama aslında Tova gayet iyi biliyor. Bu her seferinde kanıtlandı. Başlayana kadar belki bir saat geçiyor. Ama geliyor. Kırmızıyı yanılmaz olarak migrenli bir gün izliyor.
Yeşil günler de oluyor. B. ile bir öğle yemeği randevusu. İşyerinde, kitap okumayı ve üzerinde tartışmayı seven Eva ve Agneta ile uzun bir sohbet saati.
Bir zamanlar özlem dolu yeşil günler de olmuştu. Tova şimdi bunları düşünmek bile istemiyor. Çünkü bunları izleyen günler çok gri olmuştu.
Maviyle başlayan bir gün gerilim ifade ediyor. Üstesinden gelinmesi gereken bir iş, zor, yeni, anlamlı olduğu için kendisini çeken bir kışkırtı. Tova böyle günlerde çoğunlukla saat çalmadan uyanıyor.
Uyanmaktan nefret ediyor ve acele etmek zorunda kalmaktan. Çocuklar daha küçükken günlerin nasıl başladığını asla unutmayacak, saat çaldığındaki kurşun gibi yorgunluğu, sonra oğlanları uyan-

dırmak, onları daha yarı uykudayken giydirmek, eğer kalmışsa kuru ve temiz giysiler çıkartmak, onları yedirmek, kahvaltı tabağının üzerinde uyuyup kaldıklarında yeniden uyandırmak, gazetesinin arkasına saklanan Jon Randers için çay yapmak, onun kaybolmuş kravatını bulmak ve ütülenmemiş gömleklerini kenara bırakmak ("Bütün gün ne yapıyorsun Allah aşkına Tova!"), oğlanları bakıcı kadına bırakmak, sonra okula koşturmak, bir keresinde mantosunun altına etek giymeden dışarı çıkmış ve sonra taksiyle tekrar eve dönmek zorunda kalmıştı, en sona kalan hep kendisi oluyordu, mutlaka yanına alması gereken şeyleri evde unutuyor, kazağının bir yerleri hep lekeli oluyor ve ders başladığında, stresten ve koşuşturmaktan tamamen tükenmiş durumda oluyordu.
Bazan rüyasında bunları hâlâ görüyor. Bir daha asla günlerine böyle başlamak istemiyor.
Ara sıra uyuyup kaldığı da oluyordu. Çocuklardan birinin hasta olduğu ya da kâbus görüp korktuğu uykusuz gecelerden sonra Tova kucağında bir yığın düzeltilmemiş sınav kâğıdıyla kanepenin bir köşesine büzülmüş otururken uyuyup kalıyordu. Çalan saati duymayıp düpedüz uyumaya devam ediyordu.
Ve bu kendi suçuydu. Aslında Tova'nın çalat saatlere tahammülü yok. Tiktakları kulakları sağır ediyor, zırlamaları uykuya baskın geliyor, asla susmayan durmak bilmez rahatsız edici gürültüleriyle rüyaların içine kadar giriyorlar, sonsuz bir tik tak tik tak.
Tova çalar saatin üstünü örtüyor. Koltuğun üzerine bir yastık koyuyor, üzerine saati ve saatin üzerine iki yastık daha. Eğer saati iyice sararsa tiktakları artık duymuyor.
Ve adamakıllı yorgunsa çalışını da duymuyor.
Çözümsüz bir sorun. Tova için çok daha önemli olan diğer şeyleri gölgeleyen şu küçük gündelik sorunlardan biri.
Ama Jockum bu sorunu çözdü.
Jockum harika.
Bu sabahın bütün o çelik mavisinin ortasında Tova'nın içi aydınlık ve güneş sarısı parlıyor.
Jockum ilk tatil işini buldu, bir gazetenin yazı işlerinde altı hafta kuryelik. 3 haziranda büyük beklentilerle işe başladı, bir gazetenin nasıl hazırlandığını çekirdekten öğrenmek istiyor, iki kurye turu arasındaki boş zamanlardan, her şeyi iyice öğrenmek için ya-

rarlanmak istiyor, eğer gözlerini açar da istekli olduğunu ve kendi fikirleri olduğunu gösterirse kimbilir gelecek yaza nasıl bir iş bulur.
Jockum ilk haftalarda çok yoruluyor. Bir yığın şey taşıması gerekiyor, elleri matbaa mürekkebinden kapkara oluyor ve eve geldiğinde yüzü solgun. İşyerindeki diğer tiplerle pek anlaşamıyor. Yapacak bir iş olmadığında öylece oturup çene çalıyorlar, zamanlarını sırf boş lafla geçiriyorlar. Motosikletler ve kızlar, barlar ve sinemalar tüm konuları. Bazan konuşmuyorlar bile, öylece oturup duruyorlar.
Jockum okuyor. Moberg okuyor, göçmenler üzerine yazdığı roman dizisinin bölümleri, Chandler ve Hubermann'ın Sosyalizmin Alfabesi'ni. Diğerlerinin öylece oturmalarını ve gelecekle ilgili hiçbir planları olmamasını bir türlü anlayamıyor.
Hukukçu olmayı tasarlıyor. İnsan ancak yasaları çok iyi bilirse, onları değiştirebilir ve yönetenleri kontrol edebilir.
Jockum buna kuvvetle inanıyor.
Ve bir şeyleri değiştirmek istiyor. Dünyadaki haksızlıkları azaltmak için elinden geleni yapmak istiyor. Bir grubun nasıl örgütlendiğini, nasıl oylama yapıldığını öğreniyor. Komünist partinin fraksiyonları olan mavi gömlekliler ve kırmızı gömlekliler arasında seçim yapmakta tereddüt ediyor, toplantılarını izliyor. Marx ve Lenin okuyor.
Akşamları toplantılardan döndüğünde Tova ile bu konularda konuşuyor. Tova bazen Jockum için endişeleniyor. Bu etkinliklerin onu çok fazla yorduğunu düşünüyor. Bakışlarındaki fanatizm Tova'yı ürkütüyor. Jockum'un dışarı karşı sergilediği katı özgüveninin ardında gizli bir güvensizlik görüyor.
Ama Jockum yine de Tova ile tartışmak için istekli. Tova bundan çok hoşnut. Çünkü Jockum ve o her şeyi her zaman karşılıklı konuşuyorlar. Jockum hâlâ Tova'yı yanında istiyor, görüşlerini bilmesini istiyor. Hem de Tova'nın isteksiz, zayıf, ürkek ve bilimsellikten uzak olduğunu, durumun oldukça umutsuz olduğunu düşündüğü zamanlarda bile.
İlk dört haftadan sonra Jockum giderek sessizleşiyor. Yazı işlerindeki pek çok kişinin sanki o yokmuş gibi davrandığını fark ediyor. Jockum onlar için sadece metinleri ve baskı kalıplarını ta-

şıyan, mektupları ve röportajları yerine ulaştıran ellerden ve ayaklardan ibaret. Eğer Jockum'a mesai saati bittikten sonra da ihtiyaçları olursa, yorgun olmasının ve eve gitmek istemesinin hiçbir önemi yok, kalmak zorunda. Bu hakkı kendilerinde görüyorlar. Onların maaşı daha yüksek ve terazinin ağır basan kefesindeler.
Jockum sonraları okumayı bırakıyor. Artık okuyamıyor. Harry Martinson'un "Elveda Kap"ının ortasında kalıyor ve ne kadar sürükleyici olsa da devamını getiremiyor.
Şimdi iş aralarında Jockum da diğerleriyle birlikte oturup çene çalıyor ya da onlarla birlikte susuyor. İşin tekdüzeliği onu kurutuyor. Üstü başı terden, kirden ve taze matbaa mürekkebinden kararmış, bacakları kurşun gibi ağırlaşmışken beyni düşünemiyor.
Fakat bunun karşılığında para veriyorlar. İlk maaşını alıyor. Ve ilk maaşından Tova için de bir armağan almak istiyor.
Ne aldığını söylemiyor. Sadece bunun bir sır olduğunu ve paketi ancak yaşgününde, yani Mick ve Jockum, Jon'un yanına her yazki ziyaretlerine gittikten sonra açabileceğini söylüyor. Paket orada duruyor ve Tova 16 temmuzu, kırkıncı yaşgününü bekliyor.
Tova çocukların yola çıkmasından sonraki akşam paketi açıyor. Tiktak sesleri çıkartmayan elektrikli bir çalar saat. Kablosu takıldığında sessizce çalışıyor, saatin mekanizması hiç ses çıkarmadan işliyor. Beyaz ve güzel bir saat, piyasadakilerin en güzeli.
Ve çaldığında sesi de gerçekten hoş, bak bir dinle Tova, selamlar, senin Jockum, yazmıştı oğlu.
Dünyada hiç kimse onun Jockum'u kadar özenli değildir. Tova o kadar seviniyor ki, birkaç kez yutkunmak zorunda kalıyor, buna rağmen gözyaşlarını tutamıyor. Yatmadan önce saati kuruyor ve kırkıncı yaşgününün sabahında Tova'yı Jockum'un saatinin yumuşak sesi uyandırıyor.
Fakat bu sabah Tova saatin çalmasından önce uyanıyor. Bir anda tüm uykusu açılıyor.
Tova şimdi bunun niçin olduğunu anlıyor. Şimdi gözlerinin arkasında hissettiği bu duygunun bir açıklaması var. Anısı şimdi tekrar canlandı. Tova inliyor.
Bunu kesinlikle kimse öğrenmemeli. Ne olursa olsun oğulları bu işin dışında kalmalı. Gazetelere geçmemeli. Bu nedenle de polise kesinlikle başvurmamalı.

Jockum başına geleni asla öğrenmemeli, hele Mick hiç öğrenmemeli. Bu, Jon Randers'in de durumu bilmemesi gerektiği anlamını taşıyor.

Tova on dakika daha uzanmak istemesine rağmen yatakta daha fazla kalamıyor. Soğuk bir duşu yeğliyor. Son iki gün üzerine fazla düşünmüyor. Fakat hareketleri her zamankinden daha hızlı, yeterince zamanı olmasına rağmen neredeyse telaşlı.

Kapıdan dışarı çıkmışken duruyor. Dönüp tekrar içeri giriyor. Mutfağa gidiyor. Çatal bıçak dolabından uzun, keskin, yeni bir ekmek bıçağı çıkartıyor, onu üzerinde çeşitli otların resimleri basılı olan bir mutfak bezine sarıyor, adaçayı, mercanköşk, çördükotu, kekik resimleri. Sonra onu hasır çantasının içine, yemek için yanına aldığı iki elmanın ve güneş gözlüğüyle eşarbının altına yerleştiriyor.

Tova aslında bıçakla ne yapmak istediğini tam bilmiyor. Ama ona ihtiyacı olduğunu hissediyor. Artık onu hep yanında taşıyacak.

Ekmek kesmek için bir yenisini alması gerekecek.

Tova kütüphanedeki dolabının kapağının iç tarafına birkaç gazete kupürü yapıştırmıştı. Ve bir şey daha vardı; eski bir kitap kapağı. Üzerinde süslü harflerle *Bir Kadının Geçmişi* yazıyordu, bu Jacob Wassermann'ın bir romanının çevirisiydi. Tova kitabı bir sahafın vitrininde görmüştü, hemen içeri girmiş ve üç beş kuruş verip almıştı.

Yazarı için değil, Jacob Wassermann'ın adını bile duymamıştı. Kitabı adı ve kapak resmi için almıştı.

Kırmızı giysili bir kadın bir erkeğin önünde başı eğik diz çökmüş ve ona yalvaran bir jestle sarılıyor. Ezik bir ifadeyle yukarıya doğru erkeğe bakıyor. Elbisesi dekolte, teni kırmızı dekolteden parlak bir beyazlık ve yumuşaklıkla ortaya çıkıyor.

Erkeğin üzerinde bir frak var. Kadına bakmıyor, bakışları, önünde uzandığına kuşku duymadığı parlak geleceğe çevrili. Erkek kadını affedecek mi, kadının bütün düşkünlüğüne rağmen bu geleceği kendisiyle paylaşmasına izin verecek mi?
Fraklı erkekler doğal olarak soyludurlar. Mutlaka son sayfada kadını affedecektir.
Tova böyle olup olmadığını bilmiyor, çünkü Jacob Wassermann'ın kitabını okumadı, seloteyple dolap kapağına yapıştırdığı bu kapak resmine hayranlıkla bakıyor. Sabahları işe geldiğinde ve akşamları eve giderken, günde en az iki kez, bu meşum geçmişe bir göz atıyor.
Yanında Alexandra Kollontai'dan bir alıntı var: "Aşk ve tutku önemli şeyler, ama bir kadının yaşamında asla başköşeyi tutmamalılar."
Bu sözcükler bazan bir anımsatma ve uyarı gibi oluyor.
Bazan korkunç öğretici bir etki yapıyorlar.
Zaman zaman da süzme alay gibi geliyorlar.
Tova'nın bütün bir gün boyunca Alexandra Kollontai ile ikili bir konuşma sürdürdüğü oluyor kimi zaman. Destekleyici ya da karşıt gerekçelerle. Eğer ve fakat. Ve her şeye rağmen. Önemli. Asıl olan.
Bugün Alekxandra Kollontai'ın sözcükleri ona öylesine anlaşılır geliyor ki, başını sallıyor.
Yine de bütün öğleden önce boyunca, Fin edebiyatının L. 4. kodu altında kataloğa geçirirken aklında hep kırmızı elbiseli kadının geçmişiyle ilgili düşünceler.
Bugün kapak resmini ilk kez her zamankinden farklı bir gözle görüyor. Belki de başından beri görmüş olduğu ama sonuna dek düşünmemiş olduğu bir şey ancak şimdi bilincine çıkıyor.
Gerçi kitabın adı *Bir Kadının Geçmişi* ve insanın bakışını çeken o kiraz kırmızısı elbise. Fakat geçmişi aslında kadının kendisini etkilemiyor, tersine fraklı erkeği etkiliyor. Söz konusu olan erkeğin onuru.
Bakışlarındaki kararlılık kesinlikle sadece ele geçirmek istediği geçmişe yönelik değil. Rakibinin gözlerinin içine bakıyor. Dekolte elbiseli, beyaz, yumuşak tenli kadının namusunu zedelemiş olan o alçak, hemen resim karesinin dışında duruyor. Kadını bileğinden

öpmüş, ona tutkulu aşk mesajları göndermiş, onu bir manolya ağacının altında mendilini vaatkârca düşürmeye ikna etmiş ya da benzer bir şey yapmış olan adam.
Erkek bu yüzden katı bir ifadeyle sağ tarafa, resimden dışarıya bakıyor. Kendi malı tehlike altında. Kendi hakkı olan mülk tartışma konusu edilmiş. Onuruyla oynanmıştır. Birisi onun malını görmüş ve hayranlık göstermiştir, onun kadınına güzel sözler söylemiş, ona tatlı, dizginsiz düşler vaat etmiş ve kadın elbette bu karmaşa içinde gözlerini kapatmıştır, adamı onun isteğine uyacağına, fraklı efendisi ve ustasına ihanet edeceğine inandırmıştır. Bu hırsızlıktır.
En kötüsü gerçekleşmiş olmasa bile, hiçbir şey yaşanmamış olsa bile yine de onun malı çalınmış sayılır. Kadının kendisine sırt çevirebileceğine dair bir olasılık, bir olasılık belirtisi bile yeterlidir. İnsanın, kadınının bir başka erkeği kendisine tercih edebileceğine inanması bile yeterlidir. Böyle bir düşüncenin gölgesi bile yeterlidir. Erkeğin onuruyla oynanmıştır. Bu yüzkarasını hiçbir şey silemez.
Ve gayet doğaldır ki, bu alçağı sabah alacasında düelloya davet edecektir.
Kimin kazanacağı önemli değildir. Adamın onuru kurtulmuştur. Artık göğsünü gererek dolaşabilir.
Tova bir anda her şeyi bambaşka bir ışık altında görüyor.
Karşısında gördüğü adam Jon'dur. Tova şimdi her şeyin, kendisi ve kendisinin B. ile ilişkisinden çok, Jon Randers ile ilgisi olduğunu anlıyor. Gerçi Tova'yı bırakan Jon Randers oldu, o çekip gitti. Ama bugüne kadar Jon'un yerini alan kimse olmadı. Ve Jon bugün bile Tova'nın yaptığı pek çok şeyi küçümsüyor. Eğer haberi olursa.
Tova hâlâ bütün gün boyunca yeni okuyucu kartlarını doldurur, kartoteksteki adresleri değiştirirken Jon Randers'in gölgesini yakınında bir yerde hissediyor.
Tova bugün eve daha erken gidebilmek için öğle tatilini kısa tutuyor. Merkez kartoteksin arkasına geçip elmalarını orada yiyor. Agneta orada, ünlü Fin-İsveç şairi Zacharias Topalius'un karısı üzerine doktora çalışması hazırlayan bir doktora öğrencisi için materyal arıyor. Kadının yazmış olduğu ve onun hakkında yazılmış olan her şey gerekiyor.

Agneta, "Of Tanrım, sanki şu Emilie'nin yüz yıl önce yaptıkları dünyayı değiştirecek...", diye yakınıyor. "Bir titr ve böylece daha iyi bir gelir sağlamak için her şey hakkında laf etmeleri gerekiyor. Bütün mesele bu."
Sonra Tova'nın elmalarına kuşkulu bir bakış atıyor.
"Zayıflamak mı istiyorsun?", diye soruyor.
"Ev bütçesinde biraz tasarruflu olmalıyım", diyor Tova önemsemez bir tavırla. Canı şimdi Agneta'yla derinlemesine bir sohbete girmek istemiyor. Şimdilik her şeyi kendisine saklamalı. Ne yapmak istediğinden emin olana kadar.
Aslında Agneta'ya ve diğer birkaç iş arkadaşına yakınlık duyuyor. Hiçbir zaman çok yakınlaşamayacaklarını düşünse de. Gerçi bir tür ortaklaşmaları var, ama bu çok yüzeyde kalıyor. Ve ardında hep kıskançlık pusuda.
Bunun hissettirildiği kişilerden biri de Agneta. Giysileri hakkında imalarda bulunuluyor. Agneta kütüphanecilik diplomasına sahip olduğundan geliri daha iyi olduğu ve iyi para kazanan, küçük bir mal varlığına sahip bir kocası olduğu için kendisine kütüphane yardımcılarından daha sık giyecek bir şeyler alabiliyor. Bu yüzden de Agneta'ya sık sık söz değdiriliyor.
O da diğerlerine karşı biraz mesafe koyuyor, belki kendisi de diplomalı bir kütüphanecinin, daha zayıf bir eğitim almış olan yardımcılardan daha iyi durumda olduğunu düşünüyor.
Fakat Agneta ile hiç olmazsa kitaplar hakkında konuşmak mümkün. Tova bunu sık sık yapıyor. Kitap ödünç verme bölümündeki diğer çalışanlar ellerinden geçen kitaplara neredeyse hiç ilgi göstermiyorlar.
Bu Tova'ya çok garip geliyor. Kendisi açısından, öğretmenliği bıraktıktan sonra buraya başvurmasının başlıca nedeni kitaplar. Kitapların ve kitaplara değer veren insanların arasında bulunmak istiyor. Bazen fazla iş olmadığında diğer kızlarla yeni yayınlar hakkında konuşmak istiyor.
"Bize kitaplardan bahsetme", diye yakınıyorlar o zaman, "insan bütün gün bunlarla uğraşınca artık kitap lafı duymak istemiyor."
O hafta en ucuz kahvenin nerede satıldığı hakkında konuşmayı yeğliyorlar. Bütün indirimli satış ilanlarını okuyorlar ve gelirlerinin olabildiğince fazla şeye yetmesi için nerelerden alışveriş et-

meleri gerektiğini gayet iyi biliyorlar. Akşamları evlerinde hiçbir şey yemiyorlar, bunun yerine insanı doyurmadan şişmanlatan kantin yemekleriyle yetiniyorlar.
Bir de insanlar hakkında konuşuyorlar. Boşanmalar, çocuk bekleyen pop şarkıcıları, evlenen prensesler. Bu arada da hep bir ağızdan kıkırdıyorlar.
Zaman zaman içlerinden biriyle baş başa konuşmak çok daha iyi. O zaman Tova bütün o gevezeliklerin aslında kendi düşündüğünden çok başka bir şey olduğunu fark ediyor. Arkasına saklandıkları bir duvar. Kişisel sorunları, fazla kilolarla, çocuklarla, kocalarla yaşanan sıkıntıları, maddi kaygıları, gelecek günün ve gelecek yılın korkularını saklamaya yarıyor bu.
Ayrıca bu gevezelikler, gazete ve kitap okuyacak zaman ya da güç bulamadıklarından, kentte, ülkede ve dünyada olup bitenler hakkında hiç bilgileri olmadığı için, kendilerine özgü bir görüşe sahip olmadıklarını da gizliyor.
İnsan henüz kendisinden emin değilse, daha yeni yeni kendine ait bir bakış geliştiriyorsa, Portekiz ya da Şili hakkında nasıl yargıda bulunabilir, kendi fikrini söyleyecek cesareti nereden bulabilir?
Tova işyerindeyken kendisini çoğunlukla yalnız hissediyor. Aynı eskiden öğretmenler odasında iş arkadaşlarıyla okudukları, düşündükleri, görüşleri hakkında konuşmak istemiş olduğu zamanlardaki gibi. Ama kimse buna karşılık vermemişti. Diğerleri amiral battı oynamayı ya da öğrencilerin verdiği çok aptalca veya çok zekice yanıtlar hakkında, öğrencilerin annelerinin giyim kuşamı ve davranışları hakkında gevezelik etmeyi yeğliyorlardı. Kütüphanedeki kızlar da kendi tarzlarında aynı şeyi yapıyorlar.
Bir de aralarında hâkim olan bir güvensizlik var. Birbirlerine olan dostane davranışlarının ardında, dışlanma, daha az sevilme, daha az başarılı olma korkusu pusuda. Aksi halde tutunamayacaklarından korktukları için sürekli dışa karşı hoş görünme gayreti içindeler.
Yeni şefin başlattığı personel toplantıları o ana kadar somut bir sonuç getirmemiş olmakla birlikte her seferinde Tova için bir sevinç kaynağı oluyor. Küçük de olsa kütüphaneciler ve yardımcılar, idari personel ve vestiyerdekiler, teftiş görevlileri ve kantindekiler arasındaki hiyerarşinin sınırları dışında bir temas en azından.

Bütün bu kitapların arasında diğerlerinin gündelik yaşamına küçük bir bakış.
Kimi kitapların tozunu alıyor, kimi kitap kartlarına damga vuruyor, kimileri de çalışanların yaptığı işin değerinin sayılarla ifade edildiği bordroları dolduruyor. İşlerin nasıl daha verimli yürüyebileceği konusunda hepsinin de kendisine göre bir görüşü var ve Tova, personel toplantılarında bütün bu farklı bakış açılarının dile getirilmesini olumlu buluyor.
Buna karşın Eva bu toplantıların zaman kaybı olduğu görüşünde, Agneta ise, göstermelik demokrasi gibisinden bir şeyler mırıldanıyor. Belki de ikisi de haklı, ama Tova için, toplantıların buna rağmen bir anlamı var. Bütün o tozlu raflar arasında bir parça sıcaklık ve insancıllık. Bu basamakları aşınmış eski binada alışılmışın dışında açılımlar.
Aslında Tova personel toplantıları sırasında Eva ve Agneta'ya biraz daha yabancılaştı. Salt mesleki alanın dışındaki ortak ilgilerinin düşündüğünden de az olduğu ortaya çıktı. Onlar mesleki statülerinin ardına saklanırken, Tova'nın epeydir otoriter bir kişi olduğunu düşündüğü, yakında emekliye ayrılacak olan Müdür Nordman, bütün öneriler karşısında çok daha açık davranıyor.
Fakat sonuçta Eva ve Agneta ile birlikte çalışıyor ve daha iyi bir ilişki kurma olanağı da var. Ama Tova bunu istemiyor. Bunun için kendisinden şimdiye kadar yaptığından daha fazla ödün vermesi gerekiyor. Hele bugün buna hiç hazır değil. Kataloglamanın dışına çıkan hiçbir konuda konuşmak istemiyor.
Bir süre önce tramvayda kütüphane yöneticisiyle karşılaştığından da söz etmek istemiyor. Üzerinde hep daha konuşkan ve neşeli olmasına yol açan bir etki yapan migren haplarından aldığı bir gündü ve Tova da kütüphane, personel sorunları, planlanan tasarruf önlemleri hakkında konuşmuş, yorumlar ve öneriler getirmiş, yöneticiye birçok düşüncesini aktarmıştı. Oysa kadın hâlâ kendisini birilerini kayırmakla suçlayacakları korkusuyla doluydu.
Tova tramvaydan inip eve doğru giderken biraz utandı. Acaba şef Tova'nın kendisini, onu etkilemek için fazla gayretli, güvenilir ve çalışkan göstermeye çalıştığını mı sanmıştı?
Brrrrr.
Agneta kesinlikle Tova'nın böyle bir niyeti olduğuna inanacaktı.

Ve bunda belki de haksız sayılmazdı. Bazen Tova gerçekten de fazlasıyla gayretkeş oluyordu, kendisi de bunun farkındaydı. Bunda suç sadece migren haplarının değildi belki de.
Agneta ya da herhangi başka birisiyle konuşmadan önce, konuyu kendisi enine boyuna düşünmeliydi.
Gün çabuk geçti ve Tova naylon kılıfı daktiloya geçirirken bile hâlâ o çelik mavisi duygu içindeydi. Bugün yirmi bir yeni üye kartı doldurmuş ve böylece okuma açlığı içindeki insanlara, kitap raflarına ve onların dünyasına ulaşma imkânı sağlamıştı.
Tova bu dünyayı şimdi ardında bırakıyor. Diğerleriyle çabucak vedalaşıyor ve dışarıya, yazın hüküm sürdüğü kente çıkıyor.

Tova kent merkezini avcunun içi gibi bildiğine inanmasına rağmen Stenhuggaregatan'ı bulmakta önce güçlük çekiyor. Tova'nın kısa süre önce Tölö ve Eira mahallelerinin beyzbol takımlarındaki gençlerin maçını seyrettiği Smed meydanına yakın olmalı. Maçta Runebersgatan'dan Bjarne başına bir sopa darbesi alıp baygınlık geçirmişti, ama Tölö takımı buna rağmen maçı kazanmıştı.
Burada bir yerlerde Robertsgatan'ı kesen sokaklardan biri olmalı. O sabah bir çember çizerek dolaşmıştı kesinlikle, bu gerçekten de dün müydü? Yol ona şimdi [redacted]nkinden çok daha uzun gelmişti. Aslında şimdi de koşmayı tercih ederdi, aksi istikamete doğru. Yeter ki uzaklaşsın. Fakat yola devam etmek için kendisini zorluyor.
Nedenini henüz bilmiyor, ama Jon Randers'ı yıllardan beri ilk defa

kendisine daha yakın hissediyor. Sanki onun arkasına saklanabilecekmiş gibi. Sanki bu düelloyu kendisi için Jon'un yapması gerekiyormuş gibi.
Fakat böyle bir şeyi elbette yapmayacak. Kendisi için düello edecek kimse yok. Ama yanında kendi ekmek bıçağı var. Pekâlâ o halde.
Evi buluyor, aceleyle çevreyi gözden geçiriyor ve içeriye giriyor. Kulak kabartarak sahanlıkta duruyor. Hiçbir şey işitilmiyor. Saat üçe geliyor, öğle sonrası sessizliği, dışarsının kendi içinde de hissettiği boğucu sıcağından sonra ferahlık veren bir serinlik. Biraz bodrum kokusu var. Aslında bodrumların kokusunu sever Tova. Fakat buradakini değil. Olabildiğince çabuk bir şekilde tekrar dışarı çıkmak istiyor.
Binada oturanların isimlerini gözden geçiriyor, Peltonen, Kauhanen, Strandberg, Oksanen, Wester, Niemi.
Bu isimlerden hiçbiri Tova'ya bir şey ifade etmiyor. Anımsayamıyor. Daire kapısını bulmak zorunda.
Merdivenlerden sakınarak çıkıyor. Bütün o korkuyu yeniden yaşıyor. Sanki duvarlara sinmiş gibi korku bastırıyor yine. Çaresizlik. Güçsüzlük. Orada olduğunu hiç kimse bilmediği için duyduğu dehşet.
Aynı son defasında olduğu gibi. O zaman da kimse bilmiyordu. Eğer adam birdenbire karşısına çıkarsa ne yapacak?
Bu düşünce aklına geldiğinde ikinci katta duvara yapışıp kalıyor. Bu defa da kimseye nereye gittiğini söylemedi. Eğer adam gelirse ne yapacak? Tova'nın yaşananlarla yetinmediğini düşünecek.
aman Tanrım, yoksa bu doğru mu???
Tam bir panik içinde merdivenlerden aşağı iniyor, yeter ki dışarı çıksın, buradan uzaklaşıp ilk köşeyi geçsin.
Sonra duruyor.
Rodbergsgatan'da bir kafe var. Orada oturuyor ve tezgahtan aldığı bir fincan kahveyi kaşığıyla karıştırıp duruyor. Sanki dibinde geleceği okumak istemiş gibi gözlerini kahverengi sıvıya dikmiş, karıştırıyor da karıştırıyor, ama tek yudum bile almıyor.
Irzına geçilen kadın yoktur, diye okumuştu. Sadece tahrik edici giyinen, tahrik edici davranan, tahrik edici bakan, tahrik edici düşünceleri olan kadınlar vardır.

Ya böyle olduğunu söyleyen kim?
Böyle bir şeyi iddia etmekte kimin çıkarı var?
Bu gerçekten de çok kolay olurdu. Olası bütün şiddet biçimlerini haklı çıkartmak için ne harika bir açıklama.
İnsanlar acı çekmek istiyor zaten. Kömür madenlerinde çalışıyorlar, kendi istekleriyle göçük, zehirli gaz, solunum yolu hastalıkları, vardiya stresi gibi risklere giriyorlar, baskı ve işkence için dileniyorlar. Zayıf olanlar köleleşmeyi kendileri istiyor.
Çaresizlerden çaresizlikleri yüzünden nefret etmek gerekir, kendilerinin istediği de bu zaten.
Kadınlar kendi istekleriyle baskı altına alınmalarına, ezilmelerine izin veriyorlar, ırzlarına geçilmesini, doğururken yaşamlarını yitirmeyi kendileri istiyorlar.
Tova kahveyi bırakıyor. Sükûnetle dışarı çıkıyor, köşeden dönüyor, kapı numarası 5 B olan binadan içeriye giriyor, asansörle dördüncü kata çıkıyor, Asansör kapısını açık bırakıp sol taraftaki son dairenin kapısına gidiyor.
Martti Wester.
Tova tekrar asansörle aşağıya iniyor.
Şimdi adını da biliyor ve bu Tova'ya hemen, onun karşısında daha güçlü olduğu duygusunu veriyor. Sanki adamın adının Martti Wester olması ve Tova'nın bunu bilmesi, birazcık da olsa Tova'ya onun üzerinde bir güç sağlıyormuş gibi.
Tova kendi kendine yine, Jon'un bu işle ne ilgisi olduğunu soruyor. Yavaş yavaş eve doğru giderken bu konuda düşünüyor. Nasıl kendi soyadından vazgeçtiğini ve onun soyadını aldığını. Nasıl Jon Randers'in bir parçası haline geldiğini, koşturup, şunu ya da bunu yapabilen önayaklar gibi veya karnında ve kollarında çocuk taşıyabilen bir başka parçası gibi. Tova'nın bütün yaptıkları ona güdümlenmişti, yaptıkları Jon Randers için iyi ya da kötüydü.
Oğullar doğurmak. İyi.
Tarih öğretmenliği. Kötü.
Tova'nın özgürlüğüne sahip olması iyi ve kötü.
Jon, Tova'nın kendi istediğini yapmasını yeğlediği için iyi. Zaten kendisi de canı ne isterse onu yapıyor. Seyahatlere çıkıyor ve tekrar eve dönüyor, kendi dostları var, içiyor ya da içmiyor. Tova'yı başka insanlarla tanışması için düpedüz evden dışarı itiyor.

Tova'nın eve gerçekten de dönmek istediğini ve sadece mecbur olduğu için evde kalmadığını bilmek istiyor, ona sevinçle kendisinin her şeye rağmen ona dönmek ve evde olmak istediğini anlatıyor ve Tova'nın bundan gurur duyması gerektiğini söylüyor.
Özgürlük bu. Ve özgürlük ince bir iş. Jon, Tova'ya istediğinden de fazla özgürlük veriyor.
Başlangıçta böyleydi.
Daha sonra Tova biri yeni doğmuş, diğeri ancak iki yaşında iki küçük oğlunu uykudayken seyrederken, Jon'un söz ettiği bu özgürlüğün ne işine yaradığını düşünüyor. Özgürlük burada, özgürlük korunmuşluk duygusu ve iki oğlanın sakin ve huzur içinde uyuyacaklarından, büyüyüp serpileceklerinden, konuşmaya başlayacaklarından ve ilk dişlerinin çıkacağından emin olmak.
Jon için özgürlük, çocuklar ağladığında, hasta olduğunda, yemeklerinin yedirilmesi ya da yıkanmaları gerektiğinde ortadan kaybolabilmek.
Tova için özgürlük, şiddetli bir ihtiyaç duyduğunda yatıp uyuyabilmek. Öyle ki, okulda ders vermenin, oğlanlar ve evle ilgilenmenin, Jon Randers için hazır bulunmanın üstesinden gelebilsin.
Sonra öyle bir zaman geldi ki, Tova için en büyük özgürlük kapıyı arkasından kapatıp işe gidebilmek oldu. Kendisini, her zaman nemli olan lastik çizmelerin, çocukların her zaman dizlerine düşen donlarının, asla azalmayan kirli çamaşır yığınının arasında hapsedilmiş hissettiğinde. Jon'un iş gezileri giderek uzadığında, araları giderek kısaldığında ve giderek birbirlerine söyleyecek hiçbir şeyleri kalmadığında.
Jon'un söylediği tek bir şey kalmıştı: Verdiği dersleri bırakmasını istiyordu. Ve Tova bunu istemiyordu. Jon ikisinden birinin evde kalması gerektiğine inanıyordu ve bu kendisi olamazdı. Tova ise Jon evde kalamıyorsa bunu kendisinden beklemeye de hakkı olmadığını düşünüyordu.
Jon, kendisi evin geçimini zaten sağlarken Tova'nın fazladan çalışmasını gereksiz buluyordu. Tova ise Jon'un ne söylediğini bilmediğini düşünüyordu.
Jon onun geçimini sağlayabilir, ona şu ya da bu konuda görüşlerini, ev ortamını ve huzurlu bir yaşamı sunabilirdi. Ancak sahip olduğu özgürlüğün ölçüsünü Jon belirlemişti.

Tova bu koşullar altında özgürlük istemiyordu.
Jon ona her şeyi anlatıyordu, ne düşündüğünü, ne yaptığını ve ne tasarladığını. Tova her şeyi bilmek istemiyordu ki, onun ne yaptığının, hele kiminle nerede ve ne zaman ne tasarladığını hiç bilmek istemiyordu.
Ve bunu Jon'a da söyledi.
"Onların anlattıklarını dinlemekten, gülümsemelerini görmekten ve onlarla ne yaptığını öğrenmekten bıktım", diyor. "Artık buna katlanamıyorum. Lütfen artık bana bunları anlatma."
Jon, Tova'nın bununla ne kastettiğini hiç anlayamıyor. Kendisi her şeye rağmen her zaman isteyerek ona dönmüyor mu? O halde Tova kendisinin Jon için çok daha fazla önem taşıdığını anlamalı. Kendisinin ve oğlanların.
Jon açıklıktan yana. Tova'ya karşı tümüyle açık olmak istiyor. Her zaman açık yaraları deşip duruyor, öyle ki asla huzur içinde iyileşemiyorlar. Saklayacak hiçbir şeyi yok, bu yüzden de ne isterse onu yapabiliyor.
Tova'ya hiçbir zaman yalan söylemiyor.
Tova içinse gün boyu yalan söylemek kaçınılmaz.
Tova, Jon'a kendisine nasıl işkence ettiğini bile söyleyemediğini, arka planında aldırışsızlık yatan sözümona açıklığına katlanmanın kendisine ne kadar zor geldiğini fark ettiğinde, bütün bunların kendisi için ne kadar ağır olduğunun ve kendisini ezdiğini kabul etmekten korktuğunun farkına vardığında, herhangi bir girişimde bile bulunmuyor.
Tova kaçıyor. Mutfak, çocuk odası, banyo, market, park, çocuk bakıcısı, okul ve yine ev arasındaki bitmek bilmez tura devam ediyor, her zaman soluk soluğa ve stres içinde. Ve her akşam sandalyesine oturup yığınlarla defter kontrol ediyor, ev ödevlerini düzeltiyor, yama yapıyor, örgü örüyor. Fakat artık hiçbir şey söylemiyor. Artık Jon Randers'e kendisi için neyin önemli ve temel olduğunu, nelere üzüldüğünü, nelerden mutluluk ve sevinç duyduğunu anlatmaya çalışmaktan vazgeçiyor.
Jon, Tova'nın, bıraktığı giysileri arkasından toplamaktan, çay pişirmekten, sofra kurmaktan, bulaşık yıkamaktan ve temizlik yapmaktan hoşlanmadığını zaten biliyor. Bunlar Jon için yalnızca boş işler ve Tova'nın bütün angaryaları tek başına yapmayı haksızlık

olarak görmesine hiç aldırmıyor.
Onun geliri daha yüksek ve daha fazla vergi ödüyor.
Tova ise bu işlerde daha deneyimli ve Jon'dan daha fazla evde olabiliyor. Jon evde olduğunda ise biraz şımartılmak ve ihtimam görmek istiyor.
Tova, şunu ya da bunu kimin yaptığının, kimin daha fazla para kazandığının, daha fazla uykuya ihtiyacı olduğunun, kimin huzur içinde gazete okumak, haberleri dinlemek ve dünya politikası hakkında bilgi sahibi olmak istediğinin en ufak bir önemi olmadığını Jon'a bir türlü anlatamıyor. Sonuçta mesele bu değil.
Önemli olan daha çok bunların arkasında saklı olan anlayış. Diğerinin zamanını nasıl kullandığının ve nelere karşı özellikle hassas olduğunun da önem taşıdığını anlatamıyor, çünkü aksi takdirde biri diğerine hiç aldırmıyor demektir. Diğer insana.
Tova, Jon Randers'tan uzak duruyor. Üzüntüleri ve sevinçleri hakkında tek kelime etmiyor, görüşlerini ve duygularını kendisine saklıyor. Belli ki bütün bunlar Jon'u zaten ilgilendirmiyor. Onun için önemli olan, eve, yanına dönebileceği bir karısı olması, onun kendisi için orada bulunması, kendisine ait olması ve gerektiğinde dinlemesi, ona karşı açık olabilmek ve yalan söylemeye gerek duymamak.
Bu kadının Tova ya da bir başkası olması belki de fazla bir önem taşımıyor. Tova böyle düşünüyor. Jon'un karanlıkta yaptığı açık itirafların kime karşı olduğunun ne önemi var? Bir özgürlüğe sahip olduğunu kendi kendisine kanıtlamak için Jon'un tırmanmak zorunda olduğu çiti kimin temsil ettiğinin ne önemi var?
Özgürlük diye tanımladığı şey Jon için Tova'dan çok daha önemli. En azından Tova böyle düşünüyor.
Daha zonra B. ve Tova birbirlerine söyleyecek çok şeyleri olduğunu, daha da fazlası, B. ile evli olan Inger ve Jon ile birlikte olmadan, sadece kendileri için, baş başa yapmak istedikleri pek çok şey olduğunu anladıklarında, Tova sonunda özgürlüğünden yararlanmaya karar verdi. Ve bu Jon Randers için iyi olmadı.
Elbette iyi olmayacaktı. Bir erkeğin kendisine tanıdığı özgürlüklere sahip bir karısının olması, hiç de hayalindeki durum değildir. Fakat bu tuhaf bir biçimde Jon Randers'in evliliği için iyi oldu.
Tova otuz üç yaşındaydı ve hiçbir zaman o zamanki kadar güzel

görünmemişti. Tova şimdi eskisinden daha dengeli ve neşeli, daha zevkli giyiniyor ve Jon Randers'in o zamana kadar farkına bile varmadığı birkaç fazla kilodan kurtulmuş durumda. Tova artık sürekli olarak Jon'la çatışma ihtiyacı da duymuyor.
Jon şimdi Tova'nın saldırganlığının çok daha azaldığını düşünüyor.
Bu da bir mucize değil zaten. Tova artık Jon'un kendisinden ne tür yaklaşımlar beklediğine aldırmıyor. Jon'un beklentileri kendisine ne kadar budalaca gelirse, o kadar gayretle onaylıyor. Onu pohpohluyor, gülümsüyor, onunla hep aynı fikirdeymiş gibi görünüyor.
Bunun üstesinden gelebiliyor. Çünkü Jon beğendiği için yosun yeşili giysiler giymiş, onun karşısındaki koltukta elinde bir fincan çayla otururken aslında hiç de orada değil Tova. Çok uzakta, B. ile birlikte. Onun sırtını okşuyor, üzerinde hiçbir şey yok ve aklına gelen her şey hakkında konuşuyor, okuduğu kitaplar, okuldaki çocuklar, hangisinin neler söylediği, öğrencilerine işaret parmağını sallayarak gözdağı verip yaratıcılıklarını köreltmeden, ne yapmaları gerektiğini kendilerinin bulmasını sağlamak için neler yapmayı düşündüğünü anlatıyor.
Sonuçta eğer insan karşısında her şeyi hazır bulursa sonucunun ne olduğunu kendisi gayet iyi biliyor. Bu durumda, aslında hoşlanabileceği bazı şeylerden nefret bile edebiliyor. İnsan kendisi ortaya çıkartma olanağını bulabilse hoşlanacağı şeylerden, nefret edebiliyor.
Tova, Norra Järnvägsgatan ve Runebergsgatan arasındaki dört yola geldiğinde Jon'un o gün onu niye sürekli takip etmiş olduğunu anlıyor. Kendisi için bir kez daha bir düelloya girmişti.
Çünkü Jon daha önce de bir kez neyin söz konusu olduğunu bilmeden Tova için mücadele etmişti. Tova, Jon, meselenin ne olduğunu bilseydi daha mı mutlu yoksa daha mı mutsuz olurdu, diye soruyor kendi kendine.
Jon cömert; sadece çıktığı yolculuklardan getirdiği ve Tova'nın hiç kullanmadan zaman aşımına uğradıktan sonra birilerine hediye etmek üzere bir kenara kaldırdığı takılar, kazaklar ve çantalar konusunda değil. Başka türlü de cömert. Tova'ya özgürlüğünü tanımak istiyor. Fakat Tova onun bütün sunduklarını reddedip de, ol-

duğu gibi halinden hoşnut olduğunu söyleyince Jon ona tümüyle saygınlık ölçüleri içinde ve en yakın arkadaş çevresinde değişik bir tat sunmaya karar veriyor.
Jon arkadaşları olan B. ve Inger'i cumartesi yemeğe davet etmeyi önerdiğinde aklından geçirdiklerini Tova'ya söylemiyor. Tova buna çok seviniyor. B.'yi görebileceği her fırsat ona sevinç veriyor ve Inger'in de gelmesi onun için hiç fark etmiyor, buna uzun yıllardan beri alışkın, Inger'den hoşlanıyor ve aynı şekilde onun da kendisinden hoşlandığını düşünüyor.
"Belki bir kere de başka birilerini davet etmeliyiz", diyor Tova.
Fakat bunun Jon'u ilgilendirmediğini Tova da biliyor. Zaten böyle bir şey söylemesinin nedeni de bu ve yine aynı nedenle ısrar etmiyor. Bundan sonra olacakları engellemek için Tova hiçbir şey yapmıyor.
Altmışlı yıllardan yetmişlere geçilirken pek çok şey sarsıldı. Entelektüel eğilimli küçük burjuva çevrelerde bile ipleri tümüyle kopartmak alışılmadık bir şey değildi. Jon ABD'de bulunmuştu, Tova Updike'nin *"Çiftler"*ini okumuştu ve Stockholm'de her hafta sonu eş değiştiren arkadaşları vardı.
Aslında Jon'un ortamın ısınması için üçüncü bir içki daha koymasında hiçbir tuhaf yan yoktu.
Doğrudan ithalatçısından aldığı için diğer zamanlarda kaygıyla koruduğu, üzerinde otomobil markaları bulunan Fransız konyağını yemekten sonra ortaya çıkartmasında da tuhaf bir şey yoktu. Şimdi bardakları yarısına kadar dolduruyor ve her zaman olduğundan daha neşeli görünüyor.
Inger'e sarılıyor ve "Bu kadar yemekten sonra şimdi dördümüz biraz uzanalım ve iyice rahatlayalım", diyor. Ama bunları söylerken Tova'ya bakıyor.
Ve Tova, B.'ye kesinlikle bakmaması gerektiğini biliyor.
B.'ye tek bir kez bile bakmıyor. Sadece Jon'a bakıyor ve artık masayı toplayıp biraz kahve pişirmek istediğini, hiç yorgun olmadığını ve uzanmak istemediğini söylüyor.
Aslında olabilirdi, çünkü B. sanki duruma karşıymış ve kaçınmak istemiş gibi davranıyor, fakat Tova onun karşı çıkışlarının zayıf olduğunu ve aslında katılmak istediğini anlıyor, buna nasıl cesaret edebilir, diye düşünüyor, kendisi ise oradan kaçmayı tercih ederdi,

bunun sonu iyi olamaz, gerçi sözcüklerle yalan söyleyebilir, mimiklerini, yüz ifadesini değiştirebilir, durumu epeyce idare edebilir. Fakat devinimleri, tutkusu, B.'de tümüyle çözülmesi –çünkü bir tek onu istiyor, bir başkasını değil– bunların üstesinden nasıl gelecek.
Eğer Inger olmasaydı, yapılabilirdi.
Eğer Inger havadaki titreşimleri bir şekilde hissetmemiş olsaydı. Inger hiçbir sorundan kaçmıyor ve Tova da bu yüzden ondan bu kadar hoşlanıyor.
Inger katılmaktan yana karar veriyor.
B., Tova'nın içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulmasına yardım edecek hiçbir şey söylemiyor, aklından neler geçiyor acaba?
Tova onun neler düşündüğünü biliyor, bu da durumu kolaylaştırmıyor. Tova'nın başka alternatifi yok.
Çabucak mutfağa sığınıyor ve musluğun altında tabakları yıkayacak yerde zonklayan bileklerini suya tutuluyor.
B. elinde bir çift bardakla ıslık çalarak mutfağa giriyor, bardakları birbirine vurarak şıngırdatıyor, Tova'ya iyice yaklaşırken sandalyelere çarpıyor, fısıldayarak onun için büyük bir özlem duyduğunu, bunun bu akşam tek fırsat olduğunu söylüyor, yoksa pazartesiye kadar beklemeleri gerekecek, Tova pazartesiye kadar beklemeye dayanabilecek mi?
Yine ıslık çalarak odaya geri dönüyor, aynı bardaklar hâlâ elinde.
Her şey yolunda gidiyor. Dördü de soyunmuş durumdayken Jon ışığın açık kalmasında ısrar edince kritik bir an yaşanıyor. O zaman Tova daha önce hiç yaşamadığı gerçek dışı bir duyguya kapılıyor, ayakları yerden kesilmiş gibi, artık her şey olabilir.
Fakat bakışları Jon'a takıldığında bir anda her şeyi kavrıyor, burada kendi yatağında Tova'ya kendi arkadaşını, B'yi sunuyor, Jon'u bir başkasıyla karşılaştırabilmesi için, Tova'nın kendi istemediği bir şeyi ona veriyor, ah ne kadar cömert bir adam, ne büyük bir cömertlik.
O zaman Tova kendini B.'nin kucağına atıyor, onu vahşice ve tutkuyla okşuyor, kendisine çekiyor, yerde yuvarlanıyor ve bu arada lambanın fişini çıkartmayı başarıyor, sonradan bunu kasten yapıp yapmadığından emin olamıyor, ama her halükârda ortalık kararıyor, B. ile tanıksız birlikte olmasına yetecek bir süre, nihayet,

diye fısıldıyor kulağına, B. de ona aynı şeyi söylüyor, sonra Tova bağırıyor ve tam her şey patlarken ışık yanıyor.
Tova daha uzun süre devam ediyor, bir türlü duramıyor, öylesine çılgınlaşmış ve denetimsiz, asıl nedeni saklamak için bir yerlerde duran konyak kadehinden birkaç yudum içiyor ve kalanı Jon'un üzerine döküyor, bunu dikkatsizlikten yaptığını sanıyor.
Daha sonra içindeki birtakım duyguların bu dikkatsizliği özenle planlayıp sahnelemiş olduğunu anlıyor, armağanın gerçekten de cömertçe, çok teşekkürler. Tova daha sonra, Jon'u neredeyse başka nedenlerle her şeyin ters gitmesine yol açacak kadar şaşkına çeviren şeyin yüzüne dökülen konyak olup olmadığını soruyor kendi kendisine.
Jon beceremiyor.
Karşılaştırmada Jon'un kaybettiği görülüyor ve bu onu çaresizliğe düşürüyor, Inger'in hakkını vermek istiyor, ondan hoşlanıyor zaten, Inger de elinden geleni yapıyor, öylesine sıcak, sakin, güvenli, ama Jon'da bir hareket olmuyor, yaşam günümüzde ne kadar da karmaşıklaştı, imdat!
Tova da yardıma gidiyor, Tova ve Inger, Jon'a birlikte yardım ediyorlar, B. anlaşılması zor bir yüz ifadesiyle onları seyrediyor, sonra bir kez daha eş değişiyorlar ve sonunda hepsi birbiri ardından uykuya dalıyor, bir Tova uyumuyor.
Hâlâ önü alınmaz, sıcak lavlar akıyor içinde, ancak ertesi sabah B. ile birbirlerini tam olarak tatmin edebildiklerinde bütün gözyaşlarını boşaltıyor.
Daha önce Jon durumunu telafi etmişti. B. ve Inger gittikten sonra Jon bütün pazar günü boyunca Tova'yla çift kişilik yatakta yuvarlanıyor, harikasın, diyor Tova, çok iyisin, en iyi sensin, Tova gün ilerledikçe daha zahmetsizce yalan söylüyor.
Fakat o günden sonra Jon Randers'in kışkırtıları son buldu, öyle bir düello bir daha asla yaşanmadı. Ve ikisi de bu konuda tek bir söz bile etmemekle birlikte bunun evliliklerinin dönüm noktası olduğunu biliyorlardı.
Kaybedilen bir kavga, yenik bir koca. Bu yenilginin tanığı olduğu için Tova'yı asla bağışlamayacak.
O gece Jon Randers'e ne olduğu sorusu üzerinde Tova uzun uzun düşündü. Şimdi ise, işin aslının ne olduğu konusunda bir fikre

sahip olduğuna inanıyor artık.
Karısının belki Jon Randers'e sırt çevirip kendisini yeğleyebileceğini varsayan bir erkeğin varlığı yeterliydi. Jon Randers'in evliliği o anda tehlikeye girdi ve altındaki zemin sarsılmaya başladı.
Jon ne Tova *ile* kavga etmiş ne de onun *için* kavga etmişti. O kendi kendisi için kavga etmişti. Kendi erkekliği, kendi değeri için. Tova bunu ancak şimdi, bugün, ilk kez kavrıyor.
O, iki erkeğin savaş meydanında kimin galip olduğunu saptamak için aralarında yuvarladıkları bir top olmuştu. Erkekler birbirlerini kışkırtmışlardı ve meseleyi aralarında halletmeleri gerekiyordu.
Tova sayılmıyordu. Inger sayılmıyordu. Kadınlar sayılmıyordu. Söz konusu olan onlar değildi, hiçbir zaman.
Jon Randers'in gölgesinin niçin bütün bir gün boyunca peşinde olduğunu ve onu Frederiksgatan'a kadar izlediğini şimdi anlıyor. Jon'un el atıp Martti Wester'i kendisi için halledeceğine içinin derinliklerinde hâlâ inanıyordu. Sonuçta lekelenen onun eski malı değil miydi?
İnsanın kendisine pahalıya mal olan bir gerçeğin tüm sonuçlarını kavraması kaç yıl alabilir. İnsanın en basit şeyleri görebilmesi nasıl bu kadar uzun zaman gerektirebilir!
Jacob Wassermann'ın romanı *Kadının Geçmişi*'nin kapağını yarın dolabının kapağından sökecek.

Tova eve döner dönmez telefon rehberinde adamın adını arıyor. Wester, Martti, müdür, yazıyor, Stenhuggaregatan 5.
Tova, müdür, diye küçümseyerek burnundan soluyor. Eğer biri hiçbir titre sahip değilse kendini müdür olarak niteleyiverir.
Fakat adam firmasının geleceği için ticari alanda yaptıklarından söz etmişti. Nasıl bir firma bu? Tova'nın hiçbir fikri yok. Küçükken tüccar denince aklına sadece pazarda sebze satan adamlar gelirdi. Kışın açık havada çalışıp elleri üşüyen ve yazları güneş sırtlarına vurduğunda tüm öğle saatleri boyunca ter döken bu adamlara acırdı.
Belli ki bu meslek oldukça riskliydi de. Bir yılını hapiste geçiren bir akrabası vardı, o da tüccardı, hatta müdürdü ve daha hiç kim-

senin araba sahibi olmadığı zamanlarda siyah bir araba ile dolaşırdı. Hjalmar amca ziyaretlerine geldiğinde mahallenin çocuklarının nasıl arabanın etrafını sardıklarını Tova hâlâ hatırlıyor.
Her gelişinde armağanlar da getirdi. Tova'ya ilk rujunu Hjalmar amca getirmişti, üzerinde Sans Souci yazıyordu ve marmelat tadındaydı, insan bununla dudaklarını parlak kırmızıya boyayabiliyordu, bu Tova'nın çok hoşuna gitmişti, ama annesi dışarı çıkarken makyaj yapmasını yasaklamıştı.
Babası, "genç kızlar taze ve doğal görünmeli," diyerek ona azarlarcasına bakmıştı. Tova doğal tazeliğin genç bir kız için çok önemli bir şey olduğunu ve Sans Souci'nin bunu bozduğunu kavramıştı.
Tova taze ve doğal bir genç kız olmak istemiyordu. Yetişkin ve aslında olduğundan çok farklı olmak istiyordu. Her şeyden önce çok başka olmak istiyordu.
Süslerini küçük bir aynayla birlikte apartman sahanlığındaki radyatörün arkasına sakladı. Akşamları dudaklarına Sans Souci sürüp yün külotlu çoraplarını radyatörün arkasına tıkıştırarak dünyayı fethetmeye gidiyordu.
Mahallenin oğlanları. Väinämöinenplan'da buz hokeyi ya da futbol oynarlardı. Orada durup oyuncuları kızıştırarak sanki maçı seyrediyorlarmış gibi yaparlarken diğer kızlar da giymediği için yün çorapsız ve beresiz olan Tova korkunç üşürdü.
Aslında kızların üzerinde durduğu tek şey Tepa, Börje ya da Janka'nın kendilerine bakmasıydı. Oysa Tepa, Börje ve Janka onlara bakmak yerine topa ya da sopaya bakıyor ve oyun boyunca ancak ender olarak yan tarafa şöyle bir bakış fırlatabiliyorlardı.
Tova kucağında telefon rehberiyle oturuyor. Düşüncelere gömülmüş olarak soyadı Wester olan insanların adlarını gözden geçiriyor.
Mauri, Peter, P.O., Ritva, Ragnar ve Ros-Marie.
Bunlardan biri Martti'nin kardeşi olabilir. Diğeri kuzeni.
Göta, Gertrud ya da Svea annesi olabilir. Belki de Elsa, Siiri veya Wwe.
Ruj bitti ve Hjalmar amca ortadan kayboldu, Tova'nın babası onun döviz kaçakçılığı ile ilgili bir işe karıştığını sanıyordu. Durum her neyse, Tova'nın anımsayabildiği kadarıyla Hjalmar amca bir daha

ortaya çıkmadı. Jyväskylä'ya taşındı. Ya da belki Joensuu'ya.
Zamanla yün külotlu çoraplar dolaplara atılıp kaldı, rujlarını da Tova artık kendisi alıyordu, kendisine Hjalmar amcanın Sans Souci'sinden daha çok yakışan, daha açık tonlarda rujlar. Fakat bu ilk rujun tadını ve bitmek bilmez maçlar nihayet bitip de kızlar üşümelerinin ve maçı kızıştırmalarının armağanını alırken apartman girişinde verilen öpücüklerin tadını hâlâ tam olarak hatırlıyor.
Tova sonradan bütün bunların yararını gördü. Seyirci olarak edindiği deneyimler sayesinde şimdi Mick'le futbol üzerine konuşabiliyor. Mick, Tova'nın sıralamada en iyi takımın hangisi olacağını bileceğine inanıyor. "Ifki kazanır", diyor Tova, "dokuza beş, eminim".
Bir dakika. Bakışları birden bir satırın ortasında takılıp kalıyor.
Wester A.Ş. En sonda, Westerberg ve Westergren'den önce. Lilla Robertsgatan 8 Pikku Robertinkatu, 634163.
Onun firması. Bu Martti Wesler'in firması olmalı. Martti'nin sebze tezgâhı, rujları ya da kaçak dövizleri. Neyin ticaretini yapıyor acaba?
Saat neredeyse gecenin onu olmasına rağmen Tova bunu saptamak için bir daha dışarı çıkıyor. Ayrıca yatmadan önce bir yürüyüş yaparsa mutlaka daha iyi uyuyacak. Kentte hızla yürüyor, hava serinlediğinde yaz akşamlarını seviyor, insanların zamanı yılın diğer mevsimlerine göre daha bol oluyor, özellikle de akşamları, kol kola dolaşıyorlar, kent merkezi bütün kış boyunca olduğu gibi boş değil artık.
Tova, Jon Randers'le yeni evlendiklerinde kısa bir süre dışında hep Helsinki'de yaşadı. Bu kenti seviyor, özellikle de ilkbaharda ve yazın. Her köşe başında binlerce anıyla kentin en sevdiği hali bir yaz kenti olduğu zamanki hali. Georgsgatan'daki saplı dondurma satılan dondurmacı, bon bon şekeri rengini ve suyunu emerdiniz, orta kısmında beyaz dondurma kalırdı; böyle bir dondurma almak için insan kentin yarısını yürüyerek katedebilirdi. Maden suyu ve uzun meyankökü şekerlemeleri satılan Esplanade'deki büfe, kısa filmler oynatan Kit-Kat sineması, anne ve babasıyla gittikleri Cafe Fazers'deki kremalı kakao, bir mayıslarda caddenin diğer yanına geçebilmek için kızıllar geçip gidene kadar beklemeleri.
"Kızıllar ne istiyor?"

"İktidara gelmek istiyorlar", diyor babası, "hiç kitap okumamalarına ve iktidarın nasıl kullanılacağını bilmemelerine rağmen her konuda karar verme hakkına sahip olmak istiyorlar."
"Yeniden savaş istiyorlar", diyor annesi ürpererek, "kanlı ayaklanmalar istiyorlar, bunlar tehlikeli insanlar, hadi, aksi yöne gidelim."
Bu, Tova'nın anne ve babasının her zaman yaptığı bir şey. Kritik durumlarda hep yönlerini değiştirirler. Tartışmak ya da konuşmak istemezler. Denetim, her zaman sadece denetim, dış görünümün altında neler olursa olsun. Tova onlardan, aslında hüngür hüngür ağlayacak ya da yakıp yıkacak durumda da olsa, dışa karşı gülümsemeyi öğrenmişti. Yüzünü hep iyi göstermeli, sakın ola ilenmemeli, kötü, saldırgan ya da dikbaşlı olmamalı.
Tova'nın ailesinde politikanın sözü edilmezdi. Bir dünya görüşünü miras almış, dünyanın değişebileceğini ve görüşlerin hep yeniden gözden geçirilmesi gerekebileceğini akıllarına hiçbir zaman getirmeyen kültürlü insanlara göre değildi bu.
Tova, babası muhasebecilikten emekli olduktan sonra, ailesinin Ekenäs'a taşınmasından hoşnuttu. Kendi yaşamıyla ailesinin yaşamı arasında bir mesafe olması iyiydi. Örneğin Jockum'u 1 Mayıs yürüyüşünde görseler ne olurdu acaba. İlk torunları, ilk gözağrıları Jockum mavi gömleğiyle kızıl bayraklar altında.
Tova'yı asla bağışlamazlardı. Onu anlamaya bile çalışmazlardı. Jon Randers'in Tova'yı terk etmiş olmasını bile, hâlâ kabullenememişlerdi.
Onlara göre hatanın Tova'da olduğu kesindi. Evi ve ailesi için yeterince çaba göstermemiş ve kocasını ihmal etmişti. Eh o halde. Bu şaşılacak bir şey değildi. Jon Randers'a hâlâ her Noel'de Ekenäs'ten kart atarlar.
Kente artık çok nadir geliyorlar. Trafik onlar için çok yorucu, her şey eskisinden farklı, artık başa çıkamıyorlar. Artık doğru dürüst İsveççe konuşan kalmadı, elit alışveriş merkezi Stockmanns'ta bile.
Tova, kızıllar önlerinden geçerken ailesiyle birlikte aksi yöne gittikleri bir 1 Mayıs'ı hatırlıyor. İsveç Tiyatrosu'nun önünden bir faytona bindiler, bu yalnızca bir kez olmuştu ve Tova daha on yaşlarında olmasına rağmen annesinin arabacıya sırf İsveçli olduğu

için 25 Fin Markı bahşiş verdiğini hatırlıyordu, yol parası 175 tutmuştu, ama annesi 200 vermişti, Tova bunu hâlâ gayet iyi anımsıyor.
Tova, annesinin C.A. Gustufsson daha uzakta olmasına rağmen İsveççe konuşulduğu için oradan alışveriş yapmayı yeğlediğini de hatırlıyor. Annesi tek kelime Fince konuşamazdı.
Fakat Tova Fince öğrendi. Tölö'nün arka avlularında yığınla oyun arkadaşı vardı ve onlardan hızla Fince öğrendi. Yazları yakartop ve beyzbol oynarken, kışları eşlerin farklı renkte paten giyenlerden seçildiği paten yarışlarında, oyun dili Finceydi.
Helsinki'deki pek çok çocuk gibi Tova da iki dil konuşarak büyüdü ve konuşurken o an Finceyi mi yoksa İsveççeyi mi kullandığını düşünmedi bile.
Buna karşın Jon Randers sadece İsveççe konuşulan bir bölgeden gelmekteydi. Finceyi sadece yabancı dil olarak öğrenmişti. Hesap isterken ya da sinemada bilet alırken Tova onunla dalga geçiyordu. Jon başlangıçta katıydı. Girdiği bir yerde kendisiyle İsveççe konuşulmuyorsa başka bir yere gidiyordu. Fakat zamanla durumu kavradı. Eğer yükselmek istiyorsa Finceye iyice hâkim olmalıydı.
Ve bunu yaptı da. Bilmesi gereken her şeyi çabucak öğrendi, sonradan Tova'nın halk ağzı Fincesini düzeltmeye başlayan o oldu. Jon Randers her zaman olduğu gibi mükemmeldi.
Birbirleriyle tanıştıklarında Jon bir odada ikinci kiracı olarak kalıyordu. Yazdı ve Tova'nın ailesi tatildeydi. Böylece ev onlara kalmış ve Tova'nın anne babasının çift kişilik yatağı barınakları olmuştu. Bu Tova'nın kentte yalnız geçirdiği ilk yazdı.
Daha önce böyle bir yaz hiç yaşamamıştı. Hiç yağmur yağmıyordu, gökyüzü nadiren bulutlanıyordu, güneş sürekli parlıyordu ve Tova'yla Jon Randers Helsinki sahillerinde dolaşıp ufku seyrediyorlardı. Ufuk uzaklardaydı, yaşam sonsuza değin sürecekti ve Jon Randers esmerdi, uzun boyluydu, Tova'nın o zamana kadar gördüğü en yakışıklı adamdı, siyasal bilimler okuyordu, diplomat olmak ve bütün dünyaya açılmak istiyordu, olağanüstü heyecan vericiydi ve Tölö'deki oğlanlardan çok farklıydı.
Jon Randers sinemaya bedava giriyordu. Öğrenci derneğinin üyelik kartını gösterip bunun kendisine parasız giriş hakkı kazandırdığını açıklıyordu. O zaman yer gösterici önünde eğilip kendisine

bir loca gösteriyordu.
Jon bu kimlik kartıyla lunaparkta da parasız eğleniyordu. Her zaman tutturuyordu. Ama Jon kartını çıkarttığında Tova hep biraz çekiniyor ve uzakta durmayı yeğliyordu.
Jon iyi blöf yapıyordu. Kendisini her yerde kabul ettiriyordu, hep aynı özgüvenle ortaya çıkıp taleplerini öne sürüyordu. Ve Jon Randers'in kuyruğa girmeden en öne geçip en iyi yerleri parasız almaya hakkı olmadığından kimse kuşkulanmıyordu.
"Akademik sınavları verenler çifte oy hakkına sahip olmalı", derdi Jon Randers, "ayrıca bir de servet sahibi olanlara bir oy hakkı daha tanınmalı. İnsanın taşıdığı sorumluluk ne kadar fazlaysa yargı gücü de o kadar artar."
Tova onun ne demek istediğini hiç anlamıyordu. Ama karşı da çıkmıyordu.
Jon Randers'in söylediklerinden biri de şuydu: "Bir suç ortaya çıkartılmadıkça suç sayılmaz."
Tova birdenbire Jon Randers'le ilk kavgalarını hatırladı. İlk yazlarındaydı, tam burada, Skillnadshacken'deydiler.
Ne hakkında konuştuklarını hatırlamıyor, ama Jon'un söylediklerine nasıl öfkelendiği hâlâ aklında. Ne biçim ahlâki değerlerin var? Bu nasıl bir ahlâk yoksunluğu!
Öfkesi Jon'u güldürmüştü.
"Günün birinde bir kez yasaları çiğnemiş olan herkesin suçlu muamelesi gördüğünü bir düşün", diyordu. "Bazı insanlar diğerlerinden daha zekidir ve yasalardaki boşluklardan yararlanırlar. Bu bir suç değildir. Eğer insan başkalarının aptallıklarından yararlanabiliyorsa bu onun zekâsının bir kanıtıdır."
Tova bu sözleri daha sonra sık sık düşünmüştü. Daha o zamandan anlaması gerekirdi. Kendisini Jon Randers'ten ayıran dünyalar olduğunu görmesi gerekirdi. Güç ve otorite sahibi her insandan korkan, kurallar ve direktifler karşısında ürküntü duyan, Jon Randers'le seyrettikleri bütün filmler boyunca içeriye hileyle girdikleri ve aslında o koltuklarda oturmaya hakları olmadığı için titreyip duran Tova.
O zamanlar kendisiyle Jon Randers arasında derin bir ortaklık olduğuna nasıl inanabilmişti?
Ama bu o çift kişilik yataktı. Ve *bu* ortaklık pek çok şeye ağır ba-

sıyordu. Neredeyse her şeye. Uzun bir zaman için.
Wester A.Ş. Çerçeve ve ayna.
Tova vitrinin önünde durup içeriye bakıyor. Hoş çerçeveler, süslü altın yaldızlı çerçeveler, düz, beyaz, oval aynalar, kare aynalar ve film yıldızlarının fotoğrafları; kütüphanedeki bir kıza benzeyen Glenda Jackson, Audrey Hepburn'un eski bir resmi ve Ryan O'Neal. Tova bakıyor da bakıyor.
Vitrinin camında, hemen önündeki ve yanlardaki aynalarda, film yıldızlarının fotoğraflarının çerçevesinin camlarında kendi yansısını görüyor. Kendisini uzun zamanlar öncesindeki haliyle görüyor, beli ince, bakışları neşeli, Jon Randers'le ilk zamanlarında, düğün fotoğraflarında olduğu gibi.
Ve sonra kendisini o an olduğu haliyle görüyor, alnında bir çizgi, şimdi katı görünüyor, kesinlikle rahat ve neşeli değil artık. Martti Wester, Tova'nın kendisine göre biri olduğu düşüncesine nereden kapıldı acaba?
Ya da Tova onun kendisine göre biri olduğu düşüncesine?
Topuklarının üzerinde bir dönüş yaparak evine gidiyor. Şimdi bu olaya bir netlik kazandırmak için düşüncelerini toparlaması gerekiyor.
Judo.
İnsanın, 35-40 yaşları arasında, kondisyonu iyi ve 1.80'lik bir adamla emniyetli bir şekilde başa çıkabilecek kadar judo öğrenmesi için ne kadar zaman gerekir? Boğa ensesi gibi kalın enseli, güçlü bir adam.
Tova adımlarını hızlandırıyor. Frederiksgatan'a sapmayıp sinemaların dokuz matinesinden sonra yollarda hâlâ insanların olduğu Mannerheimvägen'de kalıyor.
Daha önce bu şehirde yalnız dolaşmaktan hiçbir zaman korku duymamıştı. Küçüklüğünden beri bütün köşe bucakları tanıdık; yolu nasıl kısaltabileceğini, bir apartman girişinden geçip kısa bir merdiven çıkarak bir avludan geçip diğerinden çıkarak bir anda bulunduğu yerden nasıl bir blok öteye gidebileceğini biliyor. İnsan bu yöntemi istediği kadar tekrarlayarak en kısa zamanda çok uzaklara gidebilir ve arka avluların coğrafyasını tanımayan biri onu asla bulamaz.
Şimdi Tova birdenbire korkuya kapılıyor. Şehir ona yabancı. Ev-

lerin kapıları akşamları giderek daha erken kitlenmeye başlıyor, çoğu gün boyu da kapalı kalıyor, eskisinden daha fazla kapı zili var artık.
Peki ya o da judo biliyorsa?
Adamın üstünlüğü kazanmayıp da kendisinin onu gerçekten mat edebileceğine ve yatağın kenarlarına bağlayabileceğine nasıl emin olabilir.
Karateyle istemeden bir insanı öldürebilirsiniz.
Eğer o ölürse bu istemeden olmayacak. Tova bundan tamamıyla emin.
Fakat daha iyi düşündükçe ekmek bıçağı Tova'ya pek güvenilir gelmiyor. Büyük bir olasılıkla adam onu elinden alıp kendisine karşı kullanabilir. Ve sonunda kendi ekmek bıçağıyla doğranmış olur.
Evde bir şişe kırmızı şarap var. Tova kapıyı iyice kapatıp emniyet zincirini taktıktan ve anahtarı kilitte birkaç kez döndürdükten sonra şarabı açıyor. Oğlanlar evde değil ve bir bardak bir şey içti diye surat asacak kimse yok. Arada bir bardak içki içtiğinde laf edeceklerinden değil. Ama bundan hoşlanmıyorlar. İçki içen insanlardan nefret ediyorlar ve onlardan korkuyorlar. Jon'la Tova'nın henüz birlikte oldukları ve zaman zaman ikisinin de çok içtikleri son zamanlardan beri.
Özellikle de Jon içiyordu. Tova'nın hemen başı ağrır ve istemeden kusardı.
Ama daha önce sesini yükselttiği, Jon sonunda kapıyı çarpıp çekip gidene kadar ona bağırdığı da olurdu. Ya da kendisi yatağa girip onu yanına yaklaştırmazdı.
Eğer sadece çakırkeyifse o zaman şehveti artar ve Jon kendisiyle sevişemeyecek kadar sarhoş olmadan önce onu olabildiğince çabuk yatağa çekmeye çalışırdı. Böyle durumlarda Jon'un boşalması her zamankinden daha fazla gecikirdi ve Tova sonuna kadar bunun keyfini çıkartıp arka arkaya gelir ve her seferinde daha da vahşileşirdi. Jon gevşediğinde Tova, Inger'e ya da Stokholm'deki arkadaşlarına değinmede bulunur, bir şekilde Jon'un aklına Inger ve B. ile birlikte oldukları akşamı getirirdi. Bunun daima yararı olurdu. Jon her defasında kendisini durumu telafi etmek, o yenilgisinin sadece bir rastlantı olduğunu, hiç kimsenin kendi per-

formansını aşamayacağını, kendisinin ilk ve son ve en iyi olduğunu kanıtlamak zorunda hissederdi.
Ayrıntıları hatırlamak da Jon'u tahrik ederdi. Tova'nın üzerine konyak döküşünü hatırlardı: "Sen de iyice azgınlaşmıştın ama, kim bilir aklından neler geçiyordu, belki asla cesaret edemediğin halde uzun zamandan beri B. ile yatmayı düşünüyordun, ne tür gündüz düşlerin olduğunu Tanrı bilir, ama bunu sana benden daha iyi yapacak kimseyi bulamazsın, kabul et benden daha yakışıklı olan bir başkasını tanımıyorsun."
Onun kadar yakışıklı olan bir başkasını tanımadığını kabul ediyor Tova, ayrıca bunun anlamı ne, yakışıklı bir adam, hiç olmazsa kaslarıyla övünen, göğsünü şişirip ellerini beline dayayarak göbeğini içine çeken bir gösterişçi değil, pantolonu sallanan göbeğinin altına düşmüş bir biracı da değil.
Üzerinde ritmin ışık ve gölgeler çizdiği sıkı, canlı bir bedeni olan birisi, Tova'ya zevk vermekten zevk alan birisi, devinimlerine hâkim olan, bronz ve kaygan, bütün bedeni güzel kokan, almaktan ve vermekten korkmayan birisi
rekabet ve performansa aldırmayan birisi
Kari!
Tova koltukta oturuyor ve iki kalın mumu yavaş yavaş küçülüyor. Kırmızı şarap şişesi boşalmış ve o ağlıyor.
Kari'yi düşünmeyi kendisine yasaklamıştı ve şimdi bunu yaptığı için ağlıyor.
Gözleri kapalıyken bile ya da gözleri kapalı olduğu için onu karşısında görüyor. Ama Kari hiçbir zaman yalnız değil. Yanında hep başka bir kadın var. Kadın hep gülüyor ve güldüğünde Kari ona dönüyor.
Ve Kari'nin, geçmesi için tuttuğu bir kapıdan birlikte geçiyorlar, Kari kapıyı açarken onun kolunu tutuyor, karısı değil, yoksa onu bu şekilde tutmazdı, onu incelikle kapıdan geçiriyor ve kadın bembeyaz dişlerini göstererek ona gülüyor.
Kari o zamanlar Tova'ya bu kızdan söz etmemişti. Tova'nın onları birlikte gördüğünü bilmiyordu, ama Tova ikisini görmüştü. Ve Kari kendisine daha sonra telefon ederek bu kızdan söz ettiğinde ve bir daha görüşemeyeceklerini söylediğinde şaşırmamıştı. "Bunu anlayamayacaksın herhalde", demişti Kari.

Ama Tova anlayabiliyordu. Çünkü ikisini birlikte görmüştü.
Fakat Kari'ye bunu anlatmadı. Kendisine anlattırdı, bu Kari için kolay olmadı, ama Tova'nın arzu ettiği kadar zor da olmadı.
Bedeninin üzerindeki ışık ve gölge, ten ve kas arasındaki gerilim, hep Tova'nın elleriyle ya da gözleriyle izleyebildiği yeni ritmler.
Asla –asla mı?– Kari'yi düşünmese de hep onu hatırlatan binlerce şey var. Hatta işyerindeki telefon, çünkü Kari bittiğini söylemek için onu evden değil oradan aramıştı. Sırf onun sesini dinlerken camdan dışarı baktığı için, çalışma masasından karşıdaki evin üzerindeki güneş dalgalanmalarını Kari'nin ses tonunu anımsamaksızın seyredemiyor.

Lanet olsun, lanet olsun!

Şu kahrolası Alexandra Kollontai nerede, hiç olmazsa o burada olsaydı da doğruca sorabilseydi, bu duygu her şeyi gölgeliyorsa, her şey bununla doluysa, hatta çalışma masasının üzerindeki kâğıtlar, kartoteks, arşiv; telefon işitmemesi gereken bir sesle titreşiyorsa, eğer pencere almak istemediği selamlar gönderiyorsa ne yapmalı, daha başka ne iş var yapacak, düşünmesine izin vermeyecek kadar çok iş olmalı, sandalye bile Tova'yı rahatsız ediyor, altında kor gibi yanıyor.

aynı, şimdi koltuğun altında yandığı gibi.

belirleyici olan bu olmamalı, hayır, hayır, olmamalı

diğer her şey daha önemli, yemek, çalışmak, çocuklar, insanın dostları olması, sağlıklı olması

iyi ama insan zamanının büyük bir kısmını bunun belirleyici olmaması için çaba göstererek harcıyorsa?

Tova ağlıyor.

Bu kez en azından kendini kandırmıyor. Artık Kari konusunda kendini aldatmak istemiyor.

Kari'nin elleri onu okşarken uykuya dalıyor sonunda. Fakat kendini kandırmıyor. Onların kendi elleri olduğunu biliyor. Bu yüzden de uykusunda ağlıyor.

Belki de rüyasının nedeni bu. Şimdi rüya görüyor, ama farkında değil, Tova için bu gerçek, Martti Wester'le onun evinde dans ediyor, kendini kötü hissediyor, artık dans etmek istemiyor, ama adam onu zorluyor, ona bir iple vuruyor, beyaz bir iple ve dans etmeye devam etmesi için zorluyor, hiçbir şeyin yararı yok, ağlıyor ve bu

dansı bilmediğini söylüyor, öyle hoplayıp durduğun sürece bir öğretmene benziyorsun, diyor adam ve suratına gülüyor, ama Tova bu dansı biliyor, evet gayet iyi biliyor, çünkü noel eğlencesinde birisinin dansa kaldırması olasılığını düşünerek aynanın karşısında denemişti, dans eden bir öğretmen

Tova ders gösterme çubuğuyla onu delmek istiyor

onu tebeşir yemeye ve üzerine tatlı olarak silgiyi yutmaya zorlamak istiyor

ama bunu başaramıyor, adam kaçıyor ve bütün okul çocukları gülerek etrafında duruyor

fakat sonra birdenbire her taraf bomboş kalıyor, çok üşüyor, her tarafta sadece beyaz duvarlar ve aynalar ve aynalarda kendisini Wester'in yatağında beyaz iplerle bağlanmış olarak görüyor, iğrenç likörü tatlı ve yapışkan, bedeninin her yanına bulaşmış ve adam onu yalıyor

Tova bağırıyor, ama adam üzerine yine likör boşaltıyor, ne tarafa bakarsa baksın her yerde kendisini görüyor, sanki bir aynalar kabinesinde gibi, deforme olmuş, çıplaklaşmış, meyvenin kabuğunu çatlatmış, kiraz kırmızısı eti

seni öldüreceğim, diyor adam, seni parçalara ayırıp apartmanın kazanında yakacağım, kapıcı izinli, kimse bir şey fark etmez, şimdi seninle işimi bitireyim bak ne yapacağım

Tova, Fredriksgatan boyunca koşuyor, ayak sesleri evlerin duvarlarında yankılanıyor, ayakkabılarını kaybediyor ve yalınayak sendeleyerek yoluna devam ediyor, adam soluyarak peşinden geliyor, şimdi onu yakaladı ve tekrar karyolaya bağlayacak

Tova'yı ders gösterme çubuğuyla delen o

boğazı sanki tebeşir yemiş gibi kupkuru, bağırdığında tek bir ses bile çıkmıyor

apartmanın kazanı

bunu hiç kimse bilmiyor, en kötüsü bu, kimsenin haberi yok

parça parça edilip kazanda yakıldığından

O sırada uyanıyor.

Ama bunun yek yararı olmuyor. Tova korkudan donmuş durumda. Terden sırılsıklam, bedeni yabancı kokularla dolu, korku, dehşet ve yalnızlık kokuyor, her köşeden karanlık sızıyor, eliyle yerde çalar saati arıyor, Jockum'un güzel çalar saati çalmaya başlıyor,

Tova aniden başlayan bu sesi duyunca bir çığlık atıyor, örtünün altına sığınıyor, ama gözlerini yummaya cesaret edemiyor, çünkü o zaman her şey yeniden başlayacak, gözleri açıkkenkinden daha kötü

eskiden, daha küçükken karanlıktan korktuğundaki gibi, yatağa büzülüyor, ayak sesleri ve gıcırtılar işitiyor, kapının önündeki üçüncü döşeme tahtası üzerine basıldığında hep gıcırdar, orada birisi mi vardı

Mick ve Jockum neredeler, niçin tam da şu anda yalnız, ekmek bıçağı nerede

adam peşinden geldi

o burada

elbette Tova'nın anahtarlarını aldı ve kendisine bir tane yaptırdı, şimdi kapının önünde ve anahtarıyla kapıyı açıyor

hayır!

Tova şunu çok iyi biliyor ki, eğer bir kez daha kendisine dokunur ve şiddetle tehdit ederse, ölüm ve cinayet olacak.

Bir kez daha olmayacak. Asla olmayacak.

Gün boyunca ekmek bıçağı bir tür oyundu ya da çok ciddiye almadığı bir şeydi. Fakat şimdi ciddi. Tova panik halinde, korkuyor, içi nefretle dolu, çok kararlı.

Affedilmez suçlar vardır ve mutlaka intikam isterler. Göze göz, dişe diş.

Kafasında bunu netleştirmesi önemli.

Şimdi sadece nasıl davranması gerektiğini düşünmeli. Onu sırtüstü getirmeli ki başparmağıyla işaret parmağı arasında tutup ezebilsin.

O gece gözünü bile kırpmıyor. Gün ağarmaya başladığında korkusu azalıyor, kalkıyor, kapının hâlâ kilitli ve emniyet zincirinin yerinde olup olmadığını kontrol ediyor, pencereden dışarıya bakıyor, hatta sadece üstten açılan küçük kepenk yerine, pencerenin her iki kanadını da açıyor. Havaya ihtiyacı var.

Tova planlar yapıyor. Ne yapması gerektiğini etraflıca düşünüyor, kâğıt ve kalem alıp yazıyor.

Onu adım adı takip etmeli. Öğleden sonra dükkânından çıktığında, izlemeli, her zaman gittiği yerleri, takıldığı yerleri, gününü nasıl geçirdiğini öğrenmeli.

Ağır ağır çevresinde bir çember çizerek onu tuzağa düşürecek.

Ve sonra!
Sonra ona ne yapacağını henüz tam olarak bilmiyor. Ama bildiği bir şey var: Kim, kadınların tecavüze uğramayı kendilerinin istediğini iddia ederse, sonraki kurbanı o olacak.
Martti Wester'den sonra. Wester A.Ş.

Sonraki haftalarda Tova ikili bir yaşam sürüyor. Kütüphane şefi Greta-Lis Wikberg, belediye bölgelerinde boş zaman değerlendirmesi konulu bir projede görev almak üzere seçilmişti ve sürpriz olacak biçimde Tova'yı bürosuna çağırarak onu sekreter olarak komite üyeliğine atıyor. Şef iyi bir etki bırakmak ve Helsinkililer'in boş zamanlarını nasıl geçirdikleri konusunda kapsamlı bilgiye sahip olduğu izlenimini yaratmak istiyor. Öncelikle de belediyelerin boş zamanları değerlendirmeye yönelik imkânlarını iyileştirmek için öneriler getirmek istiyor.

Fakat bu fikirleri nereden bulacak.

O zaman aklına tramvayda rastladığı ödünç verme bölümündeki becerikli kız geliyor, eh artık genç bir kız sayılmaz, tam gereken

yaşta ve pek çok konuda deneyimi olduğu belli. Ve birçok konuda belli düşünceleri var, yığınla fikir, bazıları daha iyi, bazıları daha kötü. Greta-Lis kütüphaneyi yönetmeye başladığından beri çalışanlardan hiçbiri, herhangi bir değişiklik önerisinde bulunmamıştı.
Belki de bunun nedeni, büyük oranda kendisidir. Diğerlerine de bir çift laf etme imkânı vermeyecek kadar kendi konumuyla ilgileniyor. Aksi takdirde bir kütüphane yöneticisinden neler beklendiği konusunda bir fikri yokmuş, bir kararsızlık ve zayıflık içindeymiş gibi bir izlenim uyandırabilir.
Ya da sorumluluğunu taşıdığı işin gereklerine uygun olmadığını düşünebilirler.
Her tarafta arkasından konuşulduğunu hissediyor. Bu mevkiye ilk kez bir kadın geliyor. Şubelerde kadınlar sık sık yönetici pozisyonlara geliyorlar, konuyu bilen, titiz kadınlar, kendi başlarına karar alıp inisiyatif kullanan kadınlar. Ama burada, merkezde dümene ilk kez bir kadın geçiyor.
Sadece bu nedenden ötürü bile olsa Greta-Lis temkinli. Büroyu bir erkek kadar iyi çekip çevirebilmeli, hatta biraz daha iyisini yapmalı. Her şeyin amaca uygun olan düzeyde tutulmasına dikkat etmeli. Kahve sohbetleri, laflamalar ve özel yaşama ilişkin değinmeler olmamalı, çünkü zaten herkesin beklediği bu.
Sağlam, güvenli bir tavırla huzurlu ve sürtüşmesiz bir akışı sağlıyor, bazı şeyleri düzeltiyor ve gerekli yenilikleri yapıyor. Ama bütün bunları ancak uzun uzun düşünüp olgunlaştırdıktan sonra yapıyor, hiçbir zaman atak ve rahat değil.
Çantasını da asla çalışma masasının üzerine koymuyor. Bunu bir keresinde bir kadın bakana refakat ederken öğrenmişti. Bakan büyük, gevşek ve şişkin çantasını kâğıt tomarları ve notların arasına bırakmıştı. Bu çanta bakanın söylediği her şeyi etkisizleştiriyordu, bakana kapıyı açan, sandalyesini tutan sekreterinin varlığı da bakanın açıklamalarında biraz hesapsızlık ve duygu payı olduğu izlenimini ortadan kaldırmıyordu.
Greta-Lis duygulara hiç de karşı değil. Ama duygular denetim altında tutulmalı, küçük yeşil ampulü yakarak odasına girmelerine izin verdiği ziyaretçilerin aklına gelecek ilk şey duygular olmamalı. Bu yüzden masasının üzerinde her zaman sıkı bir düzen

hâkim, maun yüzey pırıl pırıl, posta titizlikle gelenler ve gidecekler bölümlerine yerleştirilmiş. Ve odasında asla kahve kokusu duyulmuyor. Çantası saklı, Greta-Lis'in bu amaçla boşalttığı en alt çekmecede duruyor.
Duvarda yan yana üç çocuk resmi asılı. Elbette onun da duyguları var. Ama belediye kütüphanesinin duygular tarafından yönetilmesini istemiyor.
Proje grubunun sekreterliğini üstlenmesini bu nedenle kendi sekreterinden ya da diplomalı kütüphanecilerden birinden değil de Tova'dan istiyor. Yeterince kütüphane yardımcısı var. Tova Randens, Greta-Lis Wikberg'in gereksindiği malzemeyi toplayana kadar her zamanki işinden rahatlıkla bir süre uzak kalabilir. Eğer Tova yeterince enerjik ve yaratıcı olabilirse Greta-Lis Wikberg'in bu proje grubunun başkanlığına getirilmesi bile söz konusu olabilir. Görecek bakalım.
Bu görev Tova'yı çok sevindiriyor. Bu ona bir soluk alma fırsatı ve şu anda çok gereksindiği bağımsız çalışma zamanını sağlayacak. Böylece bir yandan Greta-Lis Wikberg'in istediği malzemeyi toplarken kendi işleriyle de ilgilenme olanağı bulacak. Ayrıca, dalgınlığını ve düşünceli suskunluğunu bir süre sonra mutlaka fark edecek olan ödünç verme bölümündeki kızlarla da her gün birlikte olması gerekmeyecek.
Bu arada Greta-Lis'in niçin bu projeye başkan olmak istediği Tova için tümüyle anlaşılmaz bir durum. Sanki bu olmadan da yapacak yeterince şey yokmuş gibi. Henüz bir yıldan beri yönetici konumunda ve büyük bir enerjiyle gerçekleştirdiği yeniliklerin tam olarak oturtulması bir yana, gündelik küçük ayrıntılara bile daha tümüyle hâkim değil.
Örneğin personel toplantıları. Burada hep fazla mesailerin dengelenmesi, iş saatlerinin kayması, kahve molaları ve kantin yemeklerindeki kalori miktarı gibi aynı sorunlar söz konusu. Bir de kütüphane içindeki iletişim yetersizliği.
Greta-Lis demokratik davranıyor, toplantıya her seferinde seçilerek başkanlık ediyor. Tova, başkanlığa bir kere de başka birisi adaylığını koyacak olsa Greta-Lis'in yüzünün ne şekil alacağını düşünüyor.
Yeni görevi, Tova'ya Greta-Lis'in gereksindiği malzemeyi top-

layabilmesi için sık sık kütüphane dışına çıkma olanağı sağlıyor. Göteborg sakinlerinin boş zamanlarındaki davranışları üzerine iki yıl önce yapılmış bir araştırma buluyor. Ayrıca bir de Tampere'de akşam kurslarına katılımın çok yeni bir değerlendirmesini.
Tova beyninin bir yarısıyla boş zaman değerlendirmesi üzerine düşünüyor. Beyninin diğer yarısı ise Martti Wester'i nasıl sıkıştıracağıyla meşgul.
Kendisine kısa dalgalı sarı bir peruk alıyor, bir de koskocaman bir güneş gözlüğü. Kendi kendisini bile zor tanımasını sağlayan bu aksesuarlarla maskelenip *Cam ve Çerçeve* dükkânının karşısındaki kafeteryaya oturarak Martti Wester'i bekliyor.
Aynı zamanda da kendisini Greta-Lis'e ve boş zaman projesine adıyor. İstatistikleri okuyor, sayfa kenarlarına işaretler çıkıyor, satır altlarını çiziyor. Ve bu arada Martti Wester'in dükkânının kapısını göz altında tutuyor.
Tova, Göteborg sakinlerinin hangilerinin daha çok, hangilerinin daha az boş zamana sahip olduğunu gösteren bir çalışma buluyor. En az zamana sahip olanlar küçük çocuklu anneler, neredeyse hiç boş zamanları yok. Çalışıyor olup olmamaları bir şeyi değiştirmiyor. Tova, bu çalışmayı hazırlayan süper zeki beylere bunu karmaşık soru dizinleri ve yapısal analizler hazırlamadan da söyleyebilirdi.
Küçümseyerek burun kıvırıyor. En az uyku uyuyanlar da küçük çocukları olan anneler.
Bakın hele.
Başını kaldırdığında Martti Wester barda duruyor.
Tova'ya bir ateş basıyor, bir buz kesiyor, elleri titremeye başlıyor. Bakışlarını kucağında tuttuğu kâğıt tomarına çeviriyor, aksi takdirde adamın, nefretini hissedeceğini düşünüyor.
Martti Wester bir espresso ısmarlıyor. Daha doğrusu daha ne istediğini söylemeden espressoyu getiriyorlar. Belli ki tezgâha bakan kız onun ne içeceğini biliyor.
"Her zamankinden tatlım", diyor Martti Wester, "ta ki bana söz verdiğin yolluğu alana kadar".
"Her zamanki, senin için tamamen yeterli," diyor kız.
"Ooo," diyor Martti Wester, "herkes senin gibi nazlanacak olsa bu dünyada biz erkeklerin hali kötü olurdu. Ama bekle hele. Bir gün

beyaz bir atın üzerinde seni almaya geleceğim ve masal şatoma götüreceğim seni, orada istediğin neyse elde edeceksin..."
"Tabii, tabii", diyor kız.
"Elbette", diyor Martti Wester. "Tam formundayım. Nasıl puan aldığımı bir görmelisin. Süper formdayım, bunu unutma."
Martti Wester atıp tutarken kız sabırla dinliyor. Rekorlarıyla ve yakında kulübünü eyalet karşılaşmalarında temsil edeceğiyle övünüyor. Herkesin tekniğini mükemmel bulduğunu, topun neredeyse ellerinin bir uzantısı gibi olduğunu söylüyor.
"Kaslarıma bir dokunmalısın tatlım, mantardan değil bunlar ve ben ne istersem tam olarak yerine getiriyorlar, bam! Ve latalar yoluma çıkan kadınlar gibi sağa sola devriliyor", diyor ve kendinden hoşnut bir şekilde kah kah gülüyor.
Kız söz dinler bir kikirdemeyle onaylıyor. Tova katılıp kalmış durumda camdan dışarı bakıyor. Kendisini iyi hissetmiyor. Bulantı ve tiksintiden çatlamak üzere ve aynı zamanda fırlayıp Martti Wester'in üstüne atılmak, kafasına bir şey indirmek, ona vurmak, tekmelemek ve tükürmek istiyor. Yumruklarını nefretle sıkıyor, neredeyse boğulacak gibi oluyor.
Bu arada Martti Wester kahvesini bitiriyor, ıslık çalarak dışarı çıkıyor. Dışarıda cebinden bir araba anahtarı çıkartıyor, bir süre kaldırımda camın önünde, Tova'dan sadece bir metre uzakta duruyor ve sonra önüne bakıyor.
Krem rengi Mersedesinin yanına gidiyor, kapısını açıyor ve arabasına binip oradan ayrılıyor.
Tova bir süre daha oturuyor. Sonra kâğıtlarını kolunun altına sıkıştırıp giderken bilmecenin parçaları yavaş yavaş yerine oturuyor. Spor konusunda niye bilgisi yok sanki. Wester'in hangi dalda usta olduğunu anlamak için kiminle konuşabilir? Mick'in de tam tatile çıkacağı tutmuştu, Martti Wester'in değindirmelerinin anlamını o mutlaka çıkartırdı.
Top. Sağa sola düşen latalar. Bovling! Elbette, bovling!
Bovling salonunun nerede olduğunu gayet iyi biliyor. Rosavillagatan'da, yani kendi mahallesi Tölö'de. Belli bir plan yapmaksızın ayakları kendiliğinden Tölö'ye doğru gidiyor.
Nereye doğru gittiğini fark edince Tova Randers değil de bir başkası olduğundan emin olmak için bir kafenin tuvaletine giriyor.

Sonra yoluna devam ediyor.
24 temmuz perşembe günü, Tova Randers Helsinki Bovling Kulübü'ne üye oluyor. Bir sonraki pazartesi günü antrenmanlara başlıyor. Sarı bir peruk ve tahammül edemediği bir renk olmasına rağmen yeşil bir elbise ile antrenmana gidiyor.
Peruk modası bir süre sonra bitecek.
Greta-Lis için yararlı olabilecek bilgileri almak için hafta sonuna doğru çalışma bakanlığına gidiyor. Nylandsgatan'dan geçerken ayaküstü kebapçı Bigi'ye uğruyor. Aslında niyeti sadece bir fincan kahve içmek, ama daha sonra kendisine bir biftek yeme izni vermek düşüncesine karşı koyamıyor. Bu hafta boyunca kilo verdi, kendisini güçsüz hissediyor ve ayrıca bifteğin kalorilerini dengelemek için gelecek hafta işe her gün yürüyerek gitmeye karar veriyor. Bu en azından bifteğin bir kısmını dengeler.
Saat ikiyi geçiyor, yemek zamanı geçti, küçük masalar boş ve sessiz. Tova bir koltuğa oturuyor ve yemeğini beklerken koyu renk saçlarını parmaklarına doluyor.
O sırada yanında aşağı yukarı kendisiyle aynı yaşta bir adamla birlikte Martti Wester içeriye giriyor.
Tova paniğe kapılıyor.
Şimdi nereye saklanacak, yanında ardına gizlenebileceği bir gazete bile yok, arkası duvar, kapıya varması için pencerenin kenarında oturan adamların yanından geçmesi gerekiyor.
Peruğu çantasında, ama dikkat çekmeden takması mümkün değil. En azından güneş gözlüğü. Fakat o da kapının yanına astığı ceketinin cebinde.
Hay Allah!
Tınnnn...
Çatalını yere düşürüyor. Bir bu eksikti. Adam kendisini fark edecek.
Ediyor da. Her iki adam da ona doğru bakıyor, Martti Wester gülümsüyor. Dostça, kişiliksiz, ama her an bir flörte açık bir gülümseme bu, bifteğinin üzerinden rastlantıyla bir göz attığı her kadına gülümseyeceği türden. Sonra hiçbir şey olmamış gibi yemeklerine devam ediyorlar.
Sanki hiçbir şey olmamış gibi!
Tova yavaş yavaş anlıyor. Adam onu tanımadı. Duvarın önünde

oturan ve en sevdiği şey ızgara biftek olmasına rağmen önündeki yarısı yenmiş bifteği soğutan kadının kim olduğu hakkında adamın en küçük bir fikri yok, yani iki hafta önce yatağa bağlayıp döverek ırzına geçtiği kadın olduğunun farkında bile değil.
Onun için bu kadar önemsiz bir şey demek.
Tova'ya doğru dürüst dikkat bile etmemiş. Buna karşın Tova onu her yerde tanır, kızıl bir takma bıyıkla, baca temizleyicisi ya da polis kıyafetiyle, buna rağmen onu tanır, gülümseyişinden, kaşlarından, burun deliklerinden, ellerinden.
Ve kokusundan.
Böyle bir şey nasıl mümkün olur!
Çantasından dikkatle küçük aynasını çıkartıyor, kaçamak bir bakış fırlatıyor. Görünümü her zamankinden farklı mı. Aşırı heyecandan bir anda saçları mı beyazladı, yoksa yüzünde görünümünü tamamen değiştiren kırmızı lekeler mi var?
Gözlerindeki büyük korkunun dışında tümüyle her zamanki gibi görünüyor.
Birden aklından bir düşünce geçiyor. Eğer görünümü şimdi farklı değilse belki de o zaman farklı görünüyordu.
O öğle sonrasında görünümünün nasıl olduğu konusunda hiçbir fikri yok, hele akşamki ve geceki hali konusunda hiç. O sırada görünümü nasıldı acaba?
Aynaya ne zaman bakmıştı? Tova anımsamaya çalışıyor. Maestro'ya girdiğinde tuvalete gitmiş miydi? Oranın tuvaleti nasıl bir yerdi?
O anda anımsıyor. Hiçbir yerde aynaya bakmamıştı, üstünü başını bile doğru dürüst düzeltmemişti, niyeti sadece kırkıncı yaşgününü kutlamak için bir yerde küçük bir şeyler atıştırıp bir kahve içmekti. Zaten hiç kimseyle randevusu yoktu, nasıl göründüğü önem taşımıyordu.
Basamakları çıkıp da bir aradan sonra yerini alan orkestrayı gördüğünde dışgörünümünün farkına iyice varmıştı. Orada burada derin dekolteler ve güneş yanığı sırtlar, biraz fazla süslü püslü insanlar. Kendi üzerinde ise bir gömlekle bir blucin etek var. Bu yüzden, müziğe fazla yakın olmak istemediğinden bir köşeye çekilmişti ve saçlarını taramak için tuvalete gitme zahmetine de girmemişti. Tova orada otururken bütün durumu hatırlamaya ve fu-

ayenin tüm arka duvarını kaplayan aynaya baktığında ne gördüğünü zihninde canlandırmaya çalışıyor.
Yakın zamanda berbere gitmesi gerektiğini düşünmüştü, kısa saçı sık sık kestirmek gerekiyor. Ve dışarsının sıcağından sonra orasının hoş bir serinlikte olduğunu düşünmüş, omuzlarını kaldırarak tenine yapışmasın diye bluzunu çekiştirmişti.
Basamaklardan çıkarken aklına sutyen giymediği gelmişti. Böyle daha rahat, daha serin oluyordu, ama bir başka anlamı daha vardı. Gereksiz bir giysi parçasından nihayet kurtulmuştu.
Son yıllarda bu konudaki görüşler farklılaşmıştı.
Geçen yaz daha eski şef görevdeyken içine sutyen giymeden tişörtle kütüphaneye gelen kızı düşündü. Hemen, arkasından konuşulmuştu.
Eva için bu olacak şey değildi, Agneta ise, her kadının giysileri temiz ve düzgün olduğu sürece ne giyeceğine kendisinin karar vermesi gerektiğini düşünüyordu.
Sonra giysi dolaplarının üzerine asılmış bir uyarı yazısı ortaya çıktı: *"Görülen lüzum üzerine çok hafif yazlık giysilerden kaçınılması rica edilir."*
Bluzlarının altına ne giyeceklerine dair bir şey yoktu, bu doğrultuda bir uyarıda bulunmak düşüncesi bile ihtiyarı kötü etmeye yeterdi. Kız ertesi gün uzun kollu bir bluz giymişti, ama Tova ve Agneta bu fırsattan sutyenlerden kurtulmak için yararlandılar.
Aslında bu adımı atmalarını sağlayan sadece üzerinde konuşmuş olmalarıydı. Tova o zamana kadar bu konuyu hiç düşünmemişti. Sutyen giyime dahil bir parçaydı işte. Yazın bile sutyen takardı.
Ama şimdi sutyensiz gezmeyi yeğliyor. Böylece bedeninin bilincine daha iyi varıyor, kendisini yeni bir tarzda canlı hissediyor, daha özgür ve güvenli olduğunu duyumsuyor. Ancak bunu bir şov haline de getirmiyor, fazla dar kazaklar giymiyor, çoğunlukla şimdi olduğu gibi bir gömlek, bazen üzerine yelek giyiyor.
O gün de farklı giyinmemişti. Kolları yukarı kıvrılmış bir gömlek, Tova'nın zevkine göre biraz fazla uzun olan pamukludan bir etek, ama eteği yeni almıştı ve bu yıl etek boyları yine uzamıştı. Bağcıklı keten ayakkabıları vardı.
Yalnız bluz kırmızıydı. Hafta ortasında ateşkırmızısı. Fakat sadece iki düğmesi açıktı. İş giysisi içinde bir kütüphane yardımcısı, ne

fazla hafif ne fazla şeffaf.
Yine de Tova bir şekilde olaya giysilerinin neden olduğundan kuşkulanıyordu. O zamandan beri o bluzu bir daha giyememişti. Üzerindeki kokuyu çıkartmak için bol miktarda çamaşır tozuyla suya bastırmıştı. Bluz şimdi hâlâ suda duruyordu. Dokunmamıştı bile.
Herhalde küflenmesini, çürümesini ya da uzun süre suda bırakılan giysilere ne oluyorsa onun olmasını istiyor.
O zamandan beri sadece soğuk maviler giyiyor, ateş renkleri değil.
Aslında bluzun neden olmadığını biliyor. Sık sık giydiği bir bluzdu, saçlarının rengine iyi uyuyordu. O öğle sonrasında rengin dikkat çekici olabileceğini ya da içinde sutyen olmadığını bir an bile düşünmemişti. En azından başlangıçta.
Ya sonra? Babasının yaşgününü kutlarken söylediği, yeni bir tınıya sahip sözcükler aniden aklına geldiğinde, bir tür çaresizliğe kapılmış gibi Martti Wester'i dans pistine doğru izlerken, birden biraz daha yazlık bir kıyafet giymiş olsa da olurdu duygusuna kapıldığında ve evde kendisini kimsenin beklemediği, rahatlıkla bir duble konyak içebileceği, akşamın serin, gecenin uzun olduğu ve her zaman bastıramayacağı birçok şeyi uzun zamandır ertelemiş olduğu aklına geldiğinde?
Gözleri.
Belki de o akşam bunlar gözlerinden okunabiliyordu.
Belki de adamın gördüğü sadece bunlardı.
Bir keresinde çok şaşırtıcı biçimde kendi bakışlarıyla karşılaşmıştı. Üzerinde düşünmek çok acı verdiği için hep bastırmak zorunda kaldığı Kari'yle geçen bir haftasonu. Dev bir yatağın neredeyse tümüyle kapladığı bir otel odası, sadece ayakucunda dar bir geçit ve duvarların uzun olanına iki abanoz dolap arasına dayanmış bir tür yazı masası.
Yazı masası olarak pek kullanışlı değildi, ayrıca ikisinin de masa başında oturmak gibi bir niyetleri yoktu. Üzerine bir ayna yerleştirilmişti, belki de yazı masası yüksekliğinde olmasına rağmen bir tuvalet masasıydı bu.
Tova gözlerini açtığında bu aynada aniden kendisini görmüştü. Orada gördüğü, retinanın ardına bir daha silinmez biçimde kazınmıştı. Bir daha asla unutmayacaktı.
Tova en mutlu anlarında hep gözlerini kapatır, Jon sık sık, göz-

lerini aç Tova, bana bak, benimle kal, sana ulaşamayacağım yerlere kaçma, beni de yanına al, derdi.
Başlangıçta, onun hoşuna gitmek için elinden gelen her şeyi yaptığı sıralarda sözünü dinlemeye çalışırdı. Ama gözleri tümüyle açık olsa bile, sanki bütün duyuları Jon'un ona hissettirdiklerine yoğunlaşmış gibi hiçbir şey görmezdi. Ve ulaştığı doruklarda hava ne kadar hafiflerse bakışları bir o kadar içine dönerdi.
Sonraları artık hiçbir şey görmek istememeye başladı. O zaman bilinçli olarak kendi içine sığındı. Çok daha önceleri Jon'dan kaçıp oğullarına, işine sığındığı gibi.
Ve B.'ye sığındığı gibi. Eğer gördüğü birisi varsa o da yalnızca B. idi. Ama onu da çoğunlukla kendi içinde aramak zorunda kalırdı. B.'ye gerçekten ihtiyaç duyduğunda ona ulaşabildiği pek nadirdi. Böylece kendisini, yalandan ve kendini kandırmadan oluşan bir örümcek ağına gömmeye başladı.
Kari ile beraberken bu tür yalan ağları örme ihtiyacı duymuyordu. Onu açık gözlerle görmek istiyordu. Ya Kari yanındaydı ve onu görüyordu ya da hiç yoktu.
Onun uzun süre kalmayacağını belki de önceden sezmişti. Belki de bu nedenle daha önce hiçbir erkekle olmadığı gibi, kendisi için yepyeni bir tarzda onun tadına varmaya öylesine kararlıydı.
El ayası Kari'nin yüzünde, başparmağı göz kapağında, altında gözleri hareketli. Dili Kari'nin kulağında, sanki beynine ulaşan titreşimleri yakalayacak ve onlarla birlikte, çözmek zorunda olduğu denetim zırhının içine ulaşabilecekmiş gibi labirentsi kıvrımlarında dolaşıyor.
Kari'nin devinimlerinin ritmi. Parmak uçlarının altında sırtı ne kadar da hareketli. Tova ışık ve gölgenin oyununu görmek istiyor, Kari'yi daha iyi anlamak, içinde olup bitenleri, kim olduğunu, yaşamdan ne istediğini bilmek için onu dolduran çelişkileri ve gerilimleri anlamak istiyor.
O zaman Tova gözlerini açıyor. Kari'nin omuzlarını görüyor ve yanında kendi yüzünü, tamamen açık bir yüz. Daha önce hiç görmediği kadar.
Nedir bu gerçekten? Kendinden geçiş noktası mı?
Bu bir acı; zevkin en yükseği katlanılmazlık sınırına varacak kadar acıtıcı, akıl ve bilincin ötesinde bir kesinlik, bu ölüm, şu anda hâlâ

kaygan, yumuşak ve bal tatlısı olan her şeyin sonu ve geçiciliği.
al onu benden ki tadına iki kat varabileyim
bir an sonra bitecek ve onu tadına doyulmaz kılan bu,
solacak, donuklaşacak ve bozuşacak,
ihanete uğrayacak, kabalaştırılacak,
ortaya dökülüp, aşağılanacak ve onursuzlaştırılacak
al onu benden, çabuk
çünkü daha yükseğe çıkmak mümkün değil, hava soluk alamayacak kadar hafif
olabilir gibi değil, akılalmaz
ve işte bu yüzden tümüyle kavrayabilirsin.

Gözleri bildiklerini saklayamadan Tova içindekileri okuyabildi. Kari'den sonra gözlerini bir daha açmak istemiyor.

Martti Wester gözlerinde ne gördü?

Kendisinin hiç yaşamamış olduğu bir şeyi mi? Bu yüzden mi nefret etmek ve ezmek zorunda hissetti kendini?

Tova bovling kulübündeki ikinci antrenmanından sonra eve dönerken birçok şey öğrenmişti. Optimal atışın nasıl yapılacağını, ayakların pozisyonu, eller ve bedenin bütün kasları arasındaki işbirliğinin bir uzun mesafe koşucusu ya da bir balet için olduğu kadar önem taşıdığını.

Tova, kulübün yıldızlarından olduğunu hemen fark ettiği deneyimli bir oyuncunun gösterisini de seyretmişti. Adamın etrafını hemen, stilini daha yakından incelemek isteyen bir sürü hayranı sarmıştı. Sadece dört atış boşa gitmişti. Benzersiz bir isabet garantisi.

Tova hâlâ tam olarak forma girememişti. Kol kasları, bacak kasları ve daha önce vücudunda olduklarının bile farkında olmadığı pek çok diğer kası ağrıyordu.

Tıpkı hamilelik jimnastiğindeki gibi, diye düşünüyor Tova. O zaman da daha önce hiç fark etmediği kaslarını keşfetmişti.

Oyun aralarında Tova bazen bir bardak maden suyu alıp parlak, beyaz yüzeyleri olan küçük masalardan birine oturuyor ve atmosferin kendisine nüfuz etmesine izin vererek yan masalardan kulağına çarpan bölük pörçük sözcüklerden jargonu yakalamaya çalışıyor.

Yanındakiler sadece ayak mantarlarından ve kulübün açılış saatlerinden söz ediyor. Bir de yakında taşrada yapılacak turnuvadan. Tova arkasındakilerin de yarışmalardan, mükemmel plaselerden ve ileride Abo ve Fredrikshavn kulüplerini nasıl yere vuracaklarından bahsettiklerini işitiyor.
Birdenbire Tova'nın kulakları dikiliyor. Belli ki arkadakiler açıkça başka türden klasmanlarla da ilgileniyorlar. Okkalı değindirmelere dalarak, renkli maceraları zevkle yâd ediyorlar. Ve bu maceraların kahramanı bugün aralarında olmadığı anlaşılan Mart diye biri.
"Mart'ın bir keresinde Kotka'da bir sarışını vardı. Kadını öyle bir yordu ki, iki gün sonra yürüyecek hali kalmamıştı. Kaldırma gücü muazzam, kimse ona yetişemez. Sonradan bize her şeyi inceden inceye anlatır ki, atış ve akış pozisyonunu kontrol edebilelim". Ses yüksekten atmaya devam ediyor. "Hepsini düşürmek istiyorsan çok iyi nişan almalısın. Sonuçta ısınma sırasında hepimizin küçük numaraları vardır."
Tova kelimenin tam anlamıyla yerine yapışmıştı, ama yalnızca tere battığı için değil. Mart'ın bir dahaki sefere arabasını da götürmek niyetinde olduğunu duydu, o yepyeni arabasını. Kasetleri çoktan özenle seçmiş bile, atmosferi hazırlamak için uygun müzikler, arabanın ön koltuğu nasılsa dayanıklıdır ve Fredrikshavn'da hepimizi bir tane bekliyor, şimdiden kızışmışlardır mutlaka, diye devam ediyor ses. Araya Mart'ın işleri girmeseydi, halledeceği bir yığın şey var, yurtdışı ilişkilerini pekiştirmek, iş yemekleri vermek zorunda. Firma büyüyor, doğuda ve batıda partnerlerini seçmesi gerek, diye açıklamada bulunuyor adam.
O anda Tova'nın ardında bir sessizlik hâkim oluyor, başını temkinle çevirip bakıyor. Uzun boylu bir adam ve bir önceki şampiyon, kısa boylu, yapılı bir adam çıkış kapısına doğru gidiyorlar. Uzun boylusu Martti Wester'le Bigi'de öğle yemeği yiyen adam. Az önceki yüksekten atan ses ona ait. Dışarı çıkarlarken diğerine kapıyı tutuyor.
Tova aslında antrenmana devam etmesi gerekirken yarıda bırakıyor. Hızla üstünü değiştiriyor. Çıkarken tezgâhtaki kıza şampiyonun adını soruyor.
Aslında adının Lars Svantesson olduğunu, ama kısaca Svante diye çağrıldığını öğreniyor. Başarı listesi uzun, üç kez şampiyon olmuş

ve milli takımda, rekorlarını benzersiz bir biçimde koruyor ve 1500 puanın altına düştüğü nadir...
"Teşekkür ederim, bu kadar yeterli", diyor Tova.
"Az önce birlikte oturduğu ise Saku Heinonen, kısa süre önce Owe'yi iki puan geçti", diye kız hararetle devam ediyor.
Tova bezginlikle başını sallıyor, demek öyle, hadi hoşçakal.
Tova dışarı çıkıyor, kulaklarında hâlâ Mart'ın marifetleri çınlıyor, şakşakçısı Saku Heinonen'in yaltakçı sesini işitiyor. Tova'ya göre bu Martti Wester için yaşamsal bir öneme sahip: Onu kendini vererek dinleyen ve haberleri hayranlık içide başkalarına taşıyan biri.
Eve giderken hep bu sesi işitiyor, ama şimdi söz konusu olan sabredecek hali kalmamış Kotkalı kadın değil. Şimdi kendisinden söz ediliyor. Martti'nin kafasındaki Tova'ya ilişkin çeşitleme, Saku'nun kulüpte ve şampiyonluk finallerinde anlatmak üzere süslediği haliyle.
Artık toy civcivler istemiyorum. Kadın oldukça olgun bir yaştaydı, iyice dolmuş, bastırdığı şehvetten neredeyse çatlayacak, tam kıvamında ve artık pek taze sayılmaz, taçyaprakları dizlerine kadar inmiş, hemen koparmak için, ha hahha, ama birden mesele çıkardı, düzüşmeyi aklından geçirmeyen taciz olmuş masum kadını oynamaya başladı, sırf kahve içmek ve el ele tutuşmak niyetindeymiş, eh o zaman harem kırbacını ortaya çıkardım, böylece iş yoluna girdi, size şunu söyleyeyim, bunların gözünü korkutmak lazım, o zaman pamuk gibi oluyorlar, sonunda kadın bir türlü doymak bilmedi...
Öyle bir ağzına aldı ki, bunu herhalde kitaplardan öğrenmemiştir, dibine kadar emdi beni, sabah olduğunda da yine aynısından dilendi, o zaman ağzının ortasına bir tane geçirip kapının önüne koydum...
Tova düşüncelerinde bu noktaya geldiğinde kırmızıda karşıdan karşıya geçiyor. Tova, Martti'nin hikâyenin sonunu uydurduğundan emin, uyuyup kaldığını söylemeyecek elbette, bu onun için büyük bir ayıp sayılır, herkes indiğini ve beceremeyince sonunda kadının onu zorladığını düşünür...
Tova birdenbire duruyor.
Tova Randers Tölö'nün pazar meydanındaki yaya yolunda sanki aniden oraya kök salmış gibi çakılıp kalıyor.

Şimdi ne yapacağını biliyor.
Elbette. Niye daha önce bu aklına gelmedi ki. Martti Wester'i ne vuracak ne gırtlağını kesecek ne penisini budayacak ne de ekmek bıçağını göğsüne saplayacak.
Ona sadece tecavüz edecek. Nasıl o kendisini ve mutlaka kendisinden önce de pek çok kadını şiddet kullanarak aşağıladıysa Tova da onu zor kullanarak aşağılayacak.
Hem de korku duymalı, hayatından endişe etmeli, aynı Tova'nın korktuğu gibi, küçümsendiğini, şiddeti ve aşağılamayı hissetmeli, bir daha asla aklından çıkmamalı ve eğer ki Martti Wester'in elinden bir şey gelmeyecek olursa onu kıvamına getirene kadar bildiği her numarayı kullanacak.
Tova büyük bir keyif içinde anahtarı kilide sokuyor, kapıyı açıyor ve eşikten adımını atıyor.

o sırada iki el ona doğru uzanıyor, bir tabanca namlusu ve iki göz deliği açılmış bir naylon çorabı kafasına geçirmiş bir yüz ve örgü bir berenin altından kendisine bakan bir çift göz görüyor.

Tova bağırıyor
bacakları çözülüyor
holdeki halının üzerine yığılıyor.

O anda bir kahkaha patlıyor ve haydut hızla maskesini sıyırıyor, Mick ona doğru eğiliyor, Jockum'un gözleri naylon çorabın altından ortaya çıkıyor.
"Korkmadın ya. Ama, anne bu sadece şakaydı, baksana işte Mick'in oyuncak tabancası! Sana bir şaka yapmak istemiştik o kadar. Babamla Brigitta'nın çok selamı var. Bugünden geldik, çocuklardan birini dişçiye götürmeleri gerekti, o zaman biz de arabayla şehre geldik."
"Yarın futbol maçına gideceğim, biliyorsun. Alberga, IFKİ'ye karşı, bunu unutmuş olamazsın", diye Mick hatırlatıyor.
Ah şu aptal veletler.
O kadar korkmuş olmak Tova'yı öfkelendiriyor, yavaş yavaş kendine gelip şoktan sıyrılıyor, tam şiddet dolu düşünceler içindeyken tüm panik duygusu yeniden geri geldi.
Aslında bunu hak etti de.
Mick onu hemen kucaklıyor. Uzun zamandır yapmadığı bir şey, boyları hemen hemen aynı, belki Mick biraz daha uzun. Tova onun

son zamanlarda büyüdüğünü ve daha olgun gösterdiğini düşünüyor. Jockum ise tam bir fasulye sırığı, Tova'dan en az bir baş daha uzun. Tova'ya sevgiyle bakıyor, kolunu sıkıyor.

Bu aptal, harika çocuklar. Çocuklar Jon'a gittiğinden beri zaman Tova'ya sonsuzlaşmış gibi geliyordu, o zamandan beri bir vakumda yaşıyordu, başına gelenden sonra bunu halledebilmesi için kendisine yardımcı olacak hiç kimse yoktu yanında.

İki oğluna bakarken yüreği hafifleyip ısınıyor. Bunlar oyuncak tabancalarıyla yarı çocuk, yarı yarıya da yetişkin birer erkek olma yolundalar. Yaşamlarını paylaşacakları başka kadınlara gitmelerine nasıl izin verecek?

Kendisi ikisinden yoksun yapayalnız kalırken.

Onlarla arasına daha fazla mesafe girmesine nasıl katlanacak? Sabahtan akşama futboldan bahseden, daha küçük yaşlardan beri erkekler dünyasında yerini almış, yüzünde en azından yüzeyde de olsa Jon'daki kendine güven ifadesini taşıyan atılgan ve aynı zamanda yumuşakbaşlı Mick. Duyarlı, incelikli, titiz Jockum, daha hiç kimse Tova'ya bu oğlunda gördüğü gibi bir sevgiyle bakmadı, delikanlı yüzünde sonsuz bir sevgi. Tova bu sevgiye o ürkek ve kararsız haliyle nasıl layık olacak, kâbuslar görürken ihtiyaç duyduğu korunmuşluk duygusunu ona nasıl verecek. Onu hayal kırıklığına uğratmamak ve böylece daha sonra tanıyacağı diğer kadınlarla da hayal kırıklığı yaşamasını önlemek için ne yapmalı?

Jockum bir kez birisine yüreğini açtı mı artık güveni sonsuzdur. Cesaretini topladığı ilk andan beri Tova'ya inanıyor. Jockum inandığı insanlar için her şeyi yapar. Kimse Jockum kadar dikkatli değildir. Tova'ya çay yapar, migreni tuttu mu ıslak havlular getirir ve Mick'in evden içeri girer girmez sonuna kadar açtığı müziği kısar. Şu anda da müzik sonuna kadar açık.

Ama şimdi hiç rahatsız olmuyor. İkisinin de yeniden evde olmalarından çok mutlu. Ta ki Jockum evden ayrıldıklarından beri neler yaptığını sorana kadar. Tova buna ne cevap vermeli?

Tova, Jockum'un bu soruyu kendisine öğretilen nezaket kuralları çerçevesinde değil, kendisini gerçekten merak ettiği için sorduğunu biliyor. Jockum daha küçük bir çocukken bile Tova'nın duygu durumu karşısında sanki bir sismografa sahipmiş gibi davranırdı, başına iyi ya da kötü bir şey gelmiş olsun bunu ondan sak-

lamak Jon'dan saklamaktan çok daha zor olurdu. Ev yaşamlarıyla, dört duvarlarının içindeki yaşamla ilgisi olmayan, paylaşmak istemediği, kendisine saklamak istediği şeyleri ondan gizlemek kolay olmazdı.

Jon Randers ve Tova'nın yabancılaşmalarından en fazla etkilenen Jockum olmuştu. Jon'un Brigitta'sı vardı, Tova'nın B.'si ya da olması gerektiği gibi yoktu aslında. Ama Jockum'un hiç kimsesi yoktu.

Jockum'a kalan ikisine duyduğu sevgi ve yaklaşmakta olduğunu gördüğü şeyden duyduğu korkuydu, tartışmalarını, sertleşen seslerini, söyledikleri küçük yalanları ve yarım doğruları endişeyle dinlerdi.

Jockum hataları kendisi üstlenmeye çalışırdı. Akşamları ortalıkta maskaralık yapar, kavgaya başlamalarını önlemek için soytarılıklar uydururdu, sürekli ilgilerini üzerinde toplamaya çalışmasından bıkıp da öfkeleri patlayıncaya kadar onları güldürmeye çalışırdı, sonunda bir türlü yatağa girmediğini, durmadan tiyatro yaptığını, konuşacakları önemli şeyler olduğunu ve onları bir türlü yalnız bırakmadığını söyleyerek kızarlardı.

Korku Jockum'un yüzüne kazınmış gibiydi.

"Kavga mı ettiniz", diye kaygıyla sorardı. "Anne, kavga etmiyorsunuz değil mi?"

"Ama, hayır, Jockum", derdi Tova, "sadece tartışıyoruz, büyükleri ilgilendiren konulardan konuştuk biraz."

"Emin misin? Babam sana kızgın değil mi? Lütfen anne, babamın istediklerini yapıver, sana kızmasın."

"Babanın bana kızdığı filan yok Jockum, hadi uyu artık", derdi Tova sabırsızlıkla, "Bazen yalnız kalmak istediğimizi, ara sıra da bazı şeyleri sen yokken konuşmak istediğimizi anlamalısın."

"Babama kızmamalısın", diye sızlanırdı Jockum. "O seni seviyor, kesinlikle seviyor, anne lütfen ara sıra öfkelense de üzülme."

Sonra Tova Jockum'u yatıştırırdı. Kendisi üzgün değildi, babası da öfkeli değildi, ayrılmayacaklardı, kimse evden gitmeyecekti, rahat rahat uyuyabilirdi, haydi iyi geceler Jockum.

Jockum insanlara güvenilmeyeceğini öğrendi. İnsanlar yalan söylüyorlardı.

Jockum gözlerin, dudakların söylediğinin tam tersini söyleyebile-

ceğini Tova'dan öğrendi. Ya da dudaklar kapalı kalır ve hiçbir şey söylemezken tüm bedenin konuştuğunu, korkusunu bağırdığını veya oraya ait olmayan, insanın paylaşamadığı, kökeni ve memleketi çok başka bir yerlerde olan bir mutluluk yayabildiğini. Her insanın, diğer hiç kimseyi, en yakınlarını bile ilgilendirmeyen kendisine ait bir hayatı yaşadığını, belki de hiç kimsenin insana gerçek anlamda yakın olmadığını, insanın sevincinde ve acısında yalnız olduğunu Tova'dan öğrendi.

Tova'dan ayrıca insanların dolambaçlı yollara başvurduklarını öğrendi. Gerekli cesarete sahip olmadıkları için hiçbir zaman yaralı noktaya parmak basmadıklarını, bozuk olan şeyleri her zaman saklamaya çalıştıklarını, bunun yerine daha az tehditkâr ve daha az tehlikeli bir şeyi ortaya sürdüklerini, ancak böylece tepkilerini gösterme cesareti bulduklarını öğrendi.

Tova'nın öfkesi, Jon Randers onu kırdığında ya da düş kırıklığına uğrattığında dile getirilmeden, havada asılı kalırdı. Tova oğlanlardan birinin bunu yakalayacağını ve Jon Randers'in sert bir tutumla müdahale edip tokatlar atarak ya da haykırarak adaleti sağlaması için gerekli fırtınayı kopartacak bir şey yapacağını bilirdi. Tova'nın sırası ancak bundan sonra gelirdi. Tokadı kim yediyse onu yumuşak, yatıştırıcı bir sesle teselli ederdi ve bu sırada küçük çocukları döven, öylesine kaba, eğitimsiz ve hiddetli olan bu adamı, Jon Randers'i bilerek görmezlikten gelirdi –Tova iç çekerdi, kendi yerine diğer üçünün şiddet kullanmasından ötürü kendisinin bu alana karışmamasından hoşnuttu.

Ama bunun acısını Jockum çekiyordu. Tova'nın sonunda buna karşı bir şeyler yapması gerektiğini fark etmesini sağlayan da Jockum oldu. Jockum artık uyumaya cesaret edemiyordu. Etrafında olup biten her şeyden korkuyordu.

Tova, Jon Randers ile açık açık konuşmalıydı. Tova bunu denedi. Ama birbirlerine artık o kadar yabancılaşmışlardı ki, neyin ters gittiği, ne zaman ve niçin başladığı gibi belirleyici sorunlar üzerinde konuşamadılar. Şimdi ne yapmak gerekirdi. Birlikte ve birbirleri için bir şeyler yapmak isteyip istemedikleri gibi konular üzerinde konuşulmadı.

Jon Randers, Tova'dan çocukların yanında kalmasını, öğretmenliği bırakmasını istedi. Ona bir deneme süresi tanıyordu: Marta kadar

Mick'in bir daha yatağına işememesini, Jockum'un geceleri sükûnetle uyumasını, sabahları onların yatağında değil de kendi yatağında uyanmasını, aile yaşamında tekrar barış ve huzurun sağlanmasını başarırsa işine devam edebilirdi. Ama sadece bu koşullarla.

Tova kulaklarına inanamadı.

Bir deneme süresi!

Ve eğer bu denemeyi başarabilirse çalışmaya devam edebilecekti!

Tıpkı yüzyıllar önce cadılara yapıldığı gibi. Elleri ve ayakları bağlanmış olarak suya atıldıktan sonra tekrar yaşamaya devam etmelerine izin veriliyordu. Tabii ölmeden önce birileri onları sudan çıkartabilirse.

Tova o gece gözünü kırpmadı.

Bu Jon Randers'le son gecesiydi.

Ertesi sabah gözleri uykusuzluk ve aşırı ağlamaktan yanarak kalktığında bir şeyi çok iyi biliyordu. Bir daha asla Mick ve Jockum'a hiçbir şeyi olduğundan farklı göstermeyecekti ve onlara asla yalan söylemeyecekti. Bir daha asla.

Kendisinin başına önemli bir şey gelirse bu çocuklar için de önemliydi. Aynı şekilde onları da etkiliyordu. İnsanın başına gelen her şey sevdiği insanları da ilgilendirir. Kaçınılmaz olarak. Hatta üzerinde konuşulmasa bile.

Tova Jockum'un sorusuna nasıl karşılık vermeliydi?

O anda dürüst olarak söyleyebileceği tek şeyi söyledi. Başına birşey geldiğini. Birisinin kendisini incittiğini. Ne ölçüde yaralandığını ve buna karşı ne yapması gerektiğini henüz bilemediğini söyledi.

Ama mutlaka bir şeyler yapması gerekiyordu. Hem de hemen.

Tova bu tavrıyla Jockum'a ve kendisine de ihanet ettiğini hissediyor. Tıpkı eskisi gibi davranıyor, kaçıyor ve en yakınındaki insanları kendisine yaklaştırmıyor. Kendisini yine bir cam duvarın gerisine çekiyor. Yeniden yalan söylüyor. Ama cesareti yok düpedüz. Göze alamıyor. Oğlanlara şu anda söylemesi gereken şeyin önemi çok büyük, onları aşırı etkileyecek, yaşamları boyu unutmayacakları bir şey. Eğer şimdi yanlış bir şey söylerse bu ileride karılarıyla aralarına girecek. Başka insanlara duydukları güvende bir çatlak yaratabilecek. Her şeyden önce de kendisine karşı duydukları güvende.

Ne olduğunu onlara söylemek elinden gelmiyor.
Jockum ona uzun uzun bakıyor, ama bir şey söylemiyor. Sonunda, Tova'nın ne yapması gerekiyorsa, bunda ona yardımcı olup olamayacağını soruyor. Ya da mutlaka tek başına yapması gerekip gerekmediğini. Sonuçta insanın tümüyle tek başına halletmesi gereken şeyler de vardır, öyle değil mi?
Tova bunun karşısında bile açık bir yanıt veremiyor. Sadece Mick ve Jockum'un eve dönmekle kendisine zaten epey yardım etmiş olduklarını söyleyebiliyor.
Ancak ikisi de uyuduktan sonra, Mick, yatakta alışılmış gizli öpüşüp koklaşmalarının ardından, ince ve yumuşak sesiyle, bir süre futboldan ve rekorlardan bahsedip birdenbire derin bir uykuya daldıktan, Jockum da uyuduktan ve Tova onlar küçükken yaptığı gibi arkalarını topladıktan sonra düşünceleri tekrar Martti Wester'e ve intikamına dönüyor.
Martti Wester'in, şimdi böyle nefret ve şiddet, baskı ve kibir püskürmekten başka çare görememesine yol açan ne tür bir ölümcül yara almış olabileceği üzerinde kafa yoruyor. Babasıyla annesinin birbirleriyle ilişkileri nasıldı? Bir kadınla birlikte nasıl yaşıyor? Martti Wester gibi insanların başından geçen nedir? Ve niçin böyle insanların etraflarına nefret ve dehşet saçmaya devam etmelerine izin vermeli?
Tova onu durdurmalı. Ne yaptığını kavramaya zorlamalı. Başkalarına yaptığını sonuna kadar kendisi de yaşamalı.
Martti Wester'e güzel sözler ya da uyarılarla yaklaşmak mümkün değil. Böyle şeylere kulak asmaz. Bunlar Martti Wester gibi bir adamı etkilemez. Aynı sadık Sancho'su ve diğer kahraman baylar gibi, o da başka bir dil konuşuyor.
Pekâlâ. O zaman Tova da, Sancho Pansa'nın bir kere de her zamanki rekorlardan çok daha başka şeyler anlatmasını sağlayacak. Abo ve Fredrikshavn bovling kulüplerine de yetecek kadar bol sohbet malzemesi olacak.
Tova söylentilerin yayılması için gerekeni yapacak.
Eğer Martti Wester bunları herhangi bir nedenle arkadaşlarına anlatmayı unutursa bunu bizzat kendisi yapacak.
Ve Tova polise gidecek. Kendi kendisini ihbar edecek. Cezası ne olursa olsun çekmeye hazır.

Yarın bir adama tecavüz etmenin cezasının ne olduğunu öğrenecek. Ayrıca mutlaka hafifletici nedenler de vardır. Ama Tova bunları savunması için kullanıp kullanmayacağından pek de emin değil.
Kırkıncı yaşgününden bu yana ilk kez Tova Randers'in keyfi yerinde. Hatta uykuya dalmadan önce kendi kendine gülüyor.
Ama sonra birdenbire uykudan uyanıyor. Uykusu tümüyle kaçıyor. Martti Wester'e tecavüz etmeyi nasıl başaracak? Son kez olduğu gibi sonuçlanmasına yol açmadan.
Tova saat üçte bir uyku ilacı alıyor. En azından bir yıldan beri bunu yapmamıştı. Birdenbire, sanki zirveye tırmandıktan sonra dik bir yamaçtan aşağı kaymış gibi bir duyguya kapılıyor.
Ertesi sabah uyandığında ne yapacağını biliyor.
Mick'in oyuncak tabancası. Bir naylon çorap ve kasket. Tova bir soyguncu gibi kılık değiştirecek. Bütün o banka soyguncularının yaptığını o da yapabilir.
Ancak onun istediği para değil.

Tova, bir erkeğe tecavüz etmenin yasal sonuçlarını B.'ye sormayı yeğlerdi.
Ama bunun olmayacağını çok iyi biliyor.
İlkin B.'nin avukat bürosu yok, ceza davalarıyla alakası yok ve ilgili maddeleri herhalde bilmiyordur. B., bir sigorta şirketinde emeklilik sigortası uzmanı olarak çalışıyor.
Tova bu soruyu ona sorsa göstereceği tepkiyi canlı bir biçimde hayal edebiliyor. En azından dışa vuracağı tepkiyi.
"Emeklilere tecavüz edilmesi çok nadir bir durum", der alaycı bir gülümsemeyle. "Aslında bir emeklinin başına böyle bir şey geldiği tek bir durum bile duymadım. Üzgünüm, Tova. Emekliler için elbette."

Ama aynı zamanda da üzerinde hararetle düşünecektir. Eğer Tova'nın durumunun iyi mi, kötü mü olduğu konusunda küçük de olsa bir kaygı taşıyorsa, sadece eski dostlukları adına olsa da, iyi durumda olmadığı aklına gelebilir.
O zamandan bu yana Tova'nın dengesini böylesine bozan şeyin ne olduğunu bulabilmek için son buluşmalarının nasıl geçtiğini düşünecektir.
O öğlen yemeği randevuları, eskiden öylesine sık, giderek seyrekleşti. Ama ikisi için de hâlâ çok güzel, her şeye rağmen.
Örneğin geçen ilkbahar. Kari'yle geçirdiği hafta sonundan birkaç gün sonra.
B., o zaman da kendisi için bir şeyler hissetmiş olmalı. Yoksa niçin tam da öyle bir anda, Tova'nın artık çöküşten korunmak için bir güvenceye, bir kurtarıcıya ihtiyaç hissetmediği bir zamanda arasın. Yaşamın, uzun zamandan beri olmadığı kadar, bilinçle tadına vardığı bir zamanda.
Dilindeki bal tadındaki lezzet.
Denizin berrak, yeşil, tuzlu derinlikleri üzerinde kaymak, altınsı esmer bedenini yumuşak, güneş pırıltıları içindeki suda germek, dipsiz derinliklere dalmak, Tova uykusunda gülümsüyor, çalar saatin sesiyle uyanıyor, içi önündeki günden duyduğu sevinçle dolu.
Böyle bir enerjiyle çalıştığı çok nadirdi. Eski hantallaşmış alışkanlıkları düpedüz görmezden geliyor, personel toplantısında daha iyi bir enformasyon sistemi öneriyor: Devasa kütüphanedeki bütün önemli süreçlerin ilgili olan herkese aktarılabilmesi ve böylece herkesin kendisini sorumluluğa katılmış hissetmesi, ayrıca örneğin fotomekanik kayıt gibi, planlanmakta olan rasyonalizasyon önlemleri hakkında bilgi sahibi olabilmesi için özel bir komisyon kurulması.
Yani "asıl mesele" bu mu? Hayır, belki asıl mesele değil, ama Tova için her şey önemli ve bir şey birisi için önemliyse o kişi onun üstesinden de gelebilir.
Bu günlerden birinde, tam Alexandra ile bir iç diyalog halindeyken, B. telefon ediyor. "Benimle öğle yemeği yemek ister misin?", diyor. "Bunu çok uzun zamandır yapmadık. Seni eski yerimizde bekliyorum."
Tova çok seviniyor. Bütün o taşkın yaşam sevinci içinde, B. ile bir saatlik keyifli bir sohbetin getirdiği fazladan sevince de yer var.

B.'nin bir keresinde kendisine söylemiş olduğu bütün şeylere ve o zamandan beri ilişkilerinin sınırını bilmesine rağmen.
B. yaşamına dahil. Hatta bazen onun, yaşamında bir zamanlar Jon Randers'in almış olduğundan daha fazla yer aldığını düşünüyor.
B. ona hiçbir zaman yalan söylemedi.
Bu nedenle onunla tam da şu sırada karşılaşmak zor olabilirdi.
Tova, o gün öğlen yemeğine zamanında yetişmesinin hiç de kolay olmadığını anımsıyor. Çevresindeki her şeye karşı açık olduğu o günlerde o kadar hissedilir durumdaydı ki, pek çok insan bundan etkileniyor.
Örneğin Elina Lindström. Yukarıda yönetim bölümünde çalışan o sessiz, renksiz insanlardan biri, ellilerinde, hiç evlenmemiş. Personel toplantılarında hiçbir zaman ağzını açmaz, ama Tova konuştuğunda başını sallayarak onaylar, özellikle de o gün.
Şimdi birdenbire Tova'nın masasının başında beliriyor, B. ile her zamanki yerlerindeki randevusuna yarım saat kala. Elina'nın gözleri parlıyor, yüzü kızarmış. Orada öylece duruyor.
"Merhaba", diyor Tova biraz sıkışık. "Ne telaşlı bir gün."
Sonra mutlulukla gülümsüyor.
Elina Lindström gülümsemiyor.
"Az önce hastalık izni istedim", diyor, "ve tabii kabul edildi."
"Hasta mısın?", diye soruyor Tova.
"Ameliyat olmak zorundayım", diyor Elina Lindström, "bir göğsüm alınacak, ama kanser değil," diye ilave ediyor.
Ve birdenbire kapıya yaslanıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyor.
Hayır, diye düşünüyor Tova. Şimdi değil. Yirmi dakika içinde çıkmam gerekiyor. Ona ne söyleyeyim? Nasıl altından kalkarım? Niçin derdini Greta-Lis'e açmıyor, hayır!
Buna rağmen Tova, Elina Lindström'ün ağlayıp rahatlaması, korkusundan ve çaresizliğinden kurtulması için elinden geleni yapıyor, bu arada narkozun derin karanlığından önceki saniyelerde ona tutunacak bir şeyler sağlayacak, sarılabileceği inandırıcı gerekçeler arıyor.
Herhalde geri planda ölüm korkusu da var, belki de ona, gerçeği söylemedikleri korkusu, ameliyatın ertelenmeye müsait olmadığını, cuma günü yapılması gerektiğini söylediklerinde belki de, artık çok geç kalındığını, olası bir iyileşmeyi engellemesin diye ya-

şama isteğini kırmamak için bunu kendisine söylemediklerini düşünüyordu.
Fakat Elina Lindström'ün kaygılarının bunlarla ilgisi yoktu. Bir göğsünü kaybedeceği için çaresizliğe düşmüştü. Bu kadınlığını sakatlayacaktı, bir daha hiçbir zaman kendisini sağlıklı hissedemeyecekti, yarım bir insan olacaktı ve hiç kimseye kendisini öyle gösteremeyecekti.
Tova onu çok iyi anlıyor. Tam da kendi bedeninden onca keyif aldığı şu dönemde, hem yalnızca boş zamanlarında değil, bilgisayarda çalışırken bile, kollarının yuvarlaklığı, beli, kalçaları ve dizleri, yürüyüş ve hareket ediş biçimi, bütün bunlar, Greta-Lis ve kütüphanenin üzerinde yaptırımı olan beyin hücreleri kadar önemli. Bütün bunlar birbirini öylesine iyi ve anlamlı bütünlediği için o denli iyi çalışabiliyor ve düşünebiliyor.
Şimdi "önemli" olan ne? Ve "asıl mesele" ne?
Bir göğsü eksilirse Elina çalışanların tatil günlerini nasıl hesaplayacak? Eğer yarım bir insan olursa nasıl korunmuş ve sıcak bir uykuya dalabilecek ve düş kurabilecek?
Bütün dünya, sanki kadınlar ve erkekler sadece birbirlerinin hoşuna gitmek ve birbirlerine uygun olmak için yaratılmışlarmış gibi bir işleyiş içindeyken, bir ameliyatla kadınlığı sakatlanmış bir kadının yeri neresidir?
Tova bu konuyu sakin bir şekilde konuşmaları ve her şeyi iyice gözden geçirmeleri gerektiğini söyledi, şimdi en önemlisi Elina Lindström'ün gözyaşlarını ve söyleyeceklerini engellememesi ve göğsüne onca önem verdiği için gülünç düşme korkusunu, yaşadığı dehşet ve paniği açıkça ortaya koyabilmesiydi.
Tova bir zamanlar okuduğu bir kitabı hatırlıyor, bunun Elina Lindstörm'e faydası olabilir. Birlikte kartotekse bakıyorlar ve Tova'nın bahsettiği kitabı buluyorlar.
Tova kitabı raftan aldığında Elina Lindström şaşkınlıkla bakıyor. Kitap, dulların yaslarını nasıl yaşadıkları üzerine.
Tova ne düşünüyor olabilir?
Öğleden sonrası için Elina'ya izin alıyor, B.'ye telefon edip randevularını bir saat ileriye atıyor. Sonra Elina Lindström'ü evine götürüyor, ona kahve yapıyor ve kitapla ilgili tereddütleriyle başbaşa bırakıyor.

Davranışı acımasızca mıydı?
Tova bunu bilmiyor. Kendisini o kadar güçlü hissediyor ki, tek göğüs ona yeterinden de fazla görünüyor, bir göğüs ucu ya da bir göğsün anısı ona yaşam boyu yetebilir, ayrıca otuz yedi, kırk ya da elli yaşında bir kadının göğüslerinin on altı ya da on yedi yaşındaki bir kızınkinden farklı görünmesinin de Tova için bir önemi yok.
Fakat kendi hatırlayabileceği şeylerin Elina Lindström'ün hatırlayabileceklerinden çok daha fazla olduğunu da biliyor. Bu büyük bir fark yaratıyor olmalı.
Bu yüzden de o anda oradan ayrılıp Elina Lindström'ü düşünceleriyle yalnız bırakmaktan daha iyi bir şey yapabileceğini sanmıyor. Başka insanlara yardım edebileceğiniz sorunlar vardır. Ama bazı sorunlarla da insan kendi kendisine başa çıkmak zorundadır. Jockum'un bir keresinde söylediği gibi.
Elina Lindström'ü daha sonra ziyaret edecek, buna kesin kararlı. Göğsü alınmış kadınların birbirlerine destek ve yardımcı oldukları bir grupları olduğunu duymuştu. Masaların arasından B.'nin kendisini beklediği köşeye giderken bu grup hakkında bilgi almayı düşünüyor.
Her zamanki masaları. Her zamanki mönü. Ve birbirlerini aylardan beri görmemelerine rağmen kısa bir süre sonra yine aynı yakınlık.
Yine de aralarında duran bir şeyler var. Uzun yıllar önce her şeyi değiştirmiş olan bir ameliyat.
Ama yine de hâlâ buluşuyorlar, seyrek de olsa, giderek seyrekleşse de. Ve son sevişmelerinin üzerinden kesin bir yıl geçmiş olsa bile, oysa eskiden sevişmelerinin arasına bir hafta, en fazla on gün girerdi.
Yine de onlar için hiçbir zaman asıl olan sevişmek olmamıştı. Bu dostluklarının bir parçasıydı ve kesinlikle en önemli parçası değildi.
Ama bir yeri vardı. Ve iyice geri plana itilince birbirlerinden giderek daha fazla uzaklaştılar. Her şeye rağmen.
Bugün aralarındaki temas yeniden oluştu.
Tova, koltuğa onun yanına oturduğunda bunu hemen fark etti. B. onun önemli bir şey yaşadığını biliyor. Tova olağanüstü şeyler yaşadığında ondan hiçbir zaman gizleyemedi. Ayrıca bunu hiçbir zaman denemedi de.

Niçin yalanlar üzerine kurulu bir ilişki daha yaşasındı?
Zaten bir Jon Randers varken.
Tova'nın işi üzerine, kütüphanede planlanan yenilikler üzerine konuşuyorlar. Gerçekten bir şeylere ulaşmak isteniyorsa her şeyin yeniden farklı açılarla gözden geçirilmesi gerektiğinden söz ediyorlar. İş akışının nasıl daha basit ve işlevsel bir hale getirilebileceği ve kimsenin kendisini geri plana düşmüş hissetmemesi ya da öneminin azaldığını düşünmemesi için, işin onu yapan kişi için nasıl daha anlamlı hale getirilebileceği üzerine konuşuyorlar.
Tova coşkuyla Greta-Lis'in fikirlerinden söz ediyor. Ta ki B.'nin kendisini dinlemediğini fark edene kadar. B. onu sadece seyrediyor.
"Daha başka", diyor B., "diğer şeyler nasıl gidiyor?"
Tova ona gülümsüyor.
"İyi", diyor, "çok iyiyim".
Sonra hemen bakışlarını kaçırıyor.
"O halde birisiyle sürekli bir ilişkin var", diyor B.
"Ara sıra", diyor Tova ve yine gülümsüyor.
"Yani yine de sürekli," diyor B.
Tova omuzlarını silkiyor.
"Sık sık mı?"
Tova başını sallıyor.
"Çok sık değil", diyor ve yine gülümsediğini fark ediyor.
"Yani senin istediğin kadar sık değil", diyor B.
"Çok doğru", diyor Tova, "uzun zamandan beri benim istediğim sıklıkta değil". Ve doğruca B.'nin yüzüne bakıyor.
"Demek ki bu defa durum ciddi", diyor B.
Tova artık gülümsemiyor.
"Evet, ciddi", diyor "ama üstesinden gelirim".
Bunu söylediğinde Tova acı hissediyor. Tehlikeli bir alana girme cesareti gösteriyor. Tova'nın neden söz ettiğini B. acaba anlıyor mu?
"Çok tutkulusun", diyor B. "Çok şey istiyorsun. Bekleyemiyorsun."
O anda Tova tamamen açık konuşuyor.
"Ben bir şey talep etmiyorum", diyor. "Bunu sen gayet iyi biliyorsun. Sonsuza değin bekleyebiliyorum. Eğer gerekiyorsa."
"Ve şimdi gerekli", diyor B.

"Şimdi gerekli", diyor Tova, "ve ben buna katlanamıyorum."
"Genç mi", diye soruyor B., "benden daha mı genç?"
Tova B.'nin yüzüne karşı gülüyor. Birisi kendinden daha genç olduğunda insan korkuya mı kapılmalı?
"Senden daha genç", diyor Tova, "ama çok değil, çocuk sayılmaz, ama genç."
"Ve sık sık buluşabildiğin biri. O halde onun işi de..."
Tova bu sefer B.'yi açıkça alaya alıyor.
"Zahmet etme", diyor "senin de gayet iyi bildiğin gibi, kiminle istersem, ne zaman istersem buluşabilirim."
B. bunu biliyor. Tova hakkında bilmediği şeyler çok değil. Daha doğrusu bir zamanlar öyleydi.
"Ya sen", diyor Tova birden, "sen nasılsın?"
B. yanıtlamakta tereddüt ediyor.
"Şöyle böyle", diyor sonunda.
"Evde durum nasıl?"
"Evde her şey yolunda", diyor B. "her zamanki gibi. Hatta belki biraz daha iyi."
"Peki bu sana yetiyor mu?"
Şimdi B.'nin yanıtlaması daha uzun sürüyor.
"Daha temkinli oldum", diyor. "Belki de daha yorgun ya da daha uyuşuk. Tıpkı kitaplarla olduğu gibi. İnsan kendisini artık eskisi gibi kaptıramıyor."
"Ama yine de ara sıra oluyor bu değil mi?"
"Eh," diyor B., "çoğunlukla hep aynısı."
"Uzun boylu sarışın mı? O sıralar..."
"Evet, senden sonra gelen," diyor B. "ta kendisi."
O zaman Tova gitmek için kalkıyor. Hâlâ acı veren şeyler var. Kendisinden sonra hemen bir başkasının gelmesi. Oysa Tova...
O an Tova B.'ye bakmaya katlanamıyor. Yıllardan beri ilk kez kendisine ondan daha yakın olan biri var. Uzun zamandan beri ilk kez aslında ona ihtiyacı olmadığını biliyor, dip çok derin ve karanlık olduğunda karşı tarafa atlayabilmek için sarılacak bir dal olarak bile.
Birdenbire Elina Lindström'ün çaresizliği Tova'nın içinde yükseliyor. Yıllar önce B. ona artık eskisi gibi olamayacağını açıkladığında kendi yaşadığı çaresizlik. Ameliyatından sonra.

Bir süre daha birlikte yürüyorlar, ama Tova gittikçe suskunlaşıyor. Inger'in yolculukta olduğu bir sıra nihayet birbirlerine daha çok şey anlatacak ve birlikte daha çok yapacak zamanı bulduklarında B.'deki o öğle sonrasını Tova belirsiz bir biçimde hatırlıyor.
Ama yolunda olmayan bir şeyler var. B. her zamanki gibi yanında değil ve sonunda yüzükoyun dönerek bir süre konuşmadan öyle yatıyor.
Tova onun kendisi için çok bildik olan sırtına bakıyor, onu okşamayı isterdi, ama yapmıyor. Bekliyor.
Ve sonunda B. söylüyor.
Üzerinde uzun süre düşündüğünü söylüyor. Tova'nın başka çocuk istememesini anlıyor, zaten iki oğlu var, hem ayrıca pek çok kürtaj geçirmiş, kendisi de artık çocuk istemiyor, Tova'yla çocuk yapmaları hata olurdu, bunu ikisi de istememişti, böyle bir şey ilişkilerini altüst ederdi, dördü için de zor olurdu, ayrıca Mick, Jockum ve kendi çocukları için de öyle, elbette Tova'yla bir çocuk yapmaları olmaması gereken bir şeydi.
Ve buna rağmen. Böyle diyor B.
Tova çevresindeki loşluğun nasıl aniden buz kestiğini hissediyor. Bununla ne kastediyor? Sorun Tova'nın üzerine aniden çöktüğünde, üzerinde çoktan köklü bir biçimde konuşmuş ve görüş birliğine varmışlardı. Bir çocuk daha, hem de Tova'nın en küçük çocuğu beş yaşındayken ve yuvada daha yeni yer bulmuşken, böylece haftalık ders saatlerini artırıp düzenli bir gelir artışı sağlayabilecek, belki de sürekli yardımcı konumunda çalışıp eve Jon Randers'in vergisini artıran yan gelirler getirmek yerine bir formasyon kursuna gidip kalifiye eleman durumuna geçebilecekken.
Hem de üstüne üstlük Jon Randers'ten olmayan bir çocuk.
Tova bu çocuğu dünyaya getirmek istemediğini söylediğinde B. kızıp köpürmüş olsaydı bunu bir ölçüde yerinde bulurdu. O zaman uzun zamandan beri doktoruna yaptırmak istediği kısırlaştırma ameliyatı için vesile çıkmış olurdu.
Doktoru bu konuda sürekli onu oyalıyordu. Otuz iki yaşındayken bu konuyu ilk kez açtığında çok genç olduğunu söylemişti. Daha sonra yine çocuk isteyebilirdi. Oğullarının başına bir kaza gelebilirdi. Bir kez daha evlenmek isteyebilirdi. Ayrıca kısırlaştırmanın ardından psikolojik sorunlar çıkabilirdi.

Tova her yıl doktora gidiyor ve onu ikna etmeye çalışıyordu. Ve her seferinde yeni bahanelerle karşılaşıyordu.
Doktor sonunda en kolayının bir kürtajla birlikte yapmak olduğunu söyledi.
Tova iç çekerek eve döndü. Sadece kürtaj yaptırabilmek için hamile kalmaya kesin niyetlenmişti. Hayır, yapamayacaktı. O halde her şey eskiden olduğu gibi kalacaktı.
Tova'yı tiksindiren ve ilişkiden sonra da sekiz saat boyunca içinde kalması gereken diyaframlar. Zevki yarı yarıya azaltan prezervatifler. Hormon dengesi tekrar sağlanıncaya kadar bütün bir yaz migrenini azdıran doğum kontrol hapları.
Sonunda yine de oldu.
Delik bir prezervatif.
Bir kürtaj.
Ve bir ameliyat.
O ilkbahar B. uzun süre yurtdışında kalıyor. Birbirlerini tekrar gördüklerinde artık neredeyse görünmeyen o küçük yara izinin dışında konuşulması, düşünülmesi gereken çok şey var, sözcüklerle, elleriyle temas etme ihtiyacındalar. B.'ye yara izini gösterdikten sonra sevişirlerken Tova onun alışılmadık biçimde özensiz oluşu üzerinde kafa yormuyor.
Şimdi hatırlıyor. Sanki artık Tova'ya aldırmıyormuş gibi ona karşı yabancı ve ürkütücü bir sertlikle davranıyor, ona dikkat etmiyor, onu beklemiyor, Tova gevşemeye henüz hazır değilken sırtını dönüyor, fısıldaşmalar yok, sevecenlik yok, Tova'yı yeniden gündelik hayata geçirip kendine gelmesini ve ondan normal bir yüz ifadesiyle ayrılmasını sağlayacak sükûnet verici yumuşaklık yoktu.
O öğle sonrasında da bir öfke patlaması olmuyor. B. çok derinden sarsıldığını söylese de birlikte bir çocuk yapamayacakları için sarsılmış değil. Ama önemi yok, diyor, artık çok geç.
Tova dehşetle, "Çok mu geç?", diye tekrarlıyor.
B. çok geç olduğunu söylüyor. Artık sürekli çocuk yapma imkânına sahip olmadıklarını düşünürken Tova için eskiden hissettiklerini hissetmesi mümkün değil. B. kısırlaştırılmasını kesinlikle istememesine rağmen, korunma yöntemlerine her zaman çok dikkat etmiş olmasına rağmen bunun olması başka bir şey. Bu ameliyatla her şey geri dönülmez, imkânsız, bitmiş, ölü, steril bir

hale geldi. Ve gereksiz.
Tova tek kelime söylemiyor.
Zamanın baskısının ve gizliliğin onu zorladığı anlarda bile olmadığı kadar büyük bir hızla Tova giysilerini üzerine geçiriyor, onu hafifçe alnından öpüyor ve gidiyor.
Sokaklarda yürüyor, yürüyor.
Saatlerce eve dönmüyor. Yalnızca bir telefon kulübesinden çocuk bakıcısına telefon açıp işi çıktığını, Jon Randers bir konferansa katıldığı Gamlakarleby'den ararsa kendisinin hâlâ personel toplantısında olduğunu söylüyor. Sonra yine sokaklarda bir aşağı bir yukarı yürüyor.
Bu Tova için, o korkudan kurtulduğu için sanki yaşamı ancak şimdi tam anlamıyla serpiliyormuş gibi bir özgürlük anlamına geliyor. Karmaşık bir ruh hali içinde, herkesin ne yaptığını yüzünden okuyacağına kesinlikle inandığı daha ilk seferinden beri ve prezervatife rağmen hamile kaldığına inandığı zamanlarda, Jon'la evlenmeden önceki güzel zamanlarında, yeni bir hamileliği artık kaldıramadığı sıralarda yaptığı düşüklerden sonra iki çocuğunun arasındayken ve sonraları, Mick'ten sonra başka çocuk istemediği zamanlarda bu korkunun sürekli içinde olduğunu ancak şimdi anlıyor.
Her şey dalgalanmaya başladığında ve anlam ve aklın ötesinde yeni bağlamları hissedebilir hale girdiğinde, zevkin doruğundayken yaşadığı tutuklukta hep bu korku araya girmiş olmalı. İşte o zaman huzursuzluk başlıyordu.
Böyle olmuş olmalı.
Bilinçli olarak düşünemeyeceği ya da isteksiz doktoru karşısında gerekçe olarak kullanmayı akıl edemeyeceği kadar kavranamaz bir huzursuzluk.
Bunu ancak kısırlaştırıldıktan sonra anlamıştı. Ve yaşadığı en güzel şeyler de bundan sonra, otuz dördündeyken, otuz beşindeyken, otuz altısındayken yaşadıklarıydı. Artık onu tutuklaştıran ya da engelleyen bir şey yoktu.
Ancak şimdi her şey eksiksizdi.
Ama çok geç kalmıştı!
B. bunu nasıl yapabilirdi. Tova'yı korku ve endişe içinde bırakmak isteyen, kendini güvenli hissetmek için Tova'nın güvensizliğine ih-

tiyaç duyan, kendi erkekliğini her seferinde yeniden Tova pahasına onaylanmış hissetme gereksinimi duyan bu adam nasıl bir insandı.
Tova niçin o kadar yüreğinin kalktığını, niçin o kadar derin bir öfke duyduğunu, niçin B.'ye son kez seviştiklerinde olduğu gibi yumuşak ve özenli davranmakta zorlandığını hemen anlayamıyor.
B.'yle ilk kez açık açık konuşmuyor. Düşüncelerinin ardına saklanıyor, çünkü ancak böylelikle düşündüklerini sonuçlandırabilecek. B. Tova'ya çok mu üzüldüğünü soruyor, evet, diyor Tova, öyle.
İkisi de kederli, birbirlerini olabildiğince teselli ediyorlar ve yüzeyde başarılı da oluyorlar. Pek çok kez bu tekrarlanıyor.
Fakat ikisi için de çıkan engeller giderek daha sıklaşıyor, bir günün yarısını, nadiren de olsa bir geceyi birlikte geçirmek için artık birlikte uzak yolculuklara çıkmıyorlar.
Aralarındaki mesafe hiç fark edilmeden büyüyor.
Fakat dost kalıyorlar. Ve ara sıra buluşuyorlar.
B. bir keresinde, "Altmışına geldiğimizde evleniriz", diyor.
Tova kendini tutamayıp gülümsüyor.
Ama bugün bunu anımsadığında gülümsemiyor. B.'nin ne kastettiğini ancak şimdi anlıyor. Tova altmışına geldiğinde ilişkiyi kurtarmak için çok geç kalmış olmak söz konusu olmayacak artık. O zaman ikisi de yarım insan olacaklar. O zaman bir önemi kalmayacak.
Tova Elina Lindström yüzünden B.'ye çok öfkeli ve onu görmeye katlanamıyor.
B.'ye bir erkeğe tecavüz eden bir kadının nelerle karşılaşacağını sormak istememesinin bir nedeni bu. Bütün ve gerçek bir erkeği aşağılayan yarım bir kadın.
B. yoluna taş koymak için elinden geleni yapardı. Erkekliği taciz etmesini engellemeye çalışırdı.

B.'ye sormanın bir anlamı yok.
Bu durumda Tova, Viking & Pedersen avukatlık bürosundan avukat Torwald Sandberg'i arıyor. Bir zamanlar Jon'la ikisinin boşanma işlemlerini düzenlemişti.
Oğlanların velayetini Tova almıştı. Jon her çocuk için ayda yüz elli Fin Markı ödemekle yükümlüydü ve onları her yaz iki hafta ve iki noel tatilinde bir yanına alma hakkı vardı, hafta sonlarında ise karşılıklı anlaşmaya bağlı olarak görebilecekti.
Jon'un durumunun çocuklara bakmak için daha uygun olabileceği düşüncesi avukatın aklına bile gelmemişti.
Böyle bir şeyi Tova da düşünmemişti. Kendisinin bunun için daha uygun olduğundan ve çocukların en çok kendisine yakın olduklarından emindi.

Mahkemeler ve kadınların her zaman yapmış oldukları gibi.
Mahkemenin bu kararının nedeni herhalde özel bir kadın düşmanlığı değildi. Tova, bu geleneksel önyargıya bağlı kaldığı için avukat Sandberg'e müteşekkirdi.
"Yalnızca bir bilgiye ihtiyacım var", diyor şimdi avukata. "Bir erkeğe tecavüz eden bir kadına verilen ceza nedir?"
"Anlamadım", diyor, avukat Sandberg, "ne dediniz Bayan Randers?"
Tova sorusunu tekrarlıyor.
"Yani söz konusu olan homoseksüel cebir, bir dakika, bu maddeye göre..."
"Hayır homoseksüel değil", diyor Tova, "bildiğimiz heteroseksüel tecavüz. Eğer bir kadın bir erkeğe tecavüz ederse, hangi yasal sonuçları göz önüne almalıdır?"
Bir süre sessizlik hâkim oluyor. Sonra avukat, "Bununla ne kastettiğinizi anlamıyorum Bayan Randers", diyor, "ceza yasamızın yirminci maddesine göre bir kadın tecavüz suçundan dolayı yargılanamaz. Bu sadece bir erkek için geçerlidir. Ama bir erkeğe tecavüz edilemez."
"Elbette bir erkeğe tecavüz edilebilir", diyor Tova, "eğer bir erkeğin bir kadına yaptığı gibi, bir kadın bir erkeği buna zorlarsa."
Avukat hafifçe öksürüyor.
"Bir erkek... eee, tecavüze uğrayacak yaradılışta değildir Bayan Randers", diyor. "Bu olacak şey değil. İmkânsız. Hem ayrıca cebir nasıl kanıtlanacak? Bir erkeğin bir kadının tecavüzüne uğradığı hangi koşullar altında düşünülebilir ki? Hayır, bu durum yasalarda öngörülmemiş."
"Verdiğiniz bilgiler için teşekkürler", diyor Tova, "hoşçakalın."
Torvald Sandberg'in şaşkınlığını canlı bir biçimde gözünün önüne getirebiliyor. Saçlarını karıştırıp kırlaşmış başını sallarken onu görür gibi olunca Tova elinde olmadan kıkırdıyor, bir erkek cezalandırılabilir, ama tecavüze uğrayamaz Bayan Randers.
Fakat sonra Tova ciddileşiyor.
Erkekler cezalandırılabilir. Ama tecavüze uğrayamazlar.
Kadınlara tecavüz edilebilir, hatta pek çok defa. Bir kadın, sadece kendisini savunmaya cesaret edemediği için aynı erkek tarafından defalarca tecavüze uğrayabilir. Ve kendini savunmaya cesaret

edenler çok az. Çoğunluğu polise de gitmiyor. Sözünü bile etmiyorlar.
Pek çok erkek tecavüz nedeniyle cezalandırılıyor, ama yine de çoğu hiç rahatsız edilmeden işin içinden çıkıyor. Çoğu bahaneler uyduruyor, ama yalanlarına rağmen kadının ifadesi nedeniyle yargılanıyor.
Bana tecavüz etti, birlikte kahve içtik, sonra bana bir kez daha tecavüz etti.
Hahhahha.
Ne kadar komik bir hikâye. İnsanı gülmekten çatlatabilir.
Ama kimi ilgilendiriyor ki?
Kadınların sürekli saldırı ve tecavüze uğrama korkusu içinde yaşamaları kimin yararına?
Hatta bir keresinde, kadınlar tecavüzden korkmasalar tecavüze uğramazlar, dememiş miydi birisi?
O halde buna göre erkekler, birinin bunu deneyeceğini dahi düşünmedikleri için tecavüze uğramazlar. Oporto piskoposuna rağmen.
Oporto piskoposu ülke dışına çıkmak istiyordu ve devrim muhafızları ülke dışına para çıkartmaya çalışması ihtimaline karşı üzerini aradı. Ve bu arada piskoposun donunu da indirdiler.
Piskopos gözlerini kapadı, efendisini ve büyük günahını düşündü.
Piskoposun günahı ortaya çıkınca sonucu katliam ve ölüm oldu.
Oporto piskoposunun donu indirildi diye insanlar hayatlarını kaybettiler.
Bir erkek üstü arandığı için bu kadar derinden inciniyor. Kadınların her gün haklı nedenlerle korkusunu duydukları şiddete maruz kalma ya da tecavüz gibi bir durumla karşılaşsa o zaman nasıl incinirdi acaba?
Belki de bir erkeği incitmenin zamanı geldi. Sonradan tüm rolleri ortadan kaldırmak üzere şimdilik rolleri değiştirmenin zamanı nihayet geldi belki de. Öyle ki artık akıl almaz ya da alışılmış bir şey kalmasın.
Belki de bu, bir erkeğin üstünde düşünmesini, bir kadının da başkaldırmasını sağlar. Belki sadece bir başlangıç olur. Belki de her şey değişir, günün birinde!
Tova büyük bir iyiniyetle hazırlıklarına başlıyor. Oğlanlar akşam

eve geldiklerinde Tova hâlâ Mick'in çekmecelerini karıştırıyor, silah koleksiyonunu gözden geçiriyor.
Sonunda aradığını buluyor. Plastik tabancanın altında gayet düzenli bir şekilde katlanmış reklam broşürü duruyor.
"Vahşi batıya hâkim olan silah bu", diye yazıyor broşürde. "Colt m/1851. Tercihiniz bir Colt ya da Peacemaker olsun, vahşi batının efsanevi silahları. Vahşi batı artık yok, ama altıpatlar efsanesi yaşıyor. Artık aynı güzellikte ve en küçük ayrıntısına kadar orjinaline sadık imitasyonlarına sahip olabilirsiniz. Horozu kaldırıp, tetiği çekip şarjörü döndürebilirsiniz. Bir noktaya kadar her şey tümüyle sahici: Bununla kimseyi vuramazsınız. Yani bir ruhsata ihtiyacınız yok."
Tova tabancayı elinde tartıyor. Kendisi gerçekliğine hemen inanırdı. Birisi bu silahı kendisine çevirecek olsa ateş edebileceğinden en küçük bir kuşku duymazdı.
Martti Wester de kuşku duymayacak kesinlikle. Buna cesaret edemeyecek. Silahın gerçek olduğuna inanması gerekiyor. Elinde silah olan, yanlışlıkla tetiğe basabilecek ürkek, tedirgin bir kadın. Kuşku duymaya cesaret edemez.
Tabancadan başka neye ihtiyacı var?
Bir naylon çorap. Mick'in örgü beresi. Ve bir ip. Bir düğüm. Taş gibi sağlam bir düğümü nasıl atacağını öğrenmesi gerekiyor, ki adam kendini kurtaramasın.
Portakal rengi bir ip alıp deneme yapıyor. Çelik tel kadar sağlam bir naylon ip. Pek üstünde durmadan çocuklardan yardım istiyor. Sağlam bir düğüm nasıl atılır. Gevşemeyecek, öncelikle de çözülmeyecek. Diğer el boş değilse tek elle de atılabilmeli.
Mick ona kampa mı gitmek istediğini soruyor.
Jockum Tova'ya bir gemici düğümü öğretiyor. Tova bunu, artık karanlıkta bile tek eliyle yapabilecek kadar öğreninceye kadar deniyor.
Öğleden sonraları ve akşamları Martti Wester'i göz hapsine alıyor, bazen peruklu, çoğunlukla peruksuz. Karşılaştıklarında Martti Wester ona hiç bakmıyor, yani aslında peruğun önemi yok.
Tova, Martti Wester isimli adam hakkında bir yığın şey öğreniyor. Örneğin çok da gayretli bir bovling oyuncusu olmadığını. On günde bir kulübe gidiyor, birkaç gevşek oyun çıkartıyor, büfede

duran kıza oyun platformunun durumundan ve solak oyuncuların neden olduğu karışıklıktan yakınıyor. Bunlara, solak ayılar, diyor. Sonra kendi topunda bir kusur olduğunu öne sürüyor. Yeni bir tane satın almak ve deliklerini kendisi açmak istiyor.
Saku'yu soruyor ve o hafta yolculukta olduğunu öğreniyor. Sonra kara tahtanın başında son müsabakanın sonuçlarını geçiren Tova'ya gözü bile ilişmeden defolup gidiyor.
Arabasını kulüp lokalinin önünde bırakıp yürüye yürüye Runebergsgatan boyunca gidiyor, bu Tova'nın evine giden yol. Tova onu takip ediyor. Bahçeli bir kafe olan Elite'nin önünde duruyor, içeri girip bir masaya oturuyor. Koka kolayla karışık bir şeyler ısmarlıyor. Tova, sırtı ona dönük çitin yanına oturuyor. Kahve içiyor.
Saat sekiz.
Martti Wester kısa bir süre sonra yan masadaki, gençten iki adamı kendi masasına çekmeyi başarıyor, onları kolalı içecekten içmeye davet ediyor, Tova içinde muhtemelen rom olduğunu düşünüyor. Martti Wester çok yüksek sesle konuşuyor. Arabasının bir sevgili gibi olduğunu, her dokunuşunda mırıldadığını söylüyor, kum rengi bir Mercedes 250.
Tova üzerinde 180 görmüştü ve bir dizeldi. Ama bunun belki de hiç önemi yok, Tova arabadan ne anlar ki.
Durum her neyse, iki genç de etkilenmiş görünüyor.
İçlerinden birine iş vaat ediyor. Öylesine geniş ilişkileri var ki, gerektiğinde birileri için tavsiyede bulunabilir. Tabii ara sıra bana bir kadın ayarlayabilirlerse, diyor göz kırparak.
Tova, gençlerin, tabii siz yapabilirsiniz, her şeye hazır birçok insan tanıyorsunuz, dediklerini duyuyor.
Buna kadeh kaldırıyorlar. Kalktıklarında Martti Wester hafifçe sallanıyor, gözleri parlıyor. Sinemaya, Ritz'e gitmek istiyor. Filmin adı *Kadın Kokusu*.
Ah evet. Bu kokuyu iyi tanıyor. Tova, Martti Wester'in taze dereotu kokan narin bitkileri tercih ettiğini öğreniyor. Ama değişiklik olsun diye ara sıra şöyle güçlü bir aroma da olabilir, kokusu...
Martti Wester burada ipin ucunu kaçırıyor.
"Çiçeklerden bu kadar söz etmek yeter artık", diyerek sırıtıyor. "Kadınların çoğu açıkça konuşulmasından, her şeyin adlı adınca

söylenmesinden hoşlanıyor, işte o zaman suları iyice kabarıyor."
Bir süre sinemanın önünde durup hayranlıkla resimlere bakıyorlar. Sonra içeri giriyorlar.
Tova eve gidiyor.
Sinemaya gitmeyi canı istemiyor. Martti Wester muhtemelen filmden sonra da devam edecek. Bir yere bir içki daha içmeye gidecek ve eğer şansı varsa birisini kapacak ve onunla birlikte Fredriksgatan boyunca evine gidecek.
Ve o yatağa girecekler.
Görülüyor ki bu kez şansı yokmuş. Ertesi sabah arabası yerinde değil. Tova kütüphaneye giderken yolunu uzatıp arabanın aynı yerde durup durmadığına bakıyor. Belli ki bu kez oyunun son bölümü oynanmamış.
Martti Wester gün boyunca dükkânında. Sık sık karşıdaki kafeye gidip kahve içiyor, öğlenleri yine orada bir tabak fırında makarna ya da lahana çorbası ısmarlama alışkanlığı var. Bazen de Cafe Bigi'ye gidiyor.
Bir keresinde öğle yemeğine Restoran Robert'e gidiyor. Öğleden sonra çalışmıyor. Tova karşıda oturup beklediği sürece de ortaya çıkmıyor. Tova onun izini kaybediyor.
Fakat bu önemli değil.
Şimdi hakkında iki hafta öncekinden çok daha fazla şey biliyor.
Hemen hemen hiç dostu olmadığını biliyor. Belki bir tek Saku, ama herhalde o da yolculukta, her halükârda ortalıkta görünmüyor.
Martti Wester yemeğe hep yalnız gidiyor, belli ki akşamlarını da çoğunlukla yalnız geçiriyor. Eğer ki geceyi yaşamaya Tova Stenhuggaregatan'da nöbet tutmaktan bıktıktan sonra geç bir saatte başlamıyorsa.
Bir öğleden sonra dükkâna birdenbire iki sarışın küçük oğlan geliyor, daha okul çağında değiller, belki dört ve altı yaşlarında. O gün dükkânı saat dört buçukta erkenden kapatıyor.
Tova büyük bir ilgiyle çocuklara karşı davranışlarını izliyor. Martti Wester onları karşıdaki kafeye götürüyor, birer gazoz ısmarlıyor, pastalarını kendilerinin seçmelerine izin veriyor. Ama çocuklar hemen karar veremeyince sabırsızlanıyor.
"İki bademli pasta", diyor garson kıza, "bütün gün burada oturamayız."

Çocuklar üstlerini kirlettiklerinde de kızıyor. Ama tezgâhtaki kız yardıma geliyor, peçete getiriyor ve küçük oğlanı alıp tuvalete götürüyor.
Kapıdan çıkarlarken Martti Wester önden gidiyor ve küçük oğlanların kapıya sıkışıp kalmak üzere olduğunu fark etmiyor.
Fakat Tova durumu görüyor. Koşarak kapıyı tutuyor ve oğlanın bir yerine bir şey olmadan geçmesini sağlıyor. Martti Wester çoktan kaldırıma çıkmış arabasının kapısını açıyor. Sonra binip gidiyorlar. Mercedes 180. Bir dizel. Tam düşündüğü gibi. Belli ki Martti Wester gerçeklerle yetinemiyor. Çocuklarıyla da o zamana kadar hiç ilgilenmediği kesin, bu açıkça görülüyor.
Tova onun ne kadar süre önce ve hangi nedenle boşanmış olabileceğini merak ediyor. Ama bunu öğrenemez.
Aslında bunları pek de bilmek istemiyor. Çocuklarını görmek istemiyor, Martti Wester'i tanımak istemiyor, kafede tezgâhtaki kıza takılırken güldüğünde yüzünde bir gamze belirdiğini bilmek istemiyor, belki çok sevdiği bir annesi olduğunu, aslında içten içe dehşetli mutsuz, yalnız ve belki de sevimli bir herif olduğunu bilmek istemiyor. Pek çok bakımdan tamamen alışılmış bir adam.
Bütün bunları bilmek istemiyor.
Bu kadarı yeter. Daha çok şey öğrenirse her şey imkânsızlaşır. Kurbanların kişisel çizgileri bilinmemelidir ve cellatlar da her zaman bir maske takarlar.
Artık zamanıdır. Tova salı akşamında karar kılıyor.
Salı sabahı oğullarına akşam gecikeceğini, dolaptan köfteleri çıkartıp ısıtmalarını, tatlı olarak kendilerine dondurma almalarını sonra da sinemaya gitmelerini söylüyor. Alın size para, haydi bakalım, sonra da yatın ve beni beklemeyin.
Çantasına blucinini ve Jon'dan kalma eski bir deri ceketi yerleştiriyor. Diğer aksesuarları da koyuyor. Ne olur ne olmaz diye migren haplarından da yeterince yanına alıyor.
Ve elbette tabanca. Mick'in Peacemaker'ı.
Ferahlamaya ihtiyaç duyması halinde de birkaç tane ekşi elma.
Gün geçmek bilmiyor. Greta-Lis kesin bir çalışma planı hazırlamak amacıyla boş zaman değerlendirme grubunun birkaç üyesini toplantıya çağırıyor. Aralarında Tova da var.
Greta-Lis çok neşeli, durmadan Tova'ya fikrini soruyor, ayrıca iki

de bir, sayın başkan benim düşüncemi sorarsanız, sayın başkan, deyip duruyor. Tova onun her şeyi birbirine karıştırdığını görüp Kocakafa-Lis diye düşünerek gizlice gülüyor.
Greta-Lis akşam kurslarının avantajlarının ve dezavantajlarının ayrıntılı bir çözümlemesini yaparken Tova orada oturup bambaşka şeyler düşünüyor. Greta-Lis'in kendisine yardımcı seçtiği merkez parti üyesi iri yarı adama bakıyor. Acaba o da birine tecavüz edebilir mi? Örneğin kendi karısına. Cumartesi akşamı saunadan sonra bir kadeh atıp buğulu gözleri ve pelte gibi titreyen göbeğiyle eve geldiğinde karısının tombul kalçalarına, çocuk yetiştirme ya da köfte pişirme tarzına ilişkin adice iğnelemeler yapıp ya da örneğin karısı komünistse onun siyasi görüşlerini eleştirince, –o zaman doğuya git de gör bakalım sosyalist ahlâk düzgün mallar üretmeye, hemen yıkılmayacak binalar yapmaya yetiyor mu– kadın kızar ve çok incinir ve belki de adamı darkafalılığından ve otoriter yapısından ötürü küçük görür ve o cumartesi ona kesinlikle dokunmak bile istemez, sonuçta dün de kendisi isterken o yanaşmamıştır.
Peki ya o zaman? Bu nazik memur ve üç çocuk babası Lars-Olof Lundin ne yapar acaba? Maj-brit ya da Maj-Lis'ini zorlar, kolunu kıvırıp, kabaca sıkar ve kadın karşı çıkıp küçümsemesini ifade etse bile üstüne çıkar mı?
Ya kadın nasıl davranır? İstemediği halde onunla yatmaya nasıl katlanır, adamın boynunu mı ısırır, yoksa böyle daha kolay atlatırım diyerek boyun eğip onu ısırmaktansa kendi kolunu ısırarak, tiksinti ve küçükseme duygusuyla midesi bulanırken gözlerini kapatıp bekler mi...
"Öyle değil mi, Tova? Yoksa sen farklı mı düşünüyorsun?"
Tova çok uzaklarda. Neden söz edildiğinin farkında bile değil.
"Ulaşım koşullarını düzenlemeliyiz", diyor Greta-Lis huzursuzlukla, "küçük çocuklu anneler için ulaşım imkânı sağlamalıyız, Norveç'te yapılan araştırmada da öneriliyor bu."
Lars-Olof-Lundin Tova'ya alayla bakıyor.
Tova da ona öfkeli bir bakış fırlatıyor.
Böyle bir kendini beğenmişin alayla bakmaya hiç hakkı yok. Bu cumartesi olmasa bile bir başka cumartesi karısına mutlaka tecavüz etmiştir bu adam.
Bunu bütün erkekler yapar.

Ama kadınların da hatası var elbette. Niçin karşı çıkmıyorlar? Niçin, şu anda canım istemiyor, en azından seninle istemiyor, demiyorlar?
Ama bunu sürekli yaparlarsa iyi olmaz tabii.
Eğer adamı ellerinde tutmak istiyorlarsa iyisi mi hiçbir şey söylemezler.
Ve çoğu da her şeye rağmen ilişkiyi sürdürmek ister.
Ayrıca temel motif aynı olduktan sonra bir Lars-Olof'u, bir Sven-Erik ya da bir Bengt-Johan'la değiştirmenin de pek faydası yoktur. Erkek güçlü, kadın zayıf olduğu sürece. Biri bağımlı, diğeri direktifleri veren olduğu sürece değişen bir şey olmaz.
Durum gerçekten böyle mi?
Şaşkınlıkla Lars-Olof-Lundin'e bakıyor, sonra bir özür mırıldanıyor. Aslında Greta-Lis'ten çok ona konuşur gibi.
Artık önemi yok. Toplantı sona eriyor.
Greta-Lis izinli, onca çabadan ve Tova'nın hazırladığı kapsamlı malzemeyi çantasına koyduktan sonra iç rahatlığıyla yolculuğa çıkabilir.
Yeni ameliyat olan Elina Lindström hastanede yatıyor.
Tova Randers gardrobun yanındaki sıraya oturarak üç dilim jambon ve iki domates yiyor. Eve gidip kendisine yemek hazırlayacak zamanı yok. Bugün Stenhuggaregatan 5 B, dördüncü kattaki evinde Martti Wester'e tecavüz edecek.
Kütüphanedeki fazla mesai bittiğinde, saat sekizden az sonra.

Tova kütüphanenin personel tuvaletinde üzerini değiştirirken planını yeniden adım adım gözden geçiriyor. Bu son günlerde çok sık yaptığı bir şey.

Martti Wester'in sahanlığında giriş katında naylon çorabı kafasına geçirecek ama yukarda kıvrılı bırakacak ve kasketin altında gizleyecek. Amatör olduğu izlenimi yaratmamak için eldivenleri giyecek. Sonra tabancayı çıkartıp Jon'un ceketinin cebine yerleştirecek. Askılı çantasını bodrum kapısında bırakması gerekecek. Ne olur ne olmaz, içinde kendisini ele verecek bir şey bırakmayacak.

Sonra asansöre binecek. Ya da asansör meşgulse beş kat merdiveni yürüyerek çıkacak. Bu durumda nefes nefese kalmamak için biraz

dinlenmesi gerekecek. Eğer yürüyerek çıkarsa buna mutlaka ihtiyaç duyacak, zaten yeterince gerginlik içinde olacak.
Eğer merdivenlerde birisine rastlarsa ya bir kat yukarı ya da bir kat aşağı giderek belirli bir ismi arıyormuş gibi yapıp aşağı inecek ve ortalık sessizleşene kadar bekleyecek. Gerekirse bunu defalarca tekrarlayacak.
Martti Wester'in kapısına dayandığında çorabı yüzüne indirecek, Sonra zili çalacak, gürültülü ve ısrarcı olmak niyetinde. Sancho'nun yaptığı gibi. Bir keresinde Sancho ziyarete geldiğinde Tova üst katta pusuya yatmıştı. Martti Wester arkalarından kapıyı kapamadan önce onu sırtından tanımıştı.
Ya tam o anda Sancho gelirse?
Eğer eve girdikten sonra gelirse hiç önemi yok. Nasılsa silahı var. Martti Wester'i tehdit ederek, kapıyı açmasını önler, buna cesaret edemez adam.
Evet, Tova zili çalacak. Kapı açılınca hızla içeri girip sol eliyle kapıyı kapatacak ve sağ elindeki silahı sükûnetle onun üzerine doğrultacak.
"Bu bir baskındır", diyecek sonra ve çorabın ardından dimdik gözlerine bakacak, "eğer dediğimi yaparsan başına bir şey gelmez."
Sonra Martti Wester Tova'nın önünden geri geri giderek divanın durduğu oturma odasından geçecek, böööğ, bunu düşünmek bile istemiyor Tova, neyse oturma odasından geçerek yatak odasına girecek. Kapıyı ayağıyla çarparak kapatacak.
Ve sonra.
Ona soyunmasını emredecek.
Yatağa uzanmasını isteyecek. Tova yatağa yaklaştığında kötü olmamak için başka şeyler düşünmek zorunda kalacak. Tova dikkatini Martti Wester ve onun sırtüstü yatmasını nasıl sağlayacağı üzerinde yoğunlaştıracak.
Sol eliyle her birini düğümü açık olarak kemerine taktığı ipleri çıkartacak. Sonra Martti Wester'i bağlayacak. Kollarından başlayacak, en tehlikelisi olduğu için önce sağ kolunu bağlayacak, sonra sol kolunu, sonra bacaklarını. Her birini karyolanın bir demirine.
Niçin geldiğini ancak onu iyice bağladıktan sonra açıklayacak. Kasketi ve çorabı çıkartacak, ceketini atacak. Ve kendisini ona tam

adıyla tanıtacak, son kez bunu yapmamıştı, adını ve mesleğini söylemişti, kendisinden öç almaya kalkmasından korkmuyor Tova, böyle bir şeye cesaret edemez.
Çünkü adama gerçekten tecavüz ettiğini kesinlikle kanıtlayacak deliller bıraktıktan sonra –kendi giysilerinde, yatakta, Martti Wester'de ve belki de iplerin üzerinde sperm artıkları– adamı öylece bırakacak. Tabancasını ona doğru tutarak polisi arayacak ve kendi kendisini ihbar edecek. Polisin gelmesini ve kendisini tutuklamasını isteyecek. Martti Wester'i bütün ihtişamıyla görecekler. Kendisini de elinde tabancayla.
Elbette polisler Tova'nın deli olduğuna hükmedecekler.
Buna hemen karşı çıkacak.
Yanılıyorsunuz, hiç de deli değilim, diyecek, sonra kendisini onlara tanıtacak. Onlardan oturup kendisini dinlemelerini isteyecek, bütün bu olayın geri planını ve neyi amaçladığını anlatacak.
Eğer polisler isterse bütün hikâyeyi anlatmadan önce Martti Wester'i çözecek.
Ayrıntılı sorular sorulmasına izin vermeyecek. Bu tür ayrıntıları gazeteler, radyo ve televizyon muhabirlerine saklayacak.
Aşağılanmaya uğradığını ve bunu telafi etmek için kendisini aşağılamış olanı aşağılamaktan başka çare bulamadığını anlatacak. Ve bu adamı aynı aşağılamayı başkalarına da yaşatmaktan vazgeçirecek tek yolun bu olduğuna inandığını söyleyecek.
Bu belki başka erkekleri de potansiyel tecavüz girişimlerinden caydıracak.
Tova bir yerde suçların bulaşıcı olduğunu okumuştu. Bir suç ne kadar alışılmamışsa o kadar çok taklit edilir. Dünyanın her yerinde gazetelerde yer almış suç olaylarının en ince ayrıntısına kadar taklit edilerek yeni suçlar işlenmesine sık sık rastlanır...
Gazeteler de suç haberleri vermeyi özellikle severler. Çünkü insanlar itici ayrıntıları öğrenmeye can atarlar, bıçak darbeleri, katı cisimler, kan gölleri ve kurbanın giysinin parçaları gibi ayrıntıları okumak isterler. İnsanlar olay yerine giderler ortalıkta dolaşıp heyecanın tadını çıkartırlar.
Stenhuggaregatan'a gelip olay yerini gözlemek bir sansasyon yaratacak.
Tova işe girişmek üzere kütüphaneden ayrıldığında kendisini ba-

yağı önemli biri gibi hissediyor. Alışılmış akışı değiştirecek bir eylemde bulunmaya hazırlanıyor. Bir örnek durum yaratacak. Yasalarda yer verilmeyen, o güne kadar hiç meydana gelmemiş, tümüyle imgelem dışı bir şey yapacak.
Bir erkek cezalandırılır, ama tecavüze uğrayamaz.
Gazetecilere ne söyleyeceğini çok ayrıntılı olarak düşünmek istiyor. Tercihi soruları kendisinin yöneltmesi.
Gündeminde tecavüzler bulunan bu toplum nasıl bir toplum, diye soracak. Nüfusunun yarısının tecavüze uğramaktan korktuğu bu toplum nasıl bir toplum? Bir erkeğin bir kadına tecavüz etmesine izin veren, ama bir kadının bir erkeğe tecavüz etmesine karşı çıkan bu kültür nasıl bir kültür? Çıplak şiddetin, düşüncenin böylesine derinlerine işleyebilmesi nasıl mümkün oluyor, bu faşizm değil mi?
Sormak istediği sorular bunlar.
Bir erkek bir kadını sadece kadın olduğu için bin türlü şekilde aşağılayabiliyor. Bu yüzden kadınlar dişiliklerini inkâr ediyor, bastırıyor, önemsemiyor, erkekler gibi olmak istiyorlar, erkeklerin sadece ardındaki boşluğu saklamak için kullandıkları karmaşık cümleler, dolaylı ifadelerle dolu dillerini kullanıyorlar. Ya duygular? Erkekler herhangi bir duyguya sahip olsalar bile bunu göstermeye cesaret edemezler. Duygularını sözcüklerin ardına saklarlar ve bu sözcükler bazen çirkindir. Özellikle de eğer söz konusu olan kadınlarsa bu böyle olur.
Ayrıca bu bulaşıcıdır. Böylece kadınlarda da kendi haklarında ve birbirleri hakkında olumsuz kanılar oluşur.
Ama bir kadın bir erkeği, sadece bir erkek olduğu için aşağılayabilir mi? Erkekler aşağılanabilir bir şey olabilir mi? Ya da böyle bir şey düşünülebilir mi? Hele kadınlar nesiller boyunca kendilerine tecavüz edenlere tecavüz etmeyi onlara saygı göstererek ihmal etmişken.
Bu anlayışı tersine çevirmenin zamanı gelmedi mi? Ki bir nesil daha...
Tanrım!
Mick ve Jockum.
Her şey ortaya çıkmadan onlarla yine de konuşması gerekecek.

Yanlış anlamamaları ve Tova'ya olan güvenlerini tümüyle yitirmemeleri için bu gerekli.
Bütün yol boyunca Tova, ne çocuk, ne tam yetişkin olmayıp arada bir yerde bulunan oğullarıyla bir diyalog sürdürüyor.
Onları öylesine iyi tanıyor ki. Gösterecekleri tepkiyi tam olarak bildiğine inanıyor. Bu gece bir erkeğe tecavüz ettim. Bunu onlara doğruca söyleyemez. Bu olacak şey değil. Onlara çok dikkatli bir şekilde açıklamalı ve bunun gerekli olduğunu anlamalarını sağlamalı. Geçerli nedenleri olduğunu anlatmalı.
Bir dakika, Jon Randers'in tepkisi ne olabilir?
Oğlanların hayran oldukları babaları Jon Randers. Tipik bir erkek.
Tova şimdi anlatmaya nereden başlayacağını biliyor.
Babanızın Kim'le şehir dışında yaptığı araba yarışını hatırlıyor musunuz, diyecek. Babanız kazanmıştı. Tam kırk sekiz dakika, Kim'den üç dakika daha az. Hız sınırına, geçiş yasağı olan beyaz şeritlere uygun araba kullandığını mı sanıyorsunuz? Hiçbirine uymadı! Ama kazanmış olması güzeldi, değil mi?
Babanız hızlı bir sürücü, öyle değil mi? Hele direksiyondayken bir kadın yolunu kapatmaya görsün, sapakta ilk geçiş hakkını kullansın ya da ışıklarda yeşil yanar yanmaz öne geçsin. O zaman babanız hemen dersini verir, önce kadını geçer, sonra ancak son anda fren yaparak kurtulabileceği şekilde hemen burnunun dibinden şerit değiştirir, ne olacak aptal tavuk. Bunu her zaman yaptığını siz de biliyorsunuz. Bu kadın milletine fazla yüz vermemeli. Hele altında onca güçlü bir araba olan bir erkekle yarışmak.
Anlatmayı çok sevdiği şu hikâyeyi de hatırlıyor musunuz, hani çalıştığı firmaya kendisini bir şey sanan genç bir adam girmiş, bir taşra firmasının işletme şefiymiş, daha ağzı süt kokmasına rağmen şef onu oturaklı erkeklerle çalışmak için uygun görmüş. Şirkette yapılan yılbaşı kutlamasından sonra o genç adama nasıl bir ders verdiklerini biliyor musunuz? Eğlence bittikten sonra peşinden birkaç kişi pusuya yatmış, babanız ve birkaç sert adam daha, üç kişi birden üzerine atılıp onu kıskaca almışlar, sonunda dayaktan burnu kanamaya başlayıp bayılmış. Sonra polis gelmeden oradan kaçmışlar. Ve işe yeni başlayan genç adam şikâyetçi olmamış, kendisini kimlerin dövdüğünü söylememiş, işyerinde de kimseye bir şey fark ettirmemiş. Ama o zamandan sonra yerinin neresi olduğu-

nu öğrenmiş. Bir daha ayak diremeye çalışmamış. Harika değil mi? Eee, erkeklerin dünyasını nasıl buluyorsunuz? Ya onların oyun kurallarını? Eğer işimizin yolunda gitmesini ve bu dünyada üstte kalmayı istiyorsak bu kurallara uymalıyız değil mi?
Jockum'un benzi solacaktır. Jockum her tür şiddetten nefret eder. Bu yüzden daha küçükken okul avlusunda her gün kavga etmek zorunda kalırdı. Sonunda onu rahat bıraktılar ve kiminle istiyorsa onunla oynayabildi. En çok da Bimbi adındaki bır kızla oynamayı severdi. Ve Bimbi yüzünden dayak yemişti, Tova bunu hatırlıyor.
Jockum üç yaşındayken İsveç'te geçirdiği tatilden sonra Pete ve Eiri ile apartman avlusunda bir araya geldiğinde tek kelime Fince konuşamıyordu ve ikisini adamakıllı pataklamak zorunda kaldı. Bunu gayet iyi anladılar. Akan kanlar silindikten sonra Jockum derhal aralarına kabul edilmişti.
Jockum, kendisi neyse o olabilmek için dövüşmek zorunda kaldı. Bugün artık dövüşmek zorunda değil.
Fakat Mick daha sert. Mick küçük yaşına rağmen kızların peşindedir. Jon Randers'in konuşma tarzı tümüyle Mick'e geçmiştir.
Tova bir akşam onun Jockum'a nasıl bir ders verdiğini işitmişti.
"Biliyor musun kadınlar biraz zorlanmaktan hoşlanırlar. Arayacağını söylediğin zamandan iki saat ya da bir hafta sonra ara, bak nasıl pamuk gibi yumuşuyorlar."
Jockum karşı çıktı, ama Tova ne söylediğini anlayamadı. Mick ona aldırmadan devam etti.
"Elinin altında her zaman birden fazla kadın olacak. Babam böyle söylüyor. Bir keresinde Benko'yla konuşurlarken duydum. Her zaman aynı çorbayı içmek çok cansıkıcı, dedi. Hem kadınlar genç olmalıymış. Yaşlandıklarında yenisiyle değiştiriverirmişsin. Ya da fazla ses çıkartıp can sıkarlarsa aynı şeyi yapmak gerekirmiş."
Tova, Jockum'un böyle konuşmalardan hoşlanmadığını biliyor. Ama ne cevap versin ki? Jon aynen bunları yaptı. Kendi öğrettiği kurallara tamamen uygun yaşadı. Tova'yı daha genç bir kadına değişti.
Gerçi bunun daha pek çok nedeni vardı. Jon Randers'in dünyada hiçbir insana sözünü edemeyeceği nedenler. Tova bunu bilecek kadar iyi tanıyor onu. Jon her zaman büyük sıkıntılar yaşardı. Zevk alabilmek için giderek daha fazla viskiye, porno dergilerine, siyah

külotlara ihtiyaç duyuyordu. Jon Randers zamanla her seferinden daha fazla tahriğe ihtiyaç duymaya başladı.
Sonunda Tova'nın cinsel iştahı Jon üzerinde ürkütücü bir etki bırakıyormuş gibi bir görünüm oluştu. Hatta birlikteliklerinin son zamanlarında Tova çok tuhaf orgazmlara ulaşabiliyordu, küçükseme ve isteksizliğin yardımıyla Jon'u iyice mahveden esrimelere kapılıyordu. Tova, bir zamanlar dünyada her şeyin üzerinde sevdiği bu adamı zorlamak ve tüketmekten daha fazla zevk aldıkça, ondan daha fazla öz ve kuvvet çektikçe, daha etkin ve talepkâr oldukça Jon ona bir o kadar azını vermek istiyordu.
Jon vermek yerine onu küçümseyerek susturmaya çalışıyordu.
"Oğlanları uyandıracaksın," diyordu, "kes şu ciyaklamayı. Bir orospu gibi davranıyorsun lanet olası."
"Senin de istediğin bu zaten", diye bağırıyordu Tova. "Her zaman orospulara eğilimin oldu. Siyah külotlar, çizmeler, bellerinde altın zincir. İstediğin bu değil mi senin?"
Tova masanın üzerindeki vazodan bir lale çekiyor, kulağının arkasına takıyor, yapabildiği kadar kalçalarını sallıyor, sonunda ezilmiş çiçeği Jon'un suratına fırlatıyor.
Sonra gözyaşlarına boğuluyor ve Jon yastığını alıp oturma odasındaki divanda yatıyor. Tova bir şeyleri onarma imkânını yine kaçırıyor.
Belki de Jon Randers'le arasındaki ilişkiyi artık hiç de onarmak istemiyor. Jon, kendisinden bir çocuk bekleyen Birgitta'yla evlenmek için bir an önce boşanmak istediğinde öfkelense bile.
Kendisini kısırlaştıran Tova'ydı. Bunun en iyi olasılık olduğu konusunda uzlaşmışlardı. İkisinden birinin bunu yapması gerekiyordu. Ama kısırlaştırılacak Jon olamazdı. Bunun fazla tehlikeli bir deney olduğunu ikisi de görmüşlerdi. Jon bunu kaldırmakta belki de çok zorlanacaktı. Oysa Tova bundan etkilenmeyeceğinden kesinlikle emindi. Hiçbir zaman, hiçbir koşul altında bir çocuk daha istemiyordu.
İkisinden hangisinin kısırlaştırılacağı önemli değildi. Aynı kapıya çıkıyordu –artık çocuk sahibi olmayacaklardı.
Ama Tova Jon'a güveniyordu. Başka kadınlarla olduğunda önlemini alacak kadar aklı başında olduğuna gerçekten inanıyordu. Öğrendiğinde bağırarak dikkatsizliğini Jon'un yüzüne vurdu.

Jon gayet sakin, "Ben Birgitta'nın önlem aldığına gerçekten inanmıştım", dedi.
"Peki kendisine sormadın mı? Önlem aldığından emin olmaya çalışmadın mı?"
"Bunu niçin yapacaktım ki", dedi Jon. "Bence bir kadın gerçekten hamile kalmak istiyorsa bu kendi meselesidir."
Tova sınırsız bir öfkeye kapılıyor. Çeşitli nedenleri var bunun. İçinde yükselen nefretin hangi etkenlerden kaynaklandığını bile tam olarak ayırt edemiyor. Yalnızca ihanete uğradığını biliyor, hem de yüzlerce kez. Sadece Jon tarafından değil, bütün erkek cinsi tarafından. Hiçbir şeye aldırmayan, kadınları tekrar tekrar çeşitli biçimlerde ortada bırakan bütün erkekler tarafından ihanete uğramış hissediyor kendisini. Konu ne olursa olsun sonuçlarını hep kadınlar taşımak zorunda. Çocuklu ya da çocuksuz. Düzüşmek ya da düzüşmemek. Erkekler, durum o değerli iktidarlarını tehlikeye sokmadığı sürece, erkekliklerinin zaferini tattıkları sürece bedelini kimin ödediğine aldırmıyorlar.
Bok. Bok. Bok.
Tova nereye gidiyor acaba? Aklında eski hikâyeleri, artık bir önemi kalmamış çoktan atlatılmış sorunları kurcalarken ayakları onu nereye götürüyor?
Yoksa hâlâ bir önemleri var mı?
Niçin asıl gitmek istediği yer olan Stenhuggaregatan sapağına değil de, ters yönde birkaç blok ötede Bergmansgatan'da yürüyor?
Kari'ye giden yön.
Bedenini cerrahların neşterlerine teslim etmekle doğru yapıp yapmadığından bir an için kuşku duymasına neden olan tek insanın Kari olması bir rastlantı değil. O an Kari dirseğine dayanarak Tova'ya bakmış ve şunları söylemişti:
"Eğer çocuklarım olmasaydı senden bir çocuğum olmasını isterdim." Bir an için Tova'nın başı dönüyor, ama hemen geçiyor.
Sonra Kari'nin yanağına bir öpücük konduruyor, ona sarılıyor, aralarında yaşananın yeterlinin ötesinde olduğunu ve bu anları sonsuzlaştırmak için çocuk yapmaya ihtiyaçları olmadığını söylüyor.
Kari bunu niçin söyledi acaba?
Daha birkaç hafta sonra, yoksa sadece birkaç gün ya da birkaç saat mi –bunu tam olarak hatırlayamıyor– aynı şeyi belki de bembeyaz

dişli kadına söyledi. Ve mutlaka aynı ciddiyetle, hatta belki de fazlasıyla.
Bu bir lütuf mu, bir kadının o müthiş erkeğin bir zamanlar bu dünyada var olduğunun anısını ölümsüzleştirmek için onun bütün kendine özgü özelliklerini yeniden üretmeye yarayan bir tarla işlevi gördüğü için sonsuz bir şükran duyması mı gerekiyor? Özellikle de eğer erkeğin zaten yeterli ve makul sayıda çocuğu varsa.
O halde erkek rahatlıkla bu yemi atabilir. Olağanüstü bir özveri ve silinmez bir hatıra görünümündeki avının elinin altında olduğundan emindir.
Sanki bu yaşanan anların kendisi yeterli değilmiş gibi.
Hepsinin kuşku duyduğu bu mu? Yeterince iyi olmadıklarından mı kuşku duyuyorlar?
Martti Wester kadınlarda kırbaçlar ve kelepçelerle neyin izini bırakmak istiyor. Kendi yetersizliğinin mi?
Tova aniden topuklarının üzerinde dönüyor. İtinayla hazırladığı zamanlama planı bozulmak üzere.
Tova birkaç dakika sonra Stenhuggaregatan'da.

Evin kapısından girerken Tova'yı kimse görmedi.
Kendini çok sakin hissediyor. Ne kadar sakin olduğuna şaşıyor aslında. Her şeyi iyice düşündü, artık sadece uygulaması gerekecek. Eğer insan gerginse bunun nedeni düzgün bir plan yapmamış olmasıdır, diyor kendi kendine.
Başlangıçta her şey planladığı gibi yürüyor. Merdivenlerde kimse yok, Tova'nın aslında hiçbir işinin olamayacağı bodrumların girişine indiğini kimse görmüyor. Uzun süre orada durduğunu, uçları kemerine bağlı iplerin ilmeklerini kontrol ettiğini, çorabı başına geçirip yukarı sıvadığını, bereyi üzerine geçirdiğini, sonunda eldivenleri giyip tabancayı ceketinin kolunun içine gizlediğini kimse görmüyor.

Sonra üst kata doğru yola koyuluyor.
Önce bir sonraki kata çıkıp asansörün düğmesine basıyor.
Tam asansör geldiği sırada o yıl çok moda olan çiçekli kloş eteklerden giymiş ayak tırnakları ojeli genç bir kız geliyor. Kız dostça gülümseyerek asansörün kapısında bekliyor.
Niçin gülümsüyor?
Kadınlar niçin hep gülümsemek zorundadır, neden her fırsatta birilerine gülümsemeleri gerekir?
Beni sevin, beni sevin.
Ya da bu bitmek bilmeyen gülümsemenin başka bir anlamı var mı?
Tova gülümsemesine karşılık vermemek için kendisini tutuyor. Kıza hangi kata çıkmak istediğini soruyor. Hiç istifini bozmuyor.
"Yedinci kat", diyor kız ve Tova'ya uzun uzun bakıyor.
Elbette, en üst kata. Tova üçüncü katın düğmesine basıyor. Asansör çıkarken birbirlerine bakmaktan kaçınıyorlar. Tova tam inerken aynaya bir göz atıyor.
Ve donup kalıyor.
Asansör duruyor. Tova'nın bakışları aynadaki kendi görüntüsüne çakılıp kalıyor. Aslında Tova Randers olması gereken, ama hiç de olmayan görüntüye takılıp kalıyor. Tanrı aşkına bu hali ne?
Bembeyaz, gergin bir yüzün ortasından dehşet içinde bir çift göz kendisine bakıyor. Ağzı tümüyle kasılmış, yıpranmış bir örgü bere saçlarını tamamen gizliyor, Jon Randers'in kendisine çok büyük gelen deri ceketinin yakasından çıplak boynu görünüyor, omuzları utançla düşmüş görünüyor.
Dehşetli komik görünüyor.
Tam bir deli gibi.
Onu bu şekilde gören hiç kimse, ne söylerse söylesin asla ciddiye almaz, hele bir baskın yapmaya kalkıp da buz gibi bir ifadeyle silahını çekerse.
Bu işin ne başı ne sonu doğru. Umut yok.
Her şey ters gidiyor, hiçbir şey yolunda değil.
"Üçüncü kat", diyor kız ısrarla.
Tova gülmeye başlıyor. "Hahhahha, ne salaklık, nasıl bir aptallık, hahhahha."
Tova kıkırdayıp duruyor, bir türlü kendisini tutamıyor, asansörden inerken eliyle ağzını kapıyor, kahkahaları boğularak çıkıyor, hay

Allah, burada Martti Wester'in merdiveninde bu aptal kahkahaları durdurmak için ne yapmalı?
En son basamağa çöküyor. Ne beklemişti Tanrı aşkına? Ama her halükârda evde aynaya baktığında böyle görünmüyordu, karşısında bir Ulrike Meinhof, banka soyguncusu Clark Olofsson ya da silahını kaldırmış o çelik gibi tiplerden birisi duruyordu, tamam, silahı bir kere ters yönde tutmuştu, ama hemen fark etmiş ve ondan sonra doğru tutmaya özen göstermişti, bir haydutun silahını kendi karnına çevirmesinin oldukça enayice bir izlenim bırakacağının farkındaydı.

ama böyle bir soytarı gibi

iyice amatör bir temsildeki hüzünlü soytarı gibi

hayır, kendisini daha önce hiç böyle görmemişti.

Noel babanın gerçek olduğuna hâlâ inanan üç yaşındaki bir çocuk bile Tova Randers'in gerçekten ateş edecek bir haydut olduğunu yutmazdı.
Fakat şimdi ne yapacak?
Orada, o evin içinde başını soğuk taş duvara dayamış oturuyor ve koca şehirde, her yanda yankılanan bütün o gürültüleriyle kendisini ürküten, bu evden daha fazla içine korku salan başka bir yer olmadığını biliyor, hışırdayan su boruları, bir yerlerde çok yüksek sesle çalan radyonun tehditkârlığı ve bu evin içinde bir kanepesi, bir yatağı ve belki de şu sırada sonu gelmek bilmeyen gümbürtülü, itici bir müzik çalan teybi olan Martti Wester adında bir adam var, Tova müziği duyabileceğinden emin, dam da dam da dam

Tova şimdi oradan kaçabilir, eve gidebilir, Martti Wester'in kapısından bir kez daha içeri girmeye, müziğini dinlemeye, kokusunu koklamaya onu kimse zorlayamaz. Martti Wester'in yaşamıyla ne alakası var

kendisini bu adamla bir kez daha yüz yüze gelmeye zorlaması gerektiğini niçin düşündü, zaten yapacağını yaptı Tova'ya, yeterince zarar verdi

burada şimdi ne arıyor?

Şimdi eve gidecek. Bir banyo yapacak. Yatağa uzanacak. İlginç bir şeyler okuyacak. Kafasını kemiren kurtları atacak. Ve sanki hiç bir şey olmamış gibi yaşamaya devam edecek.
Sonuçta olan neydi ki? İşte orada oturuyor. Ne hasta ne de ölü, ya-

ralanmış bile değil. Eh o halde? Başına gelen, bu ülkede, bu kentte yıl be yıl her gece yaşananlardan daha kötü değil.
İşte bu!
Ve hiç kimse buna karşı bir şey yapmıyor. Hep böyle devam ediyor. Ta ki birisi sonunda...
Eğer şimdi geri dönerse yenilmiş olacak, bunu hissediyor. Ondan sonra kim istese gelip canının istediğini yapabilir Tova'ya. O da başına gelen her şeyi teşekkürle kabullenir, kimse görmesin diye gözyaşlarını tuvalette akıtır, sonra yüzünü yıkar ve erkeklerin koşullarına göre yaşar.
Şimdiye kadar olduğu gibi.
Bu tam da şimdiye kadar hep yaptığı şey değil mi? Her zaman erkeklerin çevresinde dönmedi, dolaşmadı mı, düpedüz insan olmak yerine hep ilk planda bir kadın olmak istemedi mi? Tova Randers'ten birazcık daha farklı olmasını tercih edeceği herhangi bir kadın. Biraz daha güzel, kalçaları o kadar geniş olmayan, birazcık daha yumuşak ve uyumlu, diğer kadınlar için söylendiği gibi, işte ve yatakta daha becerikli.
Jon Randers'in koşullarına uygun olarak oğullar doğurmak, çay yapmak ve biraz da geçime katkıda bulunmak. Bir deneme süresi için. Ta ki yaşlanıp işe yaramaz hale gelene kadar. Jon hiç onun kim olduğuyla, Tova Randers'in aslında ne olduğuyla, bu adın ve bu tenin ardında ne olduğuyla ilgilendi mi? Yüreğinden ne geçirdiğiyle, ne duyduğu ne düşündüğüyle, bu dünyada yaşamını nasıl şekillendirmek istediğiyle ilgilendi mi?
Tova kendi işinden bahsettiğinde esnemeye başlar.
Ona düşlerini anlattığında ve Tova her gece, hiç uyanmak istemeyecek ve ertesi gece kaldığı yerden devam etmek isteyecek kadar fantastik düşler görür, bunları Jon'a anlattığında öfkeyle tepki gösterir, düşlerin hep aptalca şeyler olduğunu söyleyip o gün ne yemek pişirdiğini sorar.
Düşünde evin yandığını görür, kendisi yan tarafta karşıdaki evin yanışını seyreder, oğlanlar daha küçüktür, onları pencereye taşır, aşağı atlarlar, örtülere sardığı için yumaşakça düşerler ve kurtulurlar. Ama Jon Randers alevlerde ölür, Tova hiç aldırmaz ve sarıp sarmaladığı çocuklarıyla oradan uzaklaşır.
B. onu dinlerdi. Belki de bir zamanlar Tova için o kadar önem ka-

zanmasının nedeni buydu, B. Tova'nın her konuda görüşünü öğrenmek isterdi, buna ne dersin Tova, hayır, ben senin ne düşündüğünü bilmek istiyorum, Jon'un ne düşündüğünü değil, kendin buna ne diyorsun, bu konudaki görüşlerinin ne olduğunu daha önce hiç düşünmedin mi?
Köpekleri sever misin Tova?
Tova bunu bilmiyor. Köpekleri sevip sevmediğinin farkında değil. O iki küçük çocuğun annesi. Kendi görüşleri yok, o emziriyor, biberonları ısıtıyor, püreler yapıyor, onları besliyor, avutuyor, altlarını bezliyor.
B.'ye ulaşamasa da –acaba B. Tova ihtiyaç duyduğunda ulaşabileceği gibi mi?– B.'ye buna rağmen anlatıyor ne düşündüğünü, Jon Randers anlatacaklarını beğenmediğinde, saatlerce kapalı kapılar ardında telefonun başında oturup Tova kapıyı bir parmak bile aralayacak olsa öfke krizlerine kapıldığında, o zaman Tova, B. ile aralarında bir bağ örüyor, ona sarılıyor, örgüsünün başına oturup Jon'u ve oğlanları terk ediyor, B. Tova'yı beğeniyor, onu istiyor, sadece onu.
B. gerilim istiyor, riskleri seviyor ve tehlike yaşamak istiyor, işyerinin arka kapısından çık Tova, telefon santralinin oradan, arşivde ya da ödünç verme bölümünde veya alt katta olduğunu söylersin, randevu defterinde yirmi boş dakika sadece, B. seni arka avluda bekliyor ve seni on dokuz dakika sonra geri gönderdiğinde yanaklarına renk gelmiş olacak, hem sadece bu değil, gözlerin de parlayacak.

bir bisturi bir insana olan ilgiyi ve onun birisi için taşıdığı tüm önemi kesip atabilir mi?
Doğurganlığını yitirmiş ve gereksiz.
Üstelik fazla yaşlı. Orta yaşlarda.
Kari'nin kendisi için bunları düşündüğüne inanıyor Tova.
Bir kadının onay bulması için ne kadar genç olması gerektiğine kim karar verecek? Kuzeyli kadınlar ince, uzun, sarışın ve genç olmalı. Bütün diğerlerinin yeri başka bir yer, ne görünürler, ne sesleri duyulur, hatta mevcut bile değillerdir, onlara gerek duyulmaz, kendileri de kimseye gerek duymazlar. En azından bir erkeğe gerek duymazlar.
Normal, hoş bir erkeğe. Ama Martti Wester gibi adamlar, onlar bu

mevcut olmayan kadınların gözlerine bakarlar ve her şeye hazır olduklarını, seçme şansları olmadığı korkusu içinde olduklarını anlarlar. Ve sorun çıkartmayacak kadar çok korktuklarını.
Eğer sorun çıkartırlarsa, sorun bir bumerang gibi kendilerine geri dönecektir, kendilerine isabet edecektir, bunu bilirler bu kadınlar. Martti Wester gibi adamlar da bunu bilir.
Bu yüzden Martti Wester gibi adamları durdurmak gerekir. Birisinin onları durduracak cesarete sahip olması gerekir.
Tova'da bu cesaret var.
Tova köpekleri sevdiğini biliyor, artık biliyor. Çoğu konuda ne düşündüğünü biliyor, kalanını da bulacak. Kendi düşüncesine sahip olmaya ve bunu savunmaya hakkı var. Bütün bu maskaralık umrunda değil. İşi oluruna bırakacak.
Tabancayı sağa sola sallamak yerine Martti Wester'le konuşacak. Martti Wester'in ne yapmış olduğunu kavramasını sağlayacak, ona bunu, iplerle bağlanmanın, insanlık onurunun kırılmasının ve istemdışı zorlanmanın ne olduğunu kendi vücudunda hissedeceği şekilde anlatacak. Tova'nın söylediklerini dinlemesi ve asla unutmamasını sağlayacak.
Mesele sadece doğru sözcükleri seçmek.
En kötü durumda zaten tabancası var.
Rahatlamış bir şekilde bereyi çıkartıp çorabı çekiyor, saçlarını savuruyor ve artık kafasına yapıştırılmamış olmalarının tadını çıkartıyor, tarağı saçlarından geçirip bir kez daha asansörün düğmesine basıyor.
Hızla aynaya bir kez daha göz atıyor.
Eh. Daha farklı giyinmiş olabilirdi elbet.
Ceket gözüne hâlâ yabancı görünüyor ve üzerine iyi oturmuyor. Bu yaz sıcağında aşırı kalın ayrıca. Martti Wester kılığı karşısında şaşıracak mutlaka.
Bunun önemi yok. Her zaman böyle giyinip giyinmediğini düşünmesinin gerçekten bir önemi yok. Önemli olan sadece niçin geldiğini kavraması.
Fikrinin değişmesine yetecek zaman bırakmadan hemen Martti Wester'in kapısını çalıyor. Karar vermiş olduğu gibi düğmeye enerjik bir şekilde basıyor. Plana tamamen uygun.
Ama sonra bütün planları dağılıyor. Şimdi hiçbir planı yok artık.

Sadece korkusu ve kararlılığı var.
O sırada kapı açılıyor ve Martti Wester karşısında duruyor. Tova'nın kalbi deli gibi çarpıyor, korkusu sandığından daha büyük, Martti Wester kapıyı açtığında korkusu çok daha büyüyor.
Tova korkuyor. Martti Wester şaşkın. Tanımadığı Tova'ya şaşkınlıkla bakıyor.
Tova sonunda sesinde kontrol edemediği bir titremeyle "İyi akşamlar", diyor.
Sonra susuyor. Şimdi Martti Wester bir şeyler söylemeli ki, karşılığını versin.
"Ee, iyi akşamlar, iyi akşamlar", diyor Martti Wester ve kapıda durmaya devam ediyor.
Martti Wester ne düşünüyor? Tova'nın bir satıcı olduğunu mu, belki cennet saadeti sattığını düşünüyordur, Tova şimdi hemen bir şeyler söylemek zorunda, yoksa kapıyı kapatacak ve sonra artık içeri giremeyeceği için çekip gitmekten başka şansı kalmayacak... of, hayır.
"Biraz... acaba içeri girebilir miyim," diyor Tova. "Ben... sen belki beni tanımadın... sen ve ben... Ben daha önce de sana gelmiştim. Ayın on altısında."
Martti Wester Tova'ya bir şey anlamadan bakıyor.
"Seninle bir şey hakkında konuşmak istiyorum," diyor Tova. "Buraya son geldiğimde, anlatınca hatırlayacaksın, fazla uzun sürmez, eğer... eğer şu anda bir işin yoksa..."
Söylediklerindeki alttan alır tonun kendisi de farkında. Soruları açıkça ters bir cevabı davet ediyor. Sanki bir kez daha bir darbe yemeyi beklermiş gibi.
Eğer burada böyle adamın önünde eğilip özürler dileyip kekeleyecekse pekâlâ evine gitse de olur.
Asla yapamayacak.
Bir bu eksikti, bu kadar yol almışken geri dönmek. Martti Wester henüz kapıyı kapatmadı ki, hâlâ orada duruyor ve o da ne söyleyeceğini, Tova'ya nasıl davranacağını bilemiyor. O da tereddüt içinde. Aynen Tova kadar tereddütlü!
O zaman Tova doğruca içeri giriyor.
Oturma odasına kadar gidiyor orada tabancayı hemen çıkartabileceği bir şekilde kanepeye oturuyor. Ne olur ne olmaz.

Çünkü judo öğrenmiş falan değil.
Aynı kanepe.
Ee ne olmuş. Kanepelerden korkmaz Tova.
"Ben Tova Randers'im", diyor. "Beni tanımadın herhalde, değil mi?"
"Bana çok tanıdık geliyorsun", diyor Martti Wester ve davetkâr bir şekilde gülümsüyor. "Sadece seni nerede..."
"Maestro'da", diyor Tova, "on altı temmuzda. Sonra seninle birlikte buraya geldim."
Martti Wester pufluyor.
"Ha, öyle mi", diyor ve kanepede oturan Tova'ya araştıran bakışlarla bakıyor.
Tova orada nasıl oturduğunu hissediyor. Kanepenin kenarına ilişmiş, bir öğretmen, şefinin karşısına çıkmış bir kütüphane yardımcısı gibi terbiyeli, uysal, dürüst ve bir art düşünce olmaksızın tetikte.
Martti Wester ona sırtını dönerek bar tezgâhına gidiyor, orada bir süre oyalanıyor, sırtını hep Tova'ya dönük tutuyor. Aklından kesinlikle iğrenç düşünceler geçiyor, Tova, Martti Wester'in, ne zaman kanepesinin üzerinde bir kadın otursa, sadece iğrenç düşünceleri olabileceğini aklından geçiriyor.
İğrenç de ne demek?
Martti Wester'in düşünceleri neyle meşgul olursa olsun her zaman iğrençtir, bu Tova için kesin. En azından o an için.
"Belki biraz sohbet ederken bir şey içmek istersin...", diyor anlamlı bir ses tonuyla.
Martti Wester kesinlikle unutmadı. Yaşananları çok iyi hatırlıyor. Ve ayrıca Tova'nın oraya niçin geldiğini çok iyi bildiğine inanıyor. Nefret aniden ortaya çıkıyor. Daha Tova nefretin içinde yükseldiğini tam olarak anlayamadan içinde patlıyor, kızgın bir öfke, aynı bu adamın şiddetini yaşadığı o gecedeki gibi, o adam şimdi kendisinden öylesine emin orada duruyor, şişelerini bardaklarını şıngırdatıyor, üstelik kendisini dayanılmaz buluyor, Tova herhalde o gece yeterince doymadı, biraz aşağılanmayı ve biraz şiddeti özledi, o zamandan beri belki de onu hayal etti, onu, iplerini ve likörünü.

Martti Wester iki elinde birer bardak tekrar ona döndüğünde,

yüzünde bal tatlısı bir gülümseme, gömleğinin yakası birkaç düğme daha açılmış, bir bu eksikti.
Martti Wester sanki gökten düşen bir armağan gibi umulmadan gelen bir gecenin açılışı için ona bir bardak içki ikram etmek istediğinde

Tova birden kanepeden kalkıyor, elindeki tabancayı ona doğrultarak ürkek bir ses ve korku dolu gözlerle konuşuyor

isteği dışı bir şeye zorlanmanın ne olduğunu kendisi öğrenmeden bir daha asla hiçbir kadına şiddet uygulayamayacak

korku ve dehşet içinde kalmanın ve kendini kurtaramamanın, senin güvenmediğin, kendisi de kendine güvenmeyen ve bu güvensizliğiyle tehlikeli olan birinin merhametine ya da merhametsizliğine mahkûm olmanın ne demek olduğunu Tova ona öğretecek

Şu anda Tova bu konumda.
Martti Wester donmuş gibi kalıyor. Tova onun gözlerinde yeni bir ifade görüyor, gözlerine birdenbire korku doluyor, birdenbire Tova Randers hakkında ne düşüneceğini, onun kendisinden ne istediğini bilemez hale geliyor.
Tova'nın deli olduğunu düşünüyor. Başka bir şey düşünmesi mümkün değil.
Bu daha da iyi. Deli insanlar tehlikeli olurlar.
Martti Wester en azından Tova'nın söylediklerine şimdi doğru dürüst kulak veriyor.
"Al bir yudum", diyor Tova, "eğer istiyorsan rahatlıkla içebilirsin, ama ben istemiyorum, likörün iğrenç bence. Sonra yatağın üzerine otur, çünkü içimden geçenlerin hepsini söyleyebilmek için zamana ihtiyacım olacak, evet, evet, öyle geri geri git içeri aslanın inine, yatak yumuşak değil mi?"
Tova ne yapmayı düşünüyor?
Konuşmak istiyor. Sadece konuşmak, anlatmak ve söylediklerine elindeki tabancayla etki kazandırmak istiyor.
Martti Wester'in bakışları tabancada sabitleniyor. Yatağın üzerinde oturuyor. Bir sıçrayışta Tova'nın elinden silahı almayı isterdi, ateş etmeye cesaret edemez, elini kenara itebilecek kadar uzun süre tereddüt geçirir, Martti Wester buna inanıyor. *İnanıyor.*
Ama emin olamıyor.
Bunun yerine şakacılığı deniyor.

"Hadi ama, bırak şu nesneyi bir kenara", diyor. "Gel yanıma keyfimize bakalım, bende çok başka bir silah var, mutlaka hoşlanırsın, hadi gel bir dene."
Nedeni Martti Wester'in ses tonu mu, yaltakçı, şeker gibi olmaya çalışan gülüşü, beceriksiz sözcükleri yoksa gözlerindeki korku mu? Tova'nın kendisini birdenbire çelik gibi sert, soğukkanlı ve üstün hissetmesinin nedeni nedir? Güç şimdi onda ve nefret bir buz parçası gibi midesinde çörekleniyor.
"Haklısın, haydi oynayalım", diyor Tova. "Haydi, son kez olduğu gibi aynı oyunu oynayalım, başla, çıkart üstündekileri, bu oyun hoşuna gidecek oğlum, soyun ve yatağa uzan."
Tova birdenbire çok alçak sesle konuşmaya başladığını fark ediyor, neredeyse fısıltı halinde ve Tova'nın aklına okul zamanından en çok korktukları öğretmen geliyor, öfkelendiği zaman hep alçak sesle konuşurdu, ne kadar öfkelenirse o kadar yavaş tıslardı ve bütün öğrenciler suspus olurlardı, bağırmak çok yanlış, fısıldamak gerekiyor, sinsi ve tehlikeli biçimde ağır.
Martti Wester tereddüt ediyor –geçen sefer her şey o kadar kolayken şimdi niçin tereddüt ediyor, niçin şimdi her şey çok farklı– Martti Wester tereddüt geçirirken Tova, en azından teşhirci değil, diye düşünüyor.
Tova bir keresinde bir teşhirciyle karşılaşmıştı, onunla asansörle dördüncü kata kadar çıkmıştı, kendi kendisine böyle insanların aslında zararsız olduklarını, kadınların şaşkınlığa düşmesini, tiksinmesini en çok da korkusunu görmekten başka bir şey istemediklerini, pantolonlarının önü açık durmaktan başka bir şey yapmadıklarını ne kadar söylerse söylesin pek yararı olmamıştı. Camsız asansörde adamın yanında çıkarken buna rağmen titriyordu ve asansör sanki sonsuza doğru gidiyor da gidiyordu, ya şimdi yardım düğmesine basarsa, ya saatlerce iki metrekare yerde onunla kapalı kalırsa. Asansör sonunda durduğunda dizleri titreyerek dışarı çıkmıştı.
Hiçbir şey olmamıştı. Elbette.
Sonra kendisini yavaş yavaş sakinleştirmişti. O adamla konuşabilir, ona aldırmadığını, bağırmayacağını, onu iğrenç bulmadığını söyleyebilirdi.
Ama onu iğrenç buluyordu bir kere ve ona bir daha rastlasa yine

aynı şekilde korkacağını biliyordu.
Teşhircilerin zararsız olduklarını ne kadar okumuş olursa olsun.
Ama Martti Wester ikisi de değil, ne bir teşhirci ne de zararsız.
Tova onu kendi iradesiyle zorlamalı. Yoksa yenilir ve bir kez daha Martti Wester'in kurbanı durumuna düşer.
Tova birisini ikna etmek için insanın kendi söylediklerine sıkı sıkıya inanması gerektiği konusunu çok düşünmüştür, bütün giz burada ve belki de erkekler alçak sesle fısıldayan birinden çok, haykıran birini inandırıcı bulurlar, bu askeri kuralı içselleştirmişlerdir, en yüksek sesle bağırana itaat etmek gerektiğini düşünürler.
"Heey", diye haykırıyor Tova başçavuş gibi, "kıpırda bakalım, heey, şu oyunumuzu oynayacak mıyız oynamayacak mıyız!"
Ve Martti Wester o zaman gerçekten de soyunup yatağa uzanıyor.
Tova konuşmaya devam ediyor, söyledikleri kulağa neredeyse çocukça bir gevezelik gibi geliyor, ama öyle değil. "Beni bağladığın ipleri hatırlıyor musun, şimdi de ben birkaç parça ip getirdim yanımda, eveet yardım etsene biraz, öyle daha kolay olur, sağ el kelepçe kısmından geçecek ve yatağının borusuna da bir düğüm, böyle iyi işte, şimdi sol el, sonra sırayla ayaklar.
"Aferin Martti Wester, eee, nasıl hissediyorsun kendini?"
"Gelsene, o zaman çok daha iyi olacak", diyor, "birazcık yakına gelsene, birbirimizi ısıtır rahatlatırız. Görmüyor musun böyle pek iyi olmuyor."
Tova bunu gerçekten de görüyor.
Martti Wester'in durumu hiç de iyi değil.
O zaman Tova alay etmeye başlıyor.
"Eeee", diyor "ne oldu sana, yoksa sen bomba gibi bir herifsindir. Yoksa sunacak bir şeyin yok mu, arkadaşlarına durmadan anlattıkların sadece gösteriş mi? Benim için tam bir süngüsü düşüksün, hahha."
Tova'nın söyledikleri Martti Wester'in hiç hoşuna gitmiyor, hele sesinin tonu hiç. Öfkelenmeye başlıyor.
"Allah kahretsin niyetin ne senin", diyor. "Hadi gel buraya bütün gece vaktim yok. Düzülmek istiyorsan gel artık."
O zaman Tova onu daha da alaya alıyor.
"Öyle mi", diyor, "bunu bile beceremiyorsun demek, siz erkeklerin hayali değil mi bu, bildiğiniz en güzel oyun, bir kadın sizi bağlayıp

tecavüz edecek, şehvetli, çılgın bir kadın, bunu düşlemez misiniz yoksa?"
Ceketini çekip çıkartıyor.
Ceketin içinde çıplak, blucinini de köşeye fırlatıyor.
"Eee bakalım şimdi bir şey olacak mı?"
Ama bir şey olduğu yok. Kıpırtı yok.
"Beni çöz artık", diyor Martti Wester, "artık hiç komik gelmiyor. Eğer senin aklını tamamen kaçırmış olduğunu fark etseydim, Maestro'da kendimi senden korurdum.."
"Ve benim yerime bir başkasına yanaşırdın", diye tamamlıyor Tova. "Ama bir kere bunu göremedin ve *beni* oyuncak olarak seçtin, bir başkasını değil, *bana* zor kullandın, *bana* tecavüz ettin."
Şimdi Tova'nın sesi titriyor, bu titremeyi bir türlü bastıramıyor.
"Sen de beni fazla yalvartmadın ama", diyor Martti Wester. "Eğer o kadar istiyorsan, bir daha yapabilirim, benim için fark etmez. Buyur emrine amadeyim, yalnız o tabancayı bırak, çünkü beni çok rahatsız ediyor. Yoksa son keresinde yeterince zevkli olmamış mıydı, hatırlayabildiğim kadar..."
"Hiç de zevkli olmamıştı", diyor Tova zorla. "Şiddet bir zevk değildir, kurban için değildir. Senin oyunların sandığın kadar zararsız değil, Martti Wester, yavaş yavaş kavrıyor musun bunu, ne yapmış olduğunu kavrıyor musun", diye bağırıyor Tova ve içinde tekrar bir nefret dalgası kabarıyor.
"Kadınlar ancak tecavüze uğradıklarında şehvete kapılırlar değil mi, onlara vurduğun zaman ellerinin altında çılgınlar gibi kıvranırlar, nihayet onlarda hal bırakmayan, güçlü, büyük, kıllı ve gitmek için yalvardıklarında kılını bile kıpırdatmayan bir adam, her kadın tecavüz edilmek ister, bunu sen söyledin, öyle değil mi, buna kesinlikle inanıyorsun, değil mi?"
"Eee", diye devam ediyor Tova, "siz erkeklerde durum nasıl? Sizler için de aynen böyle, değil mi? Sizler de daha farklı değilsiniz ki, eminim ki böyle bir oynaşmaya karşı değilsiniz, kendinizi yatağa bağlatmaya, kamçılatmaya, alay edilmeye bayılırsınız mutlaka, bu sizi iyice çıldırtır, iyicene bağlanana kadar bekleyemezsiniz bile değil mi?"
Martti Wester hiçbir şey söylemiyor. Sadece nefret dolu bakışlarla bakıyor.

O gece Tova'nın da yaptığı gibi. Ve şimdi yine yaptığı gibi.
"Sana tecavüz edeceğim", diyor Tova Randers.
Kendi sözcüklerini duyuyor.
Ama onlara inanmıyor, Martti Wester için ne kadar az inandırıcıysa kendisi için de öyle. Her ikisi de bunun oynadıkları oyuna dahil olduğunu düşünüyor,

gerçekten iyi olan bütün oyunlar gibi öğretici bir oyun, insan yaşamı oynar, büyüdüğünde de oynayabilmek için, aslında hep kum havuzunda küreklerle oynar gibi devam eder, bana vurdu, küreğimi elimden aldı, beni kum havuzuna sokmuyorlar, salıncağa binmeme izin vermiyorlar

bir keresinde Gunvor salıncağın önüne koşturmuş ve salıncak alnının ortasına çarpmıştı, Gunvor yere düştü, bir kan birikintisinin ortasında yatıyordu ve yüzü bembeyazdı, çocuklardan birinin annesi geldi, sonra onu Topeliusgatan'daki Kızılhaç hastanesine taşıdılar.

ve sanırım öldü

ama bu sadece bir oyundu!

ve ertesi gün kum artık kanlı değildi,

ve biz hiçbir şey olmamış gibi salıncaklarda diğerlerinden daha yüksekte sallanmaya çalıştık

Tova, Martti Wester'den daha yükseğe çıkmak istiyor, oyunu kimin daha iyi oynadığını ona göstermek istiyor.
"Dış görünüşümü bana anlatmak senin hoşuna gitmişti", diyor Tova, "göğüslerimin, kıçımın, bacaklarımın, amımın rengi, kokusu, biçimi ve tadını tarif etmek hoşuna gitmişti, hatırlıyorsundur herhalde. Ya sen kendin nasıl görünüyorsun? Omuzlarının çok dar, kıçının geniş olduğunu hiç düşündün mü, ayaklarını daha sık yıkamalısın, birayı da daha az içmelisin, göbeğin çok büyük. Ve çükün çok küçük!
Kurbanlarının kalçasının altına hep bir yastık yerleştirmen gerektiğini de unutma, yoksa ne kadar çabalasan da bir şey hissedemezler çünkü oğlum."
O anda Tova'yı müthiş bir öfke kaplıyor

Martti Wester, pörsümüş aletiyle orada öylece yatıyor, kadınların ancak mahrem yerleri betimlendiğinde şehvetlendiklerini iddia ederken kendisi niye dikleşemiyor, ama sanmasın ki kal-

dıramadığı için bu işten kurtulacak
Tova ovalayıp çekiştiriyor
ama bir şey olduğu yok
en küçük bir kıpırtı bile!
O zaman Tova ona cezaevlerinde de tecavüzlerin olduğunu anlatıyor, cezaevinde orman kanunlarının geçerli olduğunu, birtakım hizmetlerin alınıp satıldığını, başka türlü ödeme yapamayanın bunu bedeniyle yaptığını, bedenini sunduğunu, eğer zorunluysa insan çok şey kaldırıyor, ama bazıları buna katlanamıyor, uğradıkları aşağılanma güçlerini aştığı için kendilerini hücrelerinde asıyorlar, ama kadınlar! Kadınlara her zaman zor kullanabilirsiniz, öğleden sonra tecavüz edip rahat rahat uyuduktan sonra ertesi gün işinize gidersiniz ve eğer bir kadın gece sokağa yalnız çıkıyorsa, erkekler eğlence aradığını düşündüklerinde bunun suçu kendisindedir, yoksa gece tek başına dışarıda ne arayacak ki?
"Eee, Martti Wester senin bir kadından daha iyi durumda olmanı gerektiren nedir, aynı muamelenin kendine de yapılmayacağı düşüncesine nereden vardın Martti Wester? Benim görünüşümü tarif ederken kullandığın kelimeler hâlâ kulağımda, hiç de gönül alıcı bir tarif değildi, ama bu seni yaptığından alıkoymadı, bugün de sen o koca kıçın, araba lastiği gibi yağ tabakaların, düztaban ayaklarınla ne kadar işe yaramaz ve kifayetsiz görünsen de bu beni engellemeyecek, dans pistinde kurumla dolaşıp kızları ellerken ne düşünüyordun Martti Wester, acaba tek bir tanesi bile biraz olsun zevk aldı mı, söyle!"
Sözcükler
Tova üzerinde sözcüklerin her zaman güçlü bir etkisi oldu, şimdi kendi sözcüklerinden etkileniyor
ve ayrıca koku
Martti Wester hâlâ Kari'yle aynı kokuyu kullanıyor
Kari bal gibiydi, bedeni ışık ve gölgeden oluşan bir coğrafya, hareket ediş tarzı ve bir mekânda yürüyüşü.
O ilk gece, aniden birisinin kendisine baktığını fark etmişti, bu Kari'ydi, kendisinden uzak bir masada oturuyordu, ama durmadan Tova'ya bakıyordu, nasıl olup da bakışlarını kaçırmamış ya da yere bakmamıştı, bir insana bu kadar uzaklıktan bu kadar çok şey söyleyebilmeyi daha önce hiç yaşamamıştı, hem de daha önce tek

kelime dahi konuşmadığı birisine

onu sadece dinlemişti Tova

daha başka pek çok insanla birlikte onun konferansını dinlemiş ve bu arada içerikten çok formülasyonlarına, bunları ifade ediş biçimine dikkat etmişti, Tova aslında böyle seminerlere gitmezdi, bütün kadrolar iptal edilmiş ve eğitim planları değiştirilmişken Tova'nın tarih öğretmeni olarak bir iş bulması mümkün değildi, ama bu kez tartışmaya katılmak istiyordu, Kari'nin konuşması öğleden sonraydı ve Tova onu görünce kaldı

Kari mekânda yürüyor

ve Tova böyle yürüyebilen bir adamın tarih dersi konusunda ne söyleyeceğini merak ederek yerinde kalıyor, bu kadar dirileyici karşısında nasıl cesaret edebiliyor, diye düşünüyor Tova, ve söylediklerini duyunca korkuyla çevresine bakınıyor, ama bir şey olmuyor, çünkü Kari tahrik edici sözcükler kullanmıyor, neden söz ettiğini tam olarak anlamaları için bir süre geçmesi gerekiyor, öylesine incelikli ifade ediyor söyleyeceklerini

insan düşündüğünü söyleyebilir

önemli olan seçilen sözcüklerdir, ifade etme sanatıdır

ve şimdi salonun bir ucundan diğerine içlerinden geçeni ifade ediyorlar:

Yaşamım boyunca neredeydin?

Mekândaki hareketini hissedebileceğim gibi yürüyen sen nasıl kokuyorsun?

Daha ne bekliyoruz? Niçin buradan gitmiyoruz?

Ama alkışların tadını çıkartmak ve başarının keyfini yaşamak istemiyor musun?

Gidiyoruz! Hemen!

Tova daha önce hiç bu kadar doğal, bir o kadar da akılalmaz bir şey yaşamamıştı, geniş bir merdivenden aşağı indiler, ne aşağıdan ne yukarıdan kimsenin onları göremeyeceği bir dönemece geldiklerinde birbirlerini kokladılar, sonra Tova onun lezzetine de varmaktan kendini alamadı, kokusu ve tadı çok hoşuna gitmişti, ayaklarının dans eder gibi hareket etmesi, dışarıda havanın kadife yumuşaklığında olması bir mucize değildi, ilkbahar başlangıcı, yürüyor yürüyorlar ve durmadan konuşuyorlardı, birbirlerine yakın olma ihtiyacı giderek büyüyordu, buna rağmen birlikte eve git-

mediler, Kari'nin elbette ailesi vardı, kendisinin de Mick ve Jockum'u, Tova onlardan bir şey saklamak istemiyor, ama bu akşam sadece ikisine ait ve öylece yürümeye devam ediyorlar.
Sonraki haftalar birbirlerini telefonla aramadılar. Kari telefon etmiyorsa bunun nedenleri vardı. Tova da birbirlerini yine göreceklerini biliyor ve acele etmiyordu. Bekleyecek zamanı vardı, beklemek istiyordu, bu, sevincini uzun süre yaşamak istediği bir şeydi.
Tarih öğretmenlerinin yıllık toplantısı yaklaşmıştı. Tova beş yıldan beri ilk kez toplantıya gidiyor. İlkbahar ışığında yürüyor, güneşte gözlerini kırpıştırıyor, iş çıkış saati, etrafı insan kaynıyor, koşturuyorlar, alışveriş torbalarını sürüklüyorlar, zorlu bir günden sonra eve gitmek için acele ediyorlar, Tova ise yirmi dört günden beri özlediği birisini görmek istiyor ve belki daha öncesinde de, otuz dokuz yıldır özlediği birini, şehir merkezinde ağır ağır yürüyor, karşılaştığı insanlardan hiçbirinin yüzü yok, yüzlerinde yansıyan güçlü ilkbahar güneşinde siluetlerden ibaretler. Son kez basamaklarından aşağı indiği merdivenleri düşünüyor. Bu kez yukarı çıkıyor merdivenlerden, yukarıya vardığında o orada olacak, dönemeçte gülümsüyor, aşağıya bir göz atıyor, tam bu noktada durunca onu kimse görmüyor, sonra yukarı bakıyor, bir adım daha atmadıkça oradan da kimse görmüyor, Tova şimdi o adımı atıyor, merdivenin son basamaklarını çıkarken hâlâ mutlu, biraz sonra onu görecek, toplantının yapılacağı salonun önünde durduğu dakikalar boyunca mutlu, gözleriyle onu arıyor, ama göremiyor, bütün salonu ve öğretmenlerin neşeli gruplar halinde içeri girdikleri kapıyı görebileceği bir masaya mutluluk içinde oturuyor.
Gözleriyle salonu tarıyor. Daha bütün sırtları gözden geçirmeden birdenbire anlıyor: O burada değil ve gelmeyecek. Niçin bu kadar emin olduğunun farkında değil, ama şimdi biliyor ki o bugün gelmecek.
Tova durgunlaşıyor. Kapıların açılıp kapandığını duyuyor, toplantı başlıyor, ama Tova ilgisini konferans ve oradaki insanlar üzerinde toplamayı başaramıyor. Bunlar onu ilgilendirmiyor. Onu ilgilendiren tek şey de orada değil.
Tova sonunda bakışlarını kaldırdığında düz, koyu renk saçlı bir kızın mavi gözleriyle ısrarla kendisine baktığını görüyor. Tova onu tanımıyor, sadece hastalanan daha yaşlı bir öğretmenin yerine sı-

nırlı bir süre için okullardan birinde ders verdiğini biliyor.
Kız sürekli Tova'ya bakıyor.
Tova ona, "Nerede ders veriyorsun?" diye soruyor, aklına başka bir şey gelmiyor.
"Akşam lisesinde", diyor kız. Hâlâ dosdoğru Tova'nın yüzüne bakıyor.
Akşam lisesi. Kari de orada. Açıklama bu belki de. Belki kız bir şeyler biliyor. Belki Tova'ya bir şeyler söyleyebilir.
Tova sormayı kendine yediremiyor. Kız onun içini görüyor, bir kitap gibi okuyor, Tova'nın ne sormak istediğini biliyor, yanıtını da biliyor, kim bilir daha neler biliyor.
Tova duymak istemiyor.
Hızla ayağa kalkıyor, salonu terk edip eve gidiyor. Bu kızın bakışlarında gördüğü bir şey Tova'yı Kari'yi bir daha düşünmeme kararına vardırıyor. Bu yirmi dört günlük bir şey olarak kalmalıydı. Eğer birbirlerini tekrar görürlerse görürler. Ama Tova artık bir karşılaşmayı hazırlamak için çaba göstermek istemiyor.
Yine de birbirlerini tekrar görüyorlar. Kari ona telefon ediyor, paskalyada yurtdışındaymış, iznini bir hafta daha uzatmış, ailesi hâlâ Norveç'teymiş.
Kari'nin bedeni bir ülke gibi.
Mekânda hareket ettiğinde ışık ve gölge, Tova onu görmek için yanıp tutuşuyor, şimdi bir saniye bile bekleyecek durumda değil.
"Sen orada olsan da olmasan da seninle düşlerimde şimdiye kadar yüzlerce kere seviştim."
Bunun üzerine Tova:
"Seninle yüzlerce kez sevişmek istiyorum, ama sen yanımda olmalısın, yüz kere, bin kere ya da yüz bin kere. Ya da sadece şimdi hemen."
Kari'yi sadece düşleri ve fantezileri için istemiyor. Onu gerçekten istiyor ya da tamamen vazgeçmeyi yeğliyor.
Kari'den vazgeçmek Tova için düşünülebilir bir şey değil.
Ve buna rağmen
buna rağmen
Martti Wester önünde yatıyor, kadınlara bovling oyunundaki kukalar gibi davranan, biribiri ardından deviren, hepsini düpedüz beceren Martti Wester.

Tova Kari'den ve onun kendisini terk ettiğinden hiç kimseye söz etmedi, o telefon konuşmasından sonra Kari'ye bile tek bir laf söylemedi, penceresinin dışında, gördüğü karşı evin duvarındaki güneş yansımaları bu konuşmaya kazındı, niçin tam da o yansımaları seyretti ki, şimdi masasının üzerindeki kâğıtlarda güneşin yansısını her görüşünde aynı şeyi duyuyor

birbirimizi artık göremeyiz, Tova

bir başkası var

ona her şeyi anlattım, seni biliyor, ama bu bir şeyi değiştirmeyecek,

senin bilmeni istiyorum sadece

şaşkınlığa uğramayasın diye.

Tova'nın şaşkınlığa uğraması mı! İkisini, Kari'yi ve kadını, birlikte bir kapıdan çıkarlarken gördükten sonra kimse buna şaşırmaz

aslında Tova daha o zamandan, Kari yıllık toplantıya gelmediğinde ve o koyu renk saçları olan kız ısrarla kendisine baktığından beri biliyordu,

ama o zaman karar henüz verilmemişti

o zaman kız kendisiyle aynı acıyı paylaşıyordu ve aynı şeyi ikisi de birdenbire görmüştü

sen ve ben

birbirimizden haberimiz var

bugün ikimizle de değil

bakışlarındaki gücü görüyorum, duygularının gücünü

ve sen aynı gücü bende görüyorsun

ve nasıl sonuçlanacağını ikimiz de bilmiyoruz, önce sen, sonra ben mi, yoksa tersi mi, ya da hiçbirimiz değil mi.

Tova bu kızı bakışlarının ifade ettiği şeyler için, cesareti için seviyor, küçük şeylerle uğraşmıyor, her şeyi bir kerede halletmeye çalışıyor, kendini tümüyle veriyor ve bir o kadarını da alıyor, her şeyi alıyor, tek olasılık bu, Tova onun her şeyi bildiğini ve her şeye cesareti olduğunu görüyor

ama o halde niçin korkuyor?

korkacağı başka ne var ki?

duyguları böylesine güçlüyken asla kaybetmeyeceğini kavramıyor mu, bu durumda bir kez tökezlese bile ondan eksilen hiçbir şey olmuyor, bu da bir kazanım oluyor ve onu geliştiriyor

yoksa böyle şeyler için daha çok mu genç, Tova'dan on yaş daha genç, pürüzsüz ve ürkek

bu, kadınların gözlerinden okunan o çok eski korkuları mı, çok fazla verdikleri, bunun erkeği boğabileceği korkusu mu

onun kendisine yetmediği, kimsenin kendisine yetmediği,

erkek artık bir şey veremez hale gelinceye, kuru, kararmış bir posaya dönene kadar onun kanını canını emip onu tüketme korkusu mu

o zaman suç kendisinde, sadece kendisinde

o ve Kari

B. ve Jon ve özellikle Martti Wester

bunlar için her şey bir iktidar mücadelesi, yenmek ve yenilmek, aşağılanmak ve yok etmek, sonra bir sonraki savaş alanına doğru yoluna devam etmek

seni göremem, çünkü bir başkası var, senin arkadaşın olamam, çünkü başka bir arkadaşım var, hep iki kişi üçüncüye karşı, dışa karşı hep sırtlar dönük ve sıcaklık içeriye

bu çarpık bir sıcaklık, geriye bir tutam kül kalıncaya kadar her şeyi içten yakan bir ısı

ve her şeyi parçalamaktan başka işe yaramayan çıplak sözcükler, anlatılamayan, tanımlayamayan şeyler vardır, sonra o dedi ki, sonra ben dedim ki, sonra o şunu yaptı, sonra ben bunu yaptım, biliyor musun sonra ne dedi

insan bazı şeyleri hiç kimseye aktarmamalıdır, bu dürüstlük değil, acımasızlık olur, hem hiç duymak istemediği şeyleri anlattığınız kişi için, hem de bu şekilde deşifre edilen, çıplaklaştırılan kişi için, ve sonra, ve sonra, ve sonra

yalnızca anlatacak bir şey çıksın diye akla gelen her şeyi yapabilen, kanın nasıl sıçradığını anlatabilmek için bıçağı yaranın içinde döndüren Martti Wester ve Sancho'su gibi adamlar en beterleri

ama artık koşulları kendi dikte edemediği anda Martti Wester'in bütün yüksekten atıp tutmaları bitiverdi, hem sonra bu olanların nesini anlatacak?

Eh, pekâlâ, yeterince malzeme sağlayacak ona

fakat artık konuşmak Tova'ya yetmiyor, Martti Wester'in göz-

lerindeki korku sözlerden daha fazlasını istetiyor ve daha fazlasını yaşayacak da

son kez kendisine vurduğu ip nerede?

Tova bir an duruyor. Ne söylediğini biliyor mu? Ne söyledi Martti Wester'e?

Bir kez daha kendi sözcüklerini tadını çıkartıyor:

"Şimdi sana tecavüz edeceğim Martti Wester."

"Farkındasın", diyor Martti Wester, "herhalde farkındasın böyle bir şey olmayacağının. Sen bir erkeğe tecavüz edemezsin."

Tova bunu söyledi ve bunu yapacak. Ona gösterecek. Ayrımsız olarak her insanın şiddet kurbanı olabileceğini ve şiddetin, durum ne olursa olsun yanlış ve kötü bir şey olduğunu herkese göstermeli, şiddet, bir üst kavram, bir yengi, bir üstünlük

ve olması gerektiği gibi omuz omuza değil, hem de hiç değil

bunları sadece lafla göstermek mümkün değil!

"Eveeet, Martti Wester", diyor Tova. "Demek ben bir erkeğe tecavüz edemem? Bundan tamamen emin misin, Martti Wester?"

Sonra tabancayı bırakıyor, dikkatle, Martti Wester için dikkat ediyor, çünkü o hâlâ bir oyun oynadıklarını sanıyor, plastik tabancalarla oynamanın tehlikeli olduğunu her çocuk bilir, Tova tabancayı Martti Wester'in yatağının önündeki keçi postunun üstüne dikkatle bırakıyor, yeterince uzağa, ama iyi görülebilir bir yere

Martti Wester konuşmaya devam ediyor, ama Tova onu dinlemiyor bile.

"Böyle bir şey olamaz," diyor Martti Wester, "eğer bir erkek kendi istemezse, dünya yüzünde kimse ona tecavüz edemez, eğer kalkmıyorsa, kalkmıyordur, yapacak bir şey yoktur, uğraşmak faydasızdır, erkek kendi karar verir, isteyip istemediğine ve kiminle, ne zaman

ve ben seninle istemiyorum, şimdi istemiyorum, ve hele bu şekilde hiç istemiyorum."

Bunları Martti Wester söylüyor. Ve Tova onu her şeye rağmen gayet net duyuyor. Yapmakta olduğu her şeye rağmen onu duyuyor ve Martti Wester'e artık bedeni üzerinde hâkimiyeti olmadığını göstermek için oldukça fazla şey yapıyor.

Tova şunları söylüyor:

"Tecavüzün tamamlanmış sayılması ve yasalarca geçerli kabul

edilmesi için gelmen gerektiğini kim söylüyor? Tecavüz ettiğin kadınlar için durumun nasıl olduğunu sanıyorsun sen? Yoksa zevk aldıklarını falan mı düşünüyorsun? Sadece sen üstlerine çıkıp salyalarını akıttığın için art arda orgazma vardıklarını, zevkten çıldırdıklarını, bundan hoşlandıklarını mı sanıyorsun? Eğer boşalmadan tecavüz olmuyorsa o zaman dünyada tecavüze uğrayan o kadar da çok kadın yok demektir, bundan emin olabilirsin!
Yasa maddelerinizi ve paragraflarınızı hazırlarken bunu hiç düşünmemiştiniz!
Ama aslında elbette haklıydınız. Aşağılanma kadınlar için zaten yeterince ağır. Öylesine utanıyorlar ki tecavüzlerini teşhir etmektense susmayı yeğliyorlar.
İşte bu yüzden gelip gelmemen umurumda bile değil, Martti Wester. Bu belirleyici değil. En küçük bir önemi bile yok. Buna rağmen tecavüze uğrayacaksın!"
"Bunu kanıtlayamazsın", diyor Martti Wester. "En küçük bir kanıtın bile yok."
"Kanıtım mı yok?"
Tova onun üzerine eğiliyor, o anda, uzun zamandan beri oyunu bıraktığını fark ediyor, bu artık bir oyun değil ve bir aşk da değil elbette ve şimdi artık ısırabilecek durumda

ve bunu yapıyor da, dişlerini şiddetle geçiriyor ve Martti Wester

bağırıyor, kafasında tuhaf düşünceler dolaşıyor, Kottby ormanında bir göğsü ısırılarak koparılan kadın aklına geliyor, Olimpiyatların yapıldığı yaz, şehvetli bir ürpertiyle anlattıklarına göre yapan bir zenci elbette, acaba şimdiye kadar hiç kimsenin siki ısırılarak kopartıldı mı, Tova birdenbire bunun gerçekleşmesini sağlamak için vahşice bir isteğe kapılıyor, en keskini köpek dişleri

son keresinde kendisinin yutmak zorunda kaldığı dozu ona geri ödetmek için en uygunu bu olur, Tova hâlâ tadını gırtlağına kadar hissediyor, sarıçalının sarı, itici çiçeklerinin kokusu, tiksindirici, ağır kokuları ilkbaharda bütün parklara sinen o eflatun çiçekli sperma çalıları

Martti Wester bağırıyor

Tova şimdi ipin ucunu iyice kaçırıyor. Şimdi iyice düşünüp hesapladığı satranç hamlelerini unutuyor, eğer o şunu yaparsa, ben bunu, ama bunu yaparsa

şimdi Tova ipleri artık elinde tutamıyor, ne istediğini bilen ve başka bir şeyi değil, önüne koyduğunu yapan Tova Randers değil artık. Şimdi eylemde olan kişiyi Tova tanımıyor, onu daha önce kendi içinde hiç keşfetmemişti.
Şimdi bir tek bu öteki var, Tova yok artık.
Martti Wester bağırdığında bir şey oluyor.
Kırk yaşında, çok sevdiği iki oğul sahibi kadın doğruluyor ve bağlı olarak ayaklarının dibinde yatan adama tükürüyor. Onu tokatlıyor. Avcunun içi yanıyor. O zaman adama gerçekten vurmaya başlıyor. Daha sert vurabileceği bir şeye ihtiyaç duyuyor. Martti Wester'in ipleri ve kırbaçları nerede duruyor. Komodindeki çekmeceyi açıyor. Beyaz ip orada.
Helsinki'de bir adam var, yatağının başucundaki komodinin çekmecesinde beyaz bir ip duruyor. Böyle erkekler gerçekten var. Bu şehirde de var. Koyu kırmızı. Beyaz ipi gördüğünde Tova'nın çevresindeki her şey koyu kırmızıya dönüşüyor. Koyu kırmızı dalgalar üzerinde patlıyor

Tova'nın bağlı bir insana iple vurmak için elini kaldırması düşünülür şey değil

herhangi bir insanın böyle bir şeyi bir başka insana yapması düşünülür şey değil

şşrak, göğsüne, iz önce beyaz, sonra koyu kırmızı oluyor
şşrak, bacaklarına beyaz ve koyu kırmızı

Tova, Martti Wester'in ipi tam iki bacağının arasına o gevşek nesnenin olduğu yere vuracağını sandığını fark ediyor

Martti Wester kendisi nereye vuruyor acaba?

Tova kolunu kaldırıyor ve azametle karşısında duruyor

daha fazla kuvvet almak için geriye doğru yaylanıyor

ve o anda Martti Wester'in şeyi dikeliyor

o zaman nihayet dikeliyor!

Tova ipi atıyor. Üzerine birkaç kere oturup kalkıyor, sonra tekrar iniyor, eliyle kendisine ve Martti Wester'e söz vermiş olduğu rahatlamayı sağlıyor.
Martti Wester ağlıyor. Son keresinde bunu yapmamıştı. Ve Tova'nın ağlaması umurunda bile değildi.
Kurbanların bağırması cellatları ilgilendirmez.

Cellatı cellat yapan çığlıklardır. Kurbanın korkusu tecavüzü tahrik eder. Öyle değil mi?
"Öyle değil mi?", diyor Tova. "Doğru değil mi? Korku ve dehşet senin anladığın tek dil olamaz mı, zevk anında bile kavrayabildiğin tek şey. Sadece başkalarının korkusu ve çektiği eziyet değil. Aksine korkunun kendisi.
Eziyetin kendisi. Seninki ve diğerlerininki. Böyle değil mi?"
Martti Wester hâlâ ağlıyor.
Tova ağlamıyor.
Şimdi ağlamamalı. Önüne koyduklarının henüz yarısını gerçekleştirdi.
Her şeyin gerçekten anlam kazanabilmesi için kalanını da yapması gerekiyor.
Martti Wester'in olanları çabuk unutmaması için durumu sonsuzlaştıracak bir fotoğraf makinesi olmasını isterdi. Bunu ona da söylüyor.
"Benim için kelimeler yeterli", diyor Tova "gece gündüz senin sesini, benim insanlık onurumu çiğnediğinde benim aşağılanmışlığımı tarif edişini duyuyorum. Ama belki sana yetmez bu. Hatırlayabilmek için senin görmen gerek belki de, bu anı senin beynine silinmez bir biçimde kazımak gerekir belki de, ki vurmak için kolunu kaldırdığında her defasında kendini böyle göresin, kendi korkun gözlerinin önünde olsun.
Başka insanların duyguları karşısında anlayışın belli ki yok. Belki bugünden sonra olur. Her halükârda kendi korkunu unutmazsın."
Martti Wester bir süre sessiz kalıyor.
"Dinle bak", diyor sonra.
Tova ona bakıyor, ama karşılık vermiyor.
"Tova", diyor Martti Wester. Bu ona adıyla ilk hitap edişi.
Demek ki aslında adını öğrenmiş. Belki de *bu* karşılaşmadan sonra yüzünü de unutmayacak.
Tova hızla ayağa kalkıyor. Artık yeter. Bu sahneyi tamamlamanın ve planın ikinci bölümüne geçmenin zamanı geldi artık.
Martti Wester onun kararlılığını hissediyor.
"Baksana", diyor. "İpleri çöz. Bir kez daha yapalım. Bence harikasın. İnsan seni böyle görünce hiç aklına gelmiyor ama."
Tova birdenbire çok yorgun hissediyor kendini. Derhal orayı terk

etmeyi, bütün bu olanların anısını geride bırakmayı, saatlerce uyuyup hepsini unutmayı tercih ederdi.
Kaçıp gitmek, son keresinde olduğu gibi.
Ama daha işi bitmedi. Eğer bu noktada kalırsa hiçbir anlamı olmayacak, şiddete karşı şiddet, hepsi bu kadar.
Martti Wester'in herhalde hâlâ inandığı gibi.
Her şeye rağmen.
"Şimdi polise telefon edeceğim", diyor Tova, "ve kendi kendimi ihbar edeceğim."
Martti Wester'in tavrı değişiyor, ancak o zaman ölümcül bir ciddiyet kazanıyor.
"Delirdin mi sen", diyor, tecavüze uğramış kendi yatağına bağlı yatan Martti Wester, "sen aklını tümüyle mı yitirdin, budala karı?"
Kalkmaya çalışıyor, sanki kurtulmak için tüm gücünü ancak şimdi kullanıyor, bileklerindeki düğümler daha da sıkılaşıyor, öfkeyle ipleri çekiştiriyor.
"Polise haber vermek mi? Bu ne demek oluyor? Tamam, bir süre için durum çok tatsızdı ve benim evime hileyle girmeye hakkın yoktu. Ama tümüyle aptallaşmış da olsan, lütfen bir an aklını başına topla, evine git ve her şeyi unut, sana söz veriyorum, ben de aynı şeyi yapacağım. Bunları hiç kimseye anlatmayacağız. Anlaştık mı?"
"Bu muamele sana gerçekten de yetmiştir belki", diyor Tova, "bir daha asla bir kadını istemi dışında zorlamazsın. En azından insanın kendisini zayıf ve savunmasız hissetmesinin nasıl bir şey olduğunu kendin de hissetmeden yapamazsın."
Martti Wester susuyor.
"Fakat cezaların caydırıcı etkisi yoktur, bunu hepimiz biliyoruz. Ne cezalandırılan üzerinde, ne de aynı suçu tekrarlamak isteyenler üzerinde. Ve ne yazık ki yaralamaktan ve işkence etmekten korkunç bir zevk alan bir tek sen değilsin. Acıyı temsili olarak birazcık yüklenmen gerekecek, diğerlerinin kurbanlarına da yardım edebilmek için, evlilik içi ya da evlilik dışı bir tecavüzün kurbanı olanlar ve gelecekte olacaklara yardım etmek için acı çekmen gerekecek."
"Bu yüzden", diyor Tova, "cezamı kabulleneceğim. Ve niçin cezalandırıldığımı herkesin öğrenmesi için elimden geleni yapaca-

ğım. Erkekler cezalandırılabilir ama tecavüze uğrayamazlar. Ben şimdi bir erkeğe tecavüz ettim, bu durumda cezalandırılmalıyım. Bu ceza belki hiç de caydırıcı bir etki yapmayacak. Belki de pek çok kişiye aynısını yapabileceğini düşündürtecek!"
Martti Wester, Tova'nın çılgın düşüncelerinin nerelere kadar vardığını, kendisine yapmayı düşündüğü şeylerin çapını ancak şimdi kavrıyor. Tova oturma odasına gittiğinde "Tova" diye sesleniyor arkasından, "Allah aşkına Tova, vazgeç, sana yalvarıyorum Tova, eğer bunu yapmazsan sana istediğin bedeli ödeyeceğim."
Tova karşılık vermiyor. Telefonu buluyor, pikabın yanında duruyor.
Polisin numarasını çeviriyor. Daha önce ezberlemişti, en yakın polis karakolu Bangatan'da.
Telefonda karşısına çıkan sese, adının Tova Randers olduğunu, Martti Wester adında bir adama tecavüz ettiğini, şu anda adamın Stenhuggaregatan'daki evinde olduğunu ve orada polisi bekleyeceğini söylüyor.
"Bir dakika", diyor ses.
Belki de Tova'yı telefonda tutarken hemen bir devriye arabası gönderiyor. Belki de tehlikeli ve her şeyi göze almış birisi telefondayken hep böyle yapıyorlardır. Bir başka ses telefona geliyor.
Tova söylediklerini tekrarlıyor.
"Siz ne söylüyorsunuz, ne yaptığınızı söylüyorsunuz?", diyor ses.
Tova bir kez daha söylüyor.
"Ama zerrece deli falan değilim, eğer düşündüğünüz buysa", diyor Tova.
"Cezalandırılmak istiyorum. Olayın kamuoyuna yansıması için dava açılmasını istiyorum. Bu çok önemli bence."
Ses şimdi sıkıntılı ve sabırlı çıkıyor.
"Eğer durum çok kötüyse telefonla yardım servisi var", diyor polis, "sakinleşmeye çalışın, uzanın ve uyumaya çalışın. Eğer bir yararı olmazsa lütfen telefonla yardım servisini arayın. Rehberde var."
"Bir erkeğe tecavüz ettim", diye bağırıyor Tova. "Ne söylediğimi duymuyor musunuz? Martti Wester adında bir adama tecavüz ettim. Şu anda yatağına bağlanmış yatıyor. Ona tecavüz ettim."
"Ne talihli adammış", diyor ses, "selamımı söyleyin ona."

"Bir erkeğe tecavüz ettim", diye inliyor Tova. "Bir erkeğe..."
Trak. Hattın diğer ucunda telefon kapanıyor.
Martti Wester yatak odasından bağırıyor:
"Çöz beni, ipler acıtıyor, lanet olsun çöz beni!"
"Hemen", diyor Tova, "polis gelince."
Sonra hiç sesini çıkartmadan elleri kucağında oturuyor. Kollarının ağırlaştığını hissediyor.
"Seni cadı", diye bağırıyor Martti Wester, "kahrolasıca cadı! Orospusun sen!"
İpleri çekiştirip duruyor, yatak gıcırdıyor, kısa süre sonra kurtulacak, o zaman Tova'ya ne yapacak, Tova ne yapmalı?
Tova bunu hiç hesaba katmamıştı. Hiçbir zaman en çılgın düşlerinde bile gülüp telefonu yüzüne kapatacakları aklına gelmemişti. Bu doğru olamaz. Bir şeyler yapmalı, hem de hemen. Buna nasıl cesaret ederler. Bir tecavüz kurbanı tecavüz edende merhamet mi acımasızlık mı uyandırır. Tova'ya açıkça, buyur rahat rahat devam et, iyi eğlenceler, diyorlar. Eğer polise bir erkek telefon edip de bir kadını yatağa bağlayıp kırbaçladıktan sonra tecavüz ettiğini söyleseydi durum çok farklı olurdu.
Tanrım, ne aptallık... elbette!
Tova hızla acil yardım telefonunu çeviriyor. Telefon açılır açılmaz hemen inlemeye ve hırıldamaya başlıyor.
"Tecavüz, çabuk yetişin, tecavüz, yatağa bağlayıp kırbaçladı, bir deli, tecavüz, tecavüz.."
"Çabuk adresi verin", diyor telefondaki ses. "Nerede olduğunuzu söyler misiniz? Bulunduğunuz yeri yavaş ve açık seçik bir şekilde söyleyin."
"Stenhuggaregatan 5 B, dördüncü kat", diyor Tova, "kapıda Wester yazıyor, çabuk, acele edin korkuyorum, adamın..."
"Geliyoruz. Hemen oradayız", diyor telefondaki ses. "Eğer tehlikeliyse sakın direnç göstermeyin."
Sonra adresi tekrarlayıp telefonu kapatıyor.
"Tova", diye haykırıyor Martti Wester kırık dökük bir sesle, "Tova, kahrolası kancık, hele bekle kendimi kurtarayım, hayatının sonuna kadar pişman edeceğim seni."
Tova elbiselerini topluyor, tabancayı alıyor banyoya gidiyor. Giyiniyor. Aksesuarları da kapının yanındaki sandalyenin üzerine bı-

rakıyor. Sonra saçlarını tarıyor, aynaya çabucak göz atıyor, heyecanlandığında hep olduğu gibi yanakları yine kırmızı.
Dışarıdan yaklaşan siren sesi duyuluyor.
Artık daha fazla gerginleşmesine gerek yok. Neredeyse gelirler. Birazdan her şey bitmiş olacak.
Bir suç ortaya çıkmadıktan sonra suç değildir. Bu şimdi ortaya çıkacak.
Kapının arkasında durup kulak kabartıyor. Yatak odasından Martti Wester'in inlemeleri duyuluyor, kendisini yatakta oradan oraya atıyor: Merdivenlerden adım sesleri ve hafif mırıltılar geliyor.
Kapı çalıyor. Tiz ve kararlı bir zil sesi.
Tova kapıyı sonuna kadar açıyor. Üç polis, öndeki daha yaşlıca, arkasında daha genç iki polis daha, omuz omuza duruyorlar. Üçü de Tova'ya bakıyor.
Şaşkınlık içindeler.
En öndeki polis, "Evet", diyor, "burada Martti Wester oturuyor değil mi, kendisi evde yok mu? Martti Wester... evde mi?"
"Evde mi? Elbette, evde", diyor Tova. "Yatak odasında, içeride," diyor ve başıyla işaret ediyor.
Polisler birbirlerine bakıyorlar.
"Az önce acil yardımı siz mi aradınız?", diyor öndeki polis. "Telefon eden kadın siz misiniz?"
"Evet, benim", diyor Tova, "bir tecavüz söz konusu."
"Ama...", diyor polis, "siz... siz, hiç de tecavüze uğramış gibi görünmüyorsunuz. Yaralandınız mı?"
Tova başını sallıyor.
"Biz..biz, kurbanla konuşmak istiyoruz."
"Martti Wester", diye ilave ediyor Tova, "buyrun, içeriye gelin."
Polisler giriyorlar, önce yaşlıca olanı, sonra diğerleri.
Birisi silahının kılıfına el atıyor. Hızla yatak odasına gidiyorlar. Ne yazık ki Tova içeride Martti Wester'in yanında değil, ne yazık ki oturma odasında, polislerin sırtları var önünde, ne yazık ki yüzlerinin ne hale geldiğini göremiyor. Ama gözünün önünde canlandırabiliyor. Önden nasıl göründüklerini canlı bir biçimde hayal edebiliyor.
"Tanrı aşkına."
Tova bunu hangisinin söylediğini anlamıyor. Yaşlıcasının ol-

duğunu sanıyor. Diğerleri susuyorlar.
Tova iki genç polisin arasından içeri geçiyor. Orada öylece durup ağzı açık Martti Wester'e bakıyorlar.
Tova'nın aklına Jockum'un küçükken söylediği bir şey geliyor. Ağzını kapa, yoksa sinekler kaçacak, derdi. Tova bunu yüksek sesle söylememek için parmağının ucunu ısırıyor.
Diğerlerini idare eden öndeki polis, belki de başkomiser, hızla Tova'ya dönüyor. Öfkeyle Tova'ya bakıyor.
"Başka insanların evlilik sorunlarına karışmaktan başka yapacak işimiz olmadığını mı sanıyorsunuz siz", diyor, "burada neler oluyor?"
"Görüyorsunuz işte", diyor Tova, "Bir erkek tecavüze uğradı. Kırbaçlandı ve tecavüz edildi. Hem de benim tarafımdan."
Üçü de Tova'ya bakıyorlar.
"Onu bağladım," diyor Tova, "sonra da ona tecavüz ettim. Ona vurdum da. Çarşaftaki kan ve spermleri görüyorsunuz."
Tova abartıyor. Çarşafta kan lekesi falan gördüğü yok, diğer lekeler de görünmüyor, ama Tova orada olduklarını biliyor.
Başkomiser adamlarına hafifçe baş sallıyor. Burada özel önlemlere gerek yok. Tek başına halledebilir.
Diğerleri itaatle bir parça geri çekiliyorlar. Ama sadece bir parça, sonra orada kalıyorlar.
"Bunu bildirmek zorundayım," diyor başkomiser vurgulayarak. "Bir hiç için polis çağırmak. İyi bir para cezasını göze almanız gerekecek."
"Para cezası mı? Tecavüz için?" diyor Tova. "Bu ne demek? Bildiğim kadarıyla tecavüz için hapis cezası var."
"Yanlış ihbar için para cezası", diyor. "Martti Wester, pekâlâ, Stenhuggaregatan, numara..."
"Suçu *ben* işledim," diye bağırıyor Tova, "tecavüz eden *benim*..."
"Bu doğru, gerçekten de her şey onun suçu", diyor Martti Wester zorla.
"Eh, bu daha da güzel," diyor başkomiser. "Bir de suçu kadının üzerine atmak."
Tova'yı bir gerçekdışılık duygusu sarıyor. Her şey düşündüğünden farklı gelişiyor. Bütün planı bozulacak gibi görünüyor.
Başkomiseri kemerinden yakalıyor.

"Anlamıyor musunuz," diyor, "onu öldürebilirdim."
Tova bunun gerçek olduğunu biliyor. Sözler ağzından çıktığı an gerçek olduğunu anlıyor. Martti Wester'i öldürebilirdi.
Ama kimse bir tepki göstermiyor. Tova konuşmaya devam ediyor.
"Eğer bunu yapmış olsaydım burada bir ceset bulacaktınız. Bir cesede para cezası yazacak değildiniz herhalde? Onu öldürmedim, ama ona tecavüz ettim. Ona zor kullandım, onu aşağıladım. Bu bir suç, öyle değil mi? Bir tecavüz nedeniyle çağrıldınız ve hemen geldiniz. İşte tecavüzün kurbanı burada."
"Kemerimi bırakın", diyor başkomiser ve Tova'nın elini gevşetmeye çalışıyor.
"Kendi gözünüzle gördüğünüz şeye inanmıyor musunuz?" diyor Tova çaresizlik içinde. Ama kemeri bırakıyor.
Başkomiser ofluyor ve bir kez daha Martti Wester'e dönüyor.
"Tecavüze uğradınız mı?", diye soruyor bezginlikle.
"Şeytan götürsün", diyor Martti Wester, "insan kendi dört duvarının arasında biraz...hmm...keyif yapamayacak mı. Biz sadece... bana dedi ki, bunun bir oyun olduğunu söyledi... ve sonra, lanet olsun, sonra birdenbire kalktı polis çağırdı, ortalığı terörize etti... kadınlar deli."
"Burada başka insanlar da deli", diyor komiser. "Ama bunun için polise gerek yok, tımarhane lazım. Bu ziyaretimiz için her halükârda para cezası ödeyeceksiniz. Size bir ihtarname yazıyorum, sonra karakola gelip durumu düzeltmelisiniz."
"Ya ben?", diyor Tova.
"Hayır siz değil, o", diyor komiser, "burası onun evi."
Bloknotundan bir kâğıt kopartıp Martti Wester'in karnının üzerine bırakıyor. Sanki yanlış park etmiş bir arabanın sileceğine ceza faturası bırakır gibi.
Tova'nın çaresizliği büyüyor.
"Onu çözmeyecek misiniz?" diyor komiser kısaca. "Yeter ki yarın dokuz buçukta karakolda olsun."
"Siz gittikten sonra ekmek bıçağıyla onun gırtlağını keseceğim," diyor Tova Randers.
Komiser ona bakıyor.
"En iyisi siz bizimle gelin", diyor.
"Yani beni tutukluyorsunuz," diyor Tova rahatlayarak.

Komiser ofluyor.
"Kadınlar niçin kendilerini bütün gece televizyon karşısında oturmak zorunda hissederler? Bütün bu buzdolapları, çamaşır makineleri, bulaşık makineleri yokken, oturup bütün polisiye dizileri izlemekten başka yapacak şeyleri olurdu."
Genç polislerden biri kafasını kapıdan içeri uzatıyor.
"Bunlar plastik tabancalarla da oynuyor", diyor, "bak ne buldum?"
Mick'in tabancasını uzatıyor ve bu arada sırıtıyor.
"Bu gecelik bu kadar oyun yeter", diyor komiser. "Ve siz, genç hanım, şimdi uslu uslu bizimle geliyorsunuz, daha fazla macera yaşamamanız için sizi arabayla evinize bırakacağız."
"Hem de sizin yaşınızda," diye azarlar gibi ilave ediyor ve bloknotuyla kalemini cebine yerleştiriyor. Sonra kısaca Martti Wester'e dönerek başını sallıyor.
"Eh, o halde iyi geceler," diyor.
Martti Waster hafifçe öksürüyor.
"Ben...ben düğümü çözemiyorum" diyor, "bir şekilde karıştı herhalde... acaba siz..."
Komiser isteksizliğini gizlemeye çalışmıyor.
"Bu tür abartılar gerçekten gerekli miydi?" diyor. "Bütün normal insanlar gibi yapmakla yetinemez miydiniz..."
Ama buna rağmen eğilip düğümü çözüyor.
Martti Wester geriniyor. Tova'ya bakmıyor, komisere de bakmıyor. Oturma odasının kapısında duran iki genç polise bakıyor.
"Gerçekten de biraz aptalcaydı," diyor önemsemez bir tavırla. "Ama sonuçta insan ara sıra biraz da farklı bir şey denemeli. Bilinen turlar çok tatsızlaştığında. Ve hiç de kötü değildi, hiç kötü değildi, kadın çıldırana kadar..."
Küçük bir ara veriyor. Doğruluyor. Sonra devam ediyor:
"Kıskançlık, anlıyor musunuz? Tatilde bir başkasıyla da yaptığım için..."
Tova öfkeden kendinden geçerek "Bu doğru değil", diyor. "Yalan söylüyor, hiç de öyle olmadı... onunla hiçbir alakam yok, ben sadece..."
"İntikam almak istiyordu, bana iyi bir tane geçirmek istiyordu, sinsi yaratık," diyor Martti Wester. "Bu kıskanç karılar... ona söyledim... kadınlar kim-nerede-nasıl oyununa başlarsa hoşlanma-

yacağımı."
"Bir kadın tarafından tecavüz edilmekten de hoşlanmıyorsun", diyor Tova aceleyle. "Çünkü başına gelen tam da bu Martti Wester. Bir kadan sana tecavüz etti ve bunu cümle âlem öğrenecek, öncelikle de bovling kulübün."
"Eğer tek bir kişiye bile bir şey söylersen kendini koru," diye haykırıyor Martti Wester ve yataktan tehditkâr bir şekilde kalkıyor. "Eğer bunu yapacak olursan ben seni..."
"Bir dakika, bir dakika", diyor komiser sakinleştirici bir tavırla, "ne isterse söyleyebilir, nasılsa kimse buna inanmayacaktır."
Martti Wester susuyor.
Tova bir ona, bir diğerine bakıyor. Bakışlarını kaçırıyorlar, her ikisi de bakışlarını kaçırıyor. Kimse ona bakmıyor.
Kendisine kimse inanmıyor mu?
"Siz durumu kavrayamadınız," diyor Tova hiddetle, "bir saniye kulak verirseniz açıklayayım..."
"Bütün kadınlar bir tek kendileri olduğuna inanır," diyor Martti Wester hâlâ kapıda duran polislere bakarak, "bir keresinde böyle cadalozun biri başkasının pisliğini bana atmaya kalkışmıştı..."
Komiser, "kadın hikâyeleriniz bizi ilgilendirmiyor," diyerek onun sözünü kesiyor. "Başarabilmek için böyle aksesuarlara ihtiyaç duyan erkekler, ipler, tabancalar... böyle erkeklerin çoğunlukla iktidarsızlık sorunu vardır..."
"Bir durun bakalım," diye ciyaklıyor Martti Wester diklenerek, "beni böyle taciz etmenize izin veremem. Martti Wester'in nasıl bir erkek olduğunu kime isterseniz sorun. Kulüpteki çocuklara sorun, Saku'ya, Kalle'ye, Svantesson'a sorun. Lasse Svantesson'a sorun, onu tanırsınız, eskiden Åbo'daki Twelve-Pin kulübünün başkanıydı, üç kez şampiyon oldu, şimdi Ford'da yönetici, çok yüksek mevkiden insanlar tanır, eğer ona bunları anlatırsam, başınıza gelecek var demektir. Ve kadınları nasıl yaptığım hakkında epey şey bilir, yani bu iddialarınızı bir yana bırabilirsiniz..."
Komiser küçümseyerek sırıtıyor.
"Ne düşündüğünü bir de hanıma soralım," diyor.
Birdenbire hepsi Tova'ya bakıyor. Şimdi ona bakıyorlar. Şimdi birdenbire önem kazanıyor, hepsi için.
Tova bir an duraksıyor. Sonra omuzlarını silkiyor.

"Yatağının başucundaki çekmecede bir kırbaç var," diyor. "Becerebilmek için kendisini kırbaçlatması gerekiyor. Ya da kendisi kırbaçlamalı," diye ilave ediyor.
"Vay canına," diyor komiser vurgulayarak.
Martti Wester polislere hızlı bir bakış fırlatıyor. Acaba onlar müdahale edene kadar Tova Randers'i parçalayabilir mi? Eğer yapabilse... bu aşağılanmayla yaşamaktansa cinayet işlemeyi tercih ederdi.
Ama o zaman tutuklanır. Ve anlatmak zorunda kalır.
Öfkeden hıçkırarak kendisini yatağın üzerine atıyor, kinle içini çekerek orada öyle yatıyor, sanki boş yatakla çiftleşiyormuş gibi hıçkırıklar bedenini sarsıyor.
"Beni biraz dinler misiniz?", diye Tova son bir çıkış yapıyor. "Benim yapmış olduğum şey... sembolik bir eylemdi, kurbanın cellada karşı, bütün kurbanların bütün cellatlara karşı isyanı, anlıyor musunuz..."
Kendiliğinden susup kalıyor.
Kapıdaki polisler ağırlıklarını bir ayaklarından diğerine veriyorlar, sonra yavaşça koridora çekiliyorlar.
Belki Martti Wester şimdi Tova'yı dinler. Belki ne anlattığını şimdi daha iyi kavrar. Tam da şimdi, o çaresizliği içinde, Tova'nın oraya ne yapmaya geldiğini anlar belki.
Belki şimdi kendisi de Martti Wester'i daha iyi anlar. Ve diğer erkekleri de. Hepsini?
Kari'yi düşünüyor, ve B.'yi. Onlardan biriyle omuz omuza yaşamayı niçin başaramadı? Niçin Jon Randers'le bağımlılık ve kavga ortamında değil de başka türlü karşılaşmayı başaramadılar?
Her şeyden önce Mick ve Jockum'u düşünüyor. Güçlüler ve güçsüzler olarak ayrılmış bir dünyada, şiddeti davet eden bir dünyada büyüyüp erkek olacaklar. Bir erkekler dünyası ve bir kadınlar dünyası, herkes için varolan tek bir dünya yerine, birbiriyle düşmanca karşı karşıya gelen iki ayrı dünya.
Kolunda komiserin elini hissediyor.
"Gelin, gidelim," diyor ve onu özenle dışarı itiyor.
Tova gitmeden önce Martti Wester'e bir bakış daha fırlatıyor. Yüzünü gömmüş kendi yatağında kıpırdamadan yatıyor. Başını kaldırmıyor.

"Mahkemede görüşürüz," diyor Tova yavaşça. Artık Martti Wester'in yeterince dersini aldığını düşünüyor, fazlasına gerek yok.
Arabaya bindiklerinde komiser, "Mahkeme olmayacak," diyor.
"Fakat", diyor Tova, "fakat... mahkeme olmak zorunda. Benim yaptığıma benzer bir şey yapıp da öyle basitçe kurtulamazsınız, her ne kadar..."
"Şikâyetçi olmayacaktır," diyor komiser.
"O zaman ben de kendim yaparım", diyor Tova. "Kendi kendimi ihbar ederim. Cezamı çekmek istiyorum ve cezamı üstleneceğim."
"Eğer şikâyetçi yoksa, yargıç da yoktur," diyor komiser. "Eğer sizden şikâyetçi olmazsa dava da açılamaz. Tacizle karşılaşmış kimse ortada yoksa dava da olmaz. Ceza da."
"Sizden şikâyetçi olmayacaktır," diyor komiser bir kez daha. "Siz ne yapmış olursanız olun."
Tova'yı evinin önünde bıraktıklarında Hesperiagatan'da ıssızlık hâkim. Tova evine girdiğinde her yer karanlık ve sessiz.

Omuz omuza.
Tova insanların ne şekilde birlikte yaşamaları gerektiği hakkındaki düşüncesini anlatmak istediğinde en çok bu ifadeyi kullanmayı seviyor. Kendinde ve diğerinde hiçbir şeyi bastırmamak ve inkâr etmemek. Hiçbir zaman boyun eğmemek ya da kendi sessiz dört duvarının ardına çekilmemek.
Ne istediğini bilmek ve yapmak.
En kötü korkulara rağmen birbirinle konuşabilmek.
Birbirini hırpalamak ve incitmek yerine.
Peki ya özgürlük?
Ya özgürlük insanların birbiriyle ilgilenmesine gerek olmadığına bir bahaneyse? Öyle ki insan hep soğuk ve kayıtsız kalabilsin, yan

yana birbirine dokunmadan, ama çok da yakınlaşmadan. Saygılı ve acımasız.
Ve hep gerçeği söylemek, gerçek öldürücü olsa bile.
Tecavüz etme ve aşağılama ve zayıflığa tahammül edememe özgürlüğü. Kim zayıfsa yıkılmalı, tahrip edilmeli, ezilmeli, yok edilmeli. Artık ondan geriye hiçbir şey kalmayana kadar.
Sanki hiçbir şey olmamış gibi devam etme özgürlüğü. Kendini sağır gibi gösterme, hiçbir şey hissetmeme, hiçbir şey düşünmeme, hiçbir şey anlamama, bir fikir sahibi olmama ve tavır almama özgürlüğü.
Özgürlük bu mu olmalı?
Tova kendi özgürlüğünden ve diğer herkesinkinden kuşku duyuyor.
Özgürlük kelimesi birdenbire küfür gibi geliyor.
Tova yine koltuğunda oturuyor, gece, tüm çevresinde derin bir sessizlik hâkim, Tova'nın hiç uykusu yok ve oğullarının uyuduğunu düşünüyor, onları uyandırmak istemiyor, pek çok nedenle daha birkaç saat uyumalarını istiyor. Koyu karanlığa rağmen ışığı açmıyor.
Derin bir ağustos gecesi, saat birle iki arası, ne ay var, ne yıldızlar.
Sadece karşıda karanlık pencere dizileri.
Önce ellerini yıkadı ve uzun uzun duş yaptı, sonra ayran içti, örgü halının üzerinde yalınayak bir aşağı bir yukarı gidip geldi, uzun süre mutfak penceresinin, sonra bir süre oturma odasındaki pencerenin yanında durdu ve sürekli dışarıdaki karanlığa çakıldı bakışları.
Sonra koltuğa oturdu. Tova kırk yaşında ve kendi adaletini kendisi sağladı. Kimsenin malı değildi ve birisi kendisini taciz ettiğinde düelloyu kendisi yapacak.
İşler ters gitti, kabul. Ama ancak devlet yasa maddeleriyle araya girdiğinde.
Yasalar değiştirilebilir!
Mesele yasaları yapanların gözlerini açmak, ki insanlığın sadece yarısı için geçerli olan yarım düşüncelerle yetinmesinler:
"Kim bir kadını şiddet ya da bedenine ve hayatına yönelik bir tehlike tehditiyle evlilik dışı cinsi münasebete zorlarsa.."
Niçin sadece bir kadın?
Niçin sadece evlilik dışı?

Şikâyeti olan cezai işlem için başvuruda bulunmadıkça savcılık dava açmıyor.
Niçin sadece şikâyetçi olan?
Eğer yaşı on yedinin altında olan, ama yaptıkları şey konusunda anlaşma içinde olan iki insan söz konusuysa şikâyetçi olan kim?
Tova yeterince soru işareti çıkarabilir, ama bütün soruları yanıtlayabilir mi acaba? Tova'nın düşüncesi gerçekten bu mu: Göze göz, dişe diş, şiddete karşı şiddet? Eğer yasalar yetmiyorsa, gerekiyorsa kendi elinle? Bunu hiç istemiyor. Tova şiddetten nefret ediyor. Ta başından beri. Bunu oğullarına daha küçüklükten aşıladı, hemen vurmayın, birbirinizle konuşun, bağırıp çağırmak yerine önce sorun, hemen yumruklarınızı kullanmayın, önce ona kadar sayın, dövüşmek istediğinizde birbirinizden ayrılıp ayrı ayrı köşelere oturun. Kendinizden küçük olanlara dokunmayın. Hiçbir zaman sizden zayıf birine vurmayın.
Ve oyuncak silah yok.
Jon'un bu konudaki düşünceleri ise çok farklıydı.
"Bu bir oyun", diyor Jon, "bütün erkek çocuklar savaş oyunu oynuyor, bunu sen de görüyorsun, bu durumda bir plastik parçası yerine bir tahta çomakla oynamak arasında ne fark var? Eninde sonunda hedefi vurmayı öğrenecekler, kendilerini savunabilmelerinin bir zararı yok, çevredeki şidddetin içinde bunun ne zaman işlerine yarayacağını bilemezsin. Kendilerini hiç savunmadan dayak mı yesinler? Onları ana kuzusu haline getiriyorsun, bir erkek çocuk bir erkek çocuktur sonuçta, gör bunları, Tova."
Tova bunları asla göremedi. Ama sonunda pes etti, her zamanki gibi. Savaş erkek işidir. Erkek mantığı tarafından belirlenmiştir. Küçümseyebileceğiniz, ama değiştiremeyeceğiniz bir mantık.
Ve böylece evin içi plastik tabancalarla dolup taştı. Her yerde vardılar, bütün çekmecelerde. Hatta boş, ama rahatsız edici bir şekilde takırdayan plastikten bir makineli tüfek. Çocuklar bunu her köşede takırdatıyorlardı, ratatata.
Jon oğlanların her birine onuncu yaşgünlerinde birer havalı tüfek aldı. Önce Jockum için bir tane, sonra Mick için bir tane. Bütün cep harçlıkları bunların mermilerine gidiyordu ve yazları Jon'la geçirdikleri haftalar içinde ateş etme hırsları iyice artıyordu.
Tova buna rağmen oğlanların kendisinin ne demek istediğini kav-

radıklarına inanıyor. Onlarla her zaman konuştu, daha çok küçükken bile. Onların sorularından kaçmamaya çalıştı.
"Ninem öldükten sonra nereye gitti? Ben de ölecek miyim? Ben ölünce ne olacak?"
Çoğunlukla bu Jockum olurdu. Neredeyse her gece yavaşça gelirdi. "Anne, öldün diye çok korktum, ölmedin değil mi? Her şeyden çok korkuyorum, eğer hep böyle korkarsam hayatım nasıl olacak bilmiyorum, dünyada hiç kimse benim kadar çok korkmuyordur, ne kadar korktuğumu hiç kimseye söylemeye cesaret edemiyorum."
Jon onu şımartmaması gerektiğini söylüyor. Çocukların sıkı tutulmaya ihtiyaçları varmış. Çocukların kendi odalarında ve yataklarında uyumaları gerekirmiş. "Seni kullanıyor sadece," diyor Jon, "seni parmağında döndürüyor, onun elinde olduğunu göstermek istiyor sadece, seni geceleri kalkmaya zorlayabileceğini, beni yenebileceğini, canı isterse aramıza girebileceğini göstermek istiyor."
Yenmek! Zorlamak!
Jon istediği kadar karşı çıksın Tova bu konuda çok inatçı. Korkan ve kendisini yalnız hisseden hiç kimse korkusunu saklamak zorunda kalmamalı. Her tarafın, insan ayağını yorganın altından çıkarır çıkarmaz ısırmak isteyen kurtlar ve cadılarla dolu olduğu karanlık gecelerde Tova ve Jockum fısıldaşıyorlar. Ormanlardaki hayaletler. Karanlık tünellerden geçen trenler. Kat arasında kalan asansörler. İnmek istediğin yerde durmayıp yoluna devam eden okul otobüsleri, başka yerde inmek zorunda kalmak ve eve bir daha hiçbir zaman dönememek.
İnsanın korkması kötü bir şey değil. Her insan korkar. İnsan ne kadar korktuğunu bir başkasına anlatabildiği sürece. İnsan yolunu kaybettiğinde başka insanlara sorabilir. İnsanlar birbirlerine yardım ederler. İnsanların yardımsever ve iyi olmak istediklerine inanmaya cesaret etmek yeter.
Bir keresinde Stockmanns mağazasına gidiyorlar. Kayıp eşyalar bölümüne gidip Tova'nın kasada unuttuğu beresini sormak istiyorlar. Kayıp eşya bölümü nerede?
Jockum ve Tova yedinci kata kadar merdivenlerden çıkıyorlar. Yukarıda personel odaları ve ambarlar var. Kayıp eşya bürosu yok. Kayıp eşya bürosu binanın diğer kanadında ve oraya sadece asan-

sörle çıkılıyor. Jockum Tova'ya ısrar ediyor. Asansöre binmeyelim. Ne olursa olsun asansöre binmeyelim.
"Sana kafeteryadan dondurma alacağım," diye söz veriyor Tova. "Ben asansörle yukarı çıkıp geri dönene kadar orada oturup dondurmanı yersin. İşimi halleder etmez gelip seni alacağım."
"Hayır", diyor Jockum, dokuz yaşında ve eğer Tova'nın gitmesine izin verirse gelip kendisini bir daha asla bulamayacağına inanıyor.
Orada öyle duruyorlar. Ama o sırada nazik bir hanım oradan geçiyor ve nereye gittiklerini, yardımcı olup olamayacağını soruyor.
Tova anlatıyor. Bir kayıp bere ve asansörle yukarı çıkmak istemeyen dokuz yaşında bir oğlan.
Kadın onlara yardım ediyor. Yaptığının izinsiz olduğunu söylüyor, ama buna rağmen onları alıp depoların arasından, koridordan geçiriyor, Jockum panikten taş kesiyor, burada hiç pencere yok, koridor bir kavis yapıyor, bitmek bilmiyor, Jockum etrafa vahşi bakışlarla bakıyor, Tova'nın koluna yapışıyor.
Binanın öbür ucuna geliyorlar, kayıp eşyalar arasında bere yok. Tekrar geri dönüyorlar. Peşlerinden kovalayan varmış gibi koridordan koşarak geçiyorlar, yanlarındaki kadına teşekkür etmeyi unutuyorlar, sonunda tekrar merdivenlere ulaşıyorlar.
Kendilerine gelmeleri epey zaman alıyor. Yarım saat boyunca birbirlerine sokulup oturuyorlar ve dondurma yiyorlar ve yavaş yavaş kendilerini daha iyi hissediyorlar. Sonra konuşuyorlar.
"İşte gördün mü", diyor Tova. "Haklı olduğumu kabul etmelisin. İnsanın yardım isteyebileceği ve ihtiyacı olduğunda yardım edecek biri her zaman bulunur."
Jockum iç çekiyor.
"Öyle mi düşünüyorsun?" diyor ve bu arada yüzüne kuşkulu bir ifade yerleşiyor. Ama sonra biraz gülüyor.
Tova onun kendisine inanmaya başladığını görüyor. Ve akşam Jockum bunu söylüyor da:
"Biliyor musun, Tova, senin haklı olduğuna inanıyorum," diyor. "Eğer insan isteme cesareti gösterirse, yardım edeceklerine inanıyorum."
Bu önemli bir gündü. Bu konuyu hâlâ sık sık konuşuyorlar. Tova ve Jockum. Ama Jon Tova'nın haksız olduğunu ve saf olduğunu söylüyor.

"İnsan kendisinden başka hiç kimseye güvenmemeli", diyor Jon. "Yerine göre herkes seni ortada bırakabilir. İnsan hiçbir zaman diğer insanlara ihtiyacı olduğunu göstermemelidir, çünkü böylece ilk fırsatta hemen faydalanacakları bir açık vermiş olursun. Hiçbir zaman yardım isteme, hiçbir zaman başkalarına bağımlı kalma, çünkü o zaman onların merhametine sığınmış olursun."

Tova, Jon Randers'in söylediklerini dinlerken endişeye kapılıyor. Şimdi onun nasıl düşündüğünü biliyor. Şimdi artık, ona bağımlı kalacak şekilde bir kaza geçirse ya da ciddi şekilde hastalansa ne beklemesi gerektiğini biliyor. Jon onu ortada bırakır. Yardım kabul edemeyen biri yardım da edemez. O başka kurtlarla dolu bir sürüde yalnız bir kurt ve diğer hepsinden daha fazla korkuyor.

Jon hiçbir zaman başka bir insanla omuz omuza yaşamaya cesaret edemeyecek. Bunu yapamayacak kadar çok korkuyor.

Tova böyle bir korku hiçbir zaman duymadı. Bunun çok tehlikeli bir korku olması gerektiğini hissediyor. Bu korkunun insanı neye ittiğini biliyor.

Şiddete.

Tova'nın bir çare bulması gerekiyor. Bu korku asla oğlanlara da bulaşmamalı. Bu korku yumuşatılmalı ve bertaraf edilmeli.

Fakat Tova bunu başaramıyor. Jon Randers'le ilgili şeylerde hep geç kalmış oluyor, yakalayamıyor. Jon'a çok uzun zamandan beri yalan söyledi. Yalan söylemenin bir anlamı yok. İnsan bir kere yalan söylemeye başladı mı her şey geri dönmez biçimde yitirilmiş demektir.

Tova, Mick ve Jockum'a hiçbir zaman yalan söylemiyor ve onların Jon Randers'in korkusunu paylaşmadıklarına inanıyor. Jon, Tova'yı terk ettikten sonra Tova'nın yalan söylemesine gerek kalmadı. Yaşamı daha sakinleşiyor ve Jockum da yatakta gergin bir şekilde yatıp onların seslerine kulak vermek zorunda olmadığından artık geceleri o kadar sık uyanmıyor.

Tova şimdi, çocuklar büyüdükten sonra da onlarla iyi ilişkisini koruyacağına inanıyor. Onları meşgul eden her şeyi hâlâ Tova'yla konuşuyorlar, en azından hemen hemen her şeyi konuştuklarına inanıyor Tova. Fakat kendisi son haftalarda kafasını meşgul eden konu hakkında onlarla konuşmaya cesaret edemiyor. Bunu yapmalıydı. Belki o zaman her şeyi daha iyi anlamış olurdu. Belki de

başarısızlığa uğramamış olurdu. Şimdi kendisi şiddet kullanmıştı. Ve böylece başarısızlığa uğramıştı. Yoksa sadece bu nedenle mi başarılı olamamıştı?
Haftalarca şiddeti içinde taşımıştı. Şiddetle birlikte yaşamıştı, şiddete bulaşmıştı. Sabahları daha uyanırken şiddeti düşünmüştü, her sabah gözkapaklarının ardında beyaz nefret şeritleriyle kan kırmızısı şiddet birikmişti. İşyerinde şiddeti kartotekse tıkmıştı, kitap sırtlarında ve alfabenin harfleri arasında şiddetten başka bir şey görmemişti. Bunun hayalini kurmuş, başka hiçbir şey düşünmemişti.
Oğlanlara bakarken kafası şiddetle meşguldü. Onların başını okşarken ya da yanaklarına dokunurken, bir yerlerde şiddet pusudaydı. Bunu onlardan sakladığına, her zaman yaptığının tersine hiçbir şey anlatmadığına, tek kelime söylemediğine inanmasına rağmen.
Şimdi ikisini de hemen uyandırmak istiyor. Odalarına gitmek, onlarla konuşmak ve her şeyi anlatmak istiyor. Tova'nın planında başarısızlığa uğramamak için nasıl davranmış olması gerektiğini, ne yapmış olması gerektiğini birlikte düşünecekler.
Başkaldırmak yanlış değil. İsyan gerekli, diyecek onlara. Haksızlığa boyun eğmek, şiddeti kabullenmek ve böylece aşağılanmaya fırsat tanımak yanlış, kurban rolü oynamak yanlış. Cellatların kurbana ihtiyacı var. Ancak hiç kurban kalmadığı zaman cellat da kalmayacak. Cellatları yasaları değiştirmeye ikna etmek, katılaşmış düşünce biçimlerini altüst etmek, her şeye yeniden ve farklı bir gözle bakmak gerekiyor. Düşüncelerini değiştirmesi ve kendilerini de en altta, yere serilmiş görmesi gerekenler sadece en üstlerde bulunanlar değil. Diğerleri de düşünce biçimlerini değiştirip kendi kendilerini aşağı ve kurban olarak görmekten vazgeçmeliler.
Ve bunun sorumluluğu herkese ait, tek tek herkese.
İnsanların bunu kavraması için ne yapmak gerekiyor? Burada yasalar yetmiyor. Bu içten büyümeli, herkes için doğal bir düşünce haline gelinceye kadar, anne sütüyle emilmeli, daha kundakta öğrenilmeli

şiddetin uygulayan için, kurban için olduğundan daha aşağılayıcı olduğu, burada her birinin kendi rollerini oynadıkları ve oyunun ancak iki taraf da katılmayı reddettiklerinde olanaksız hale geleceği öğrenilmeli

oyun ancak o zaman sona erecek. Son savaş ancak o zaman bitirilmiş olacak.
Tova'nın Martti Wester'e ve bütün dünyaya açıklamak istediği buydu işte. Ve burada acınacak bir başarısızlığa uğramıştı. Çünkü dava açılmayacak ve Tova bu yasaların ne kadar anlamsız olduğunu kanıtlayamayacak. Niçin Mick ve Jockum'a güvenmedi? Aynı Jon Randers gibi, kurtların arasında en korkaklarından daha korkak, yalnız bir kurt gibi Tova da boşluğa karşı ulumuştu.
Körlüğüyle çocuklarına ne yapmıştı? Etraflarındaki şiddet ve nefreti hissetmiş olmalılar, geri planını ve bağlantısını bilmeden, neyle yaşadıklarını görmeden ya da anlamadan bunu sezmiş ve bulaşmış olmalılar.
Tova çok uzun süreden beri oturduğu koltuğundan kalkıyor. Dışarıda gri bir alacakaranlık yükseliyor, yeni günler geliyor, bu günlerden nasıl yararlanacaklarını birlikte düşünecekler. İkisinin bakışı Tova'nınkinden daha net, dünyanın neyi imkânsız ve uygulanamaz olarak gördüğünü henüz bilmiyorlar ve tam da bu nedenle aslında kimsenin yapamayacağı şeyleri yapabilirler.
Tova yalınayak oğlanların odasına gidiyor, yerde duran bir ayakkabıya takılıyor. Yataklarının arasında duruyor ve onlara bakıyor.
Mick ince tüylü yanağını yastığa gömmüş ve tortop olmuş. Kış uykusuna yatmış bir hayvan gibi uyuyor ve işitilebilir bir şekilde soluyor.
Uysal Mick.
Jockum çocukken de her zaman yaptığı gibi yüzükoyun ve örtüsüz yatıyor. Uzun zaman geçti. Sanki yatak uzun ve biraz beceriksiz bedeni için fazla küçükmüş gibi, dışarı sarkan kocaman ayaklarıyla orada öyle yatarken, yetişkin gibi görünüyor.
Tova onun üzerini örtüyor. Bir an daha kalıp onları inceliyor. Daha sonra, yarın ya da birkaç gün sonra, onlara ne söyleyeceğini iyice düşündüğünde, konuşacak yeterince zamanları olacak.
Sonra Tova nihayet yatağına süzülüyor. Saat neredeyse dört, ölü gibi yorgun. Fakat uyuyamıyor. Bir uyuşukluk hali içinde yatıyor ve gözlerini kapamış olmasına rağmen sabah ışığının gözkapaklarının arasından sızdığını fark ediyor.
Saat çaldığında ve kalkması gerektiğinde yatmadan öncesinden daha yorgun.

Günler geçiyor.
Tova işyerinde suskun ve durmadan çalışıyor, gidiyor, geliyor, üstlendiği özel görevi özür olarak kullanıyor, ama elinden bir türlü iş çıkmıyor. Akşamları evde yalnız oturuyor ve düşünüp duruyor. Oğlanlar kendi yollarında gidiyorlar, akşamları eve sık sık Tova yatağa girdikten sonra dönüyorlar. Tova onlar uyuduktan sonra yanlarına gitmeyi, yataklarının ayakucunda durup bir süre onlara bakmayı alışkanlık haline getiriyor. Sanki bu onlarla konuşmak için gereken sözcükleri bulmasına yardım edecekmiş gibi. Sonra yine kendi odasına dönüyor ve bütün gece uyumadan yatıyor. Uyusa bile, rüyasında uyanık olduğunu, uyumasının mümkün olmadığını görüyor. Yorgunluğu her gün daha da büyüyor.

Pazartesi akşamı, daha iyi uyuyabilmek için uzun bir yürüyüş yapıyor. Çabucak duş alıyor ve oğlanların yanına gitmeden, hemen yatıyor. Gerçekten de uyuyor. Rüyasında kendisini çocukken görüyor, bir şeyler yapmış cezalandırılması gerekiyor ve annesi onunla alay ediyor. Kaçmak istiyor, ama ayakları sanki yere yapışmış gibi ve annesi gülüyor da gülüyor.

Tova tere batmış uyanıyor. Saat üç, her şey karanlık ve sessiz. Yüreği çarpıyor, boğucu huzursuzluk duygusundan kurtulup yeniden uyuyamıyor. Mick uyuyor. Dişlerini gıcırdatıyor ve bir şeyler mırıldanıyor, dönüyor ve uyumaya devam ediyor. Ya Jockum.. Jockum nerede? Burada değil. Yatağı boş.

Nerede olabilir? Saat sabahın üçü. Yarın salı, saat sekizde okulda olması gerekiyor ve önünde yedi saatlik bir okul günü var. Jockum nereye kayboldu? Tova, Mick'i uyandırmak istiyor, akşam ne yaptıklarını, ne zaman ayrıldıklarını, Jockum'un nereye gittiğini, başına ne gelmiş olabileceğini sorması gerekiyor.

O sırada sokak kapısı tıkırdıyor. Birisi içeri giriyor, yavaş hareket eden, ışık yakmayan, hiçbir duvara ve hiçbir sandalyeye çarpmadan örgü halının üzerinden doğruca Tova'ya, Tova'nın durduğu yere gelen birisi.

Tova'nın dizlerinin bağı çözülüyor. Koltuğun yanına yere yığılıyor.

"Tova!"

Ses bir çığlık, bir korku çığlığı gibi geliyor.

Bu Jockum'un sesi. Tova'ya doğru gelen ve ona sarılan Jockum, Tova rahatlamadan ve şaşkınlıktan ağlıyor, ama belki de şimdi başka bir şey onu korkuttuğu için, Jockum'un başına ne geldi, niçin eve bu saatte dönüyor, niçin ışığı yakmıyor, niçin evde bir hayalet gibi dolaşıyor, Jockum niçin korkuyla ve şiddetle ağlıyor?

"Jockum?"

Jockum hâlâ bir şey söylemiyor, ağlıyor da ağlıyor, Tova onun saçlarını okşuyor, Tova da ağlıyor, ama yavaş yavaş yatışıyor, Jockum'un kendişine ihtiyacı var. Tova'nın sakinliğine ve gücüne ihtiyacı var, ona başından geçenleri anlatmak istiyor ve ne olmuş olursa olsun Tova onun yanında, Jockum'u kollarının arasında sallıyor, sevgili Jockum, dünyada en önemli şey Mick ve Jockum,

diğer her şeyden önemli, duyuyor musun Alexandra Kollontai, asıl mesele *bu*.

Dünyada, Mick'in ve Jockum'un iyi olduğunu bilmekten daha önemli bir şey olmadığını Tova ilk defa bu kesinlikte anlıyor, kim Jockum'a bir şey yapmışsa karşısında Tova'yı bulacak, burada gözü bir şey görmüyor, burada bir adım bile geri atmaz, asla.

Yavaş yavaş ne olduğunu öğreniyor. Kırık dökük cümleler, önceleri anlaşılmaz, sonra sonra Jockum'un aklına gelen ayrıntılar yavaş yavaş bir araya gelip tabloyu tamamlıyor. Ve Jockum'u kimsenin incitmediği ortaya çıkıyor. Aksine bir başka insanı incitmiş olan kendisi.

Bir kız, Jockum'un uzun zamandan beri kendisine söylemeye cesaret edemeden âşık olduğu kız, uzun boylu sarışın Bimbi, onun kim olduğunu biliyor musun anne? Biliyor Tova, uzun ince bacaklı, beyaz jean ve eflatun beyaz çizgili tişört giyen, saçları atkuyruklu kız, bir zamanlar halk okulunda bir noel kutlamasında Kırmızı Başlıklı Kız'ın anneannesi rolünü oynamıştı, sonra üzerini değiştirip gitmiş ve uzun yıllar başka bir okula devam etmişti. Jockum bu kızla, Bimbi'yle sinemaya gitmiş. Sonra parka gitmişler. Ve Jockum orada onu öpmüş. Ve gittikçe parkın daha uzak köşelerine yürümüşler, o yaz gecesi Sibelius parkının uzun beyaz kayınları arasından, Mechelingatan'dan geçmişler, orgel anıtının önünden geçerek sahil boyunca yürümüşler, köprüyü geçerek adadaki korunun içine girmişler

ve kız istiyormuş,

Jockum kızın itirazı olmadığını düşünmüş, çünkü o da onu öpüyormuş ve Jockum ceketini çıkartıp Bimbi'yi özenle üzerine yatırdığında kız kalkmamış, hayır da dememiş, Jockum'u öpmeye devam etmiş

göğüsleri şeftali gibiymiş

ya da armut

her halükârda meyveler gibi, Tova, gözünün önüne getiremezsin, Jockum onlara dokunmuş, okşamış ve sonra birden çılgınlaşmış, bilemezsin anne

bilemezsin ki

Jockum bunun nasıl bir duygu olduğunu bir türlü söyleyemiyor, başka türlü yapmak elinde değilmiş

kızın beyaz jeansini çıkartmak istemiş, sadece biraz açmak istiyormuş, ama kız birdenbire buna karşı çıkmış, kendini savunmaya başlamış, o zaman durum daha da kötüleşmiş, Jockum onunla mücadele etmek zorunda kalmış, bağırmıyormuş, ama yalvarıp hıçkırıyormuş ve Jockum onu hiç incitmek istemiyormuş, gerçekten istemiyormuş, sadece aralarında her şeyin harika olmasını istiyormuş

Bimbi de istiyormuş, ama Jockum onu sıkıca tutuyormuş, sımsıkı tutuyormuş, çünkü Bimbi birdenbire vahşileşmiş, birisi onları görebilirmiş, bunu kimse bilmemeliymiş

bir anda her şey olup bitmiş, o zaman Bimbi kendini kurtarmış, Jockum'u silkelemiş, elinde jeansi tökezleyerek birkaç adım koşmuş ve Jockum ayağa kalkmış, toparlanıncaya kadar

kız çoktan ağaçların arasında kaybolmuş

Jockum uzun süre etrafta koşturup onu aramış, çamların altına bakmış, adını haykırmış, rica etmiş, yalvarmış, bir daha bunu asla yapmayacakmış, yeter ki Bimbi

sahildeki kayıklara bakmış

kendini suya atmış olmasa

yanında cep feneri yokmuş ve bir başkasından yardım istemeye cesaret edememiş, polise haber vermeye cesaret edememiş, ağaçkökleri ve cam kırıkları üzerinde tökezliyormuş,

ama Bimbi'yi hiçbir yerde bulamamış.

Bimbi bize çok yakın oturuyor, bunu biliyor muydun anne? O büyük blokta ve evleri bütün bir katı kaplıyor, Jockum oraya gidiyor, ama üzerinde Jonson yazılı zili çalmaya cesaret edemiyor, Bimbi burada oturuyor işte, ama eğer o şimdi

Jockum içeriye girecek biri gelene kadar dışarıda sonsuz bir bekleyiş içinde duruyor ve sonunda kapıdan içeri, Bimbi'nin penceresinin baktığı avluya süzülmeyi başarıyor.

Işık yanıyor.

Perdeler çekili, ama ardında ışık var.

Ve Jockum bekliyor.

Restorandan gelen sesler duyuluyor, et dövüyorlar, birisi ıslık çalıyor, bardaklar şıngırdıyor, mırıltılar ve kokular, mutfak kokuları ve kızartma kokusu, bir pencere açıldığında ya da birisi çöp tor-

balarını bırakmak için kapıdan çıktığında avluya düşen bir ışık demeti.
Gölgeler hareket ediyor, Bimbi'nin penceresindeki perdenin üzerinde şekilleniyor.
Jockum onun hangi odada oturduğunu çok iyi biliyor, daha önce de sık sık burada durmuş ve Bimbi'nin haberi olmadan yukarı bakarak onun orada olup olmadığını düşünmüştü.
İki gölge görüyor. Evet bu o, bunlardan birisi Bimbi'nin gölgesi.
Demek ki burada, kendisini denize atmamış ya da bir arabanın önüne fırlatmamış, yaşıyor!
Jockum o kadar rahatlıyor ki, kendi kendisine gülüyor, bir kez çember çizerek dans ediyor ve sonunda Bimbi'nin gölgesi yalnız kaldığında ıslık çalıyor. Önce alçak, sonra daha yüksek sesle. Ki Bimbi onu duysun, kısa bir süre için aşağı gelsin, konuşabilsinler, birlikte gülebilsinler.
Jockum ıslık çalıyor.
Sonunda Bimbi onu duyuyor. Işığı söndürüyor ve pencereyi açıyor, dışarıya sarkıyor, git, diyor, kimse seni görmeden hemen git buradan

ve Jockum, kim ve niçin, diye soruyor, bana kızgın mısın, diye soruyor, bunu istememiştim, ben sadece istemiştim ki

sana kızgın değilim, diyor Bimbi, sadece korktum ve kaçtım, ama buradan hemen kaybolmalısın, ikisi de korkunç öfkeli, annem ve babam, seni ihbar etmek istediklerini söylediler, çok üzüldüm Jockum, lütfen şimdi git, Jockum.
Bimbi pencereyi kapatıyor, ama ışık bir daha yanmıyor, Jockum ne yapması gerektiğini bilemiyor. Sonunda eve gidiyor, polisin kendisinden önce orada olacağına hazırlıyor kendisini, her an gelebilirler ve kapımızı çalabilirler

ne yapacağız şimdi, Tova?
Kendimi denize atacağım, tek çare bu

Bimbi'yi artık bir daha göremeyeceğim ve o kadar olağanüstü ki, bu olanlardan sonra artık hiç kimsenin gözlerinin içine bakamayacağım

beni hapse atacaklar

dünyada hiç kimse benim kadar mutsuz olamaz.

Jokum sonunda sustuğunda Tova hiç ses çıkarmadan öylece oturuyor. Tova onu kollarında sallıyor, bir çocuk gibi, kollarında tuttuğu on altı yaşındaki bir çocuk gibi.
Tova bir şey söylemiyor. Ama model açık seçik gözlerinin önünde. Bir kez daha tekrarlanan yalan bu. İnsanları ayıran ve gittikçe birbirinden uzağa sürükleyen dilsiz yalan, suskunluk bu. Ta ki gerçek artık şiddet olmaksızın geçerlilik kazanamayıncaya değin.
Tova'nın şimdi cesareti var. Şimdi omuz omuza yürüyecekler, Jockum ve Tova, bilmeden korkuyla dolu ve parçalanmış yaşayan bütün diğerleriyle omuz omuza.
İsyan başladı.

Cinsel şiddet, yaşadığımız yüzyılın bütün "çağdaş" görünümüne rağmen varlığını gizleyerek ama yaygın olarak sürdürüyor hâlâ. Tenha sokaklarda, "arkadaşlar" arasında, "sıcak" aile yuvalarında.. yani en beklenmedik yerlerde...

Tikkanen, şiddetin derinlere sindiği; nüfusun yarısının tecavüzden korktuğu; kadının sırf kadın olduğu için aşağılandığı; erkeğin tecavüzden sonra rahat rahat uyuduğu, sokaklarda dolaştığı, işine gidebildiği bu çağda dayanamayıp çığlık atıyor. Öfkesini bastırmıyor, kadınları isyana çağırıyor.

Kadın, yaşgününü kutlamak için müzikli bir bara gider. *Erkek*, kadını dansa kaldırır, içki ısmarlar ve "bütün kadınlar bundan hoşlanır" diye tecavüz eder. *Kadın*, "nasıl olsa bir işe yaramayacak" diye polise gitmez. Ama hiçbir şey olmamış gibi de yaşayamaz. Zorlanmanın, aşağılanmanın utancını kabullenemez. Aşağılayanı aşağılamaya, celladı "kurbanlık duygusu" ile tanıştırmaya, edinilmiş rollerin ortadan kalkması için şimdilik rollerin tersyüz edilmesinin zamanının geldiğine karar verir; intikam ister...

Kurban isyan eder...

AYRINTI•EDEBİYAT
ISBN 975-539-153-3
9 789755 391533